

RECHTSKUNDIG WEEKBLAD

REDACTIEADRES: ALBERTSTRAAT 25, 2018 ANTWERPEN

MIJMERINGEN OVER HET VERDRIET VAN DE SCHILDPAD

Rede uitgesproken door mr. Ralf MICHOLT op de plechtige openingszitting van de Conferentie der Jonge Balie in Brugge op 20 september 1985

De keuze van de titel «Mijmeringen over het verdriet van de schildpad» vergt wel enige toelichting. Het werkwoord mijmeren betekent volgens het Groot Woordenboek van Dale «vaag peinzen in een min of meer weemoedige stemming». Zo opgevat is mijmeren een bezigheid die bij de toehoorders van een openingsrede wellicht wordt geduld maar bij de spreker zelf toch wel vragen doet rijzen. Ik heb echter de titel bewust gekozen, niet in het minst omdat over mijn onderwerp reeds zoveel is gestudeerd, gepraat en geschreven, zonder veel resultaat, zodat ik er alleen nog maar over durf te mijmeren.

Een andere reden voor de woordkeuze in de titel zal wel liggen in de haast onweerstaanbare drang van zovele juristen om te citeren en te refereren. Raadsheer Ivan Verougstraete — en zo start mijn eerste referentie — heeft die drang tot citeren nader bestudeerd en spreekt van een «De Page-effect» in bepaalde rechtspraak¹.

De titel refereert met opzet aan het essay *Mijmeringen van een jurist bij 1984* dat prof. Marcel Storme in het Orwell-jaar heeft geschreven². Hopelijk aanvaardt de geleerde auteur het als een soort eerbewijs van een oud-leerling, dat ik ook de schildpad aan zijn essay heb ontleend. De schildpad staat bij prof. Storme voor de rechterlijke macht die de burgers een schild moet bieden en in de rol van dit trage kruipdier wordt gedwongen³. Deze traagheid is een reden van groot verdriet voor zowel de burgers als voor hen die de Franse karikaturist Honoré Daumier «les gens de justice» heeft genoemd.

Bij de voorbereiding van deze spreekbeurt viel het mij op hoe in alle tijden over de achterstand bij het gerecht werd geklaagd en hoe de genomen maatregelen nooit een blijvend effect hebben gehad⁴. Het gaat zover dat van Dale in

zijn woordenboek het zelfstandig naamwoord «achterstand» illustreert met de uitdrukking «de achterstand van het gerecht». Deze vaststellingen moeten elke hervormer tot grote bescheidenheid aanzetten. Indien er een eenvoudige remedie zou bestaan tegen de achterstand in de rechtspraak dan was die zeker al lang toegepast. Bovendien zal door de burger die zich in zijn goed recht waant, elke procedure als te lang ervaren worden. Dit is nog een reden waarom ik alleen durf mijmeren over enkele mogelijke oorzaken van de achterstand en de mogelijke richtingen waarin een oplossing kan worden gezocht.

Belang van de definitie van de achterstand

Op het eerste gezicht heeft de wetgever niet zoveel moeite met de oorzaak van de achterstand. In het verslag bij het wetsontwerp tot de begrotingsaanpassing van Justitie voor het jaar 1984 wordt als belangrijkste oorzaak de lange termijn aangeduid die verloopt tussen enerzijds de inleiding van een rechtszaak en anderzijds de behandeling ervan⁵. De wetgever legt met andere woorden de oorzaak van de achterstand in de achterstand zelf. Hoe kan men echter een kwaal bestrijden zonder deze eerst correct te definiëren en de oorzaken ervan aan te duiden? Het is dan ook geen wonder dat de diverse auteurs die de wetgevende initiatieven tegen de achterstand hebben onderzocht niet anders konden dan hun twijfels uit te drukken over de efficiëntie van de genomen en de nog geplande maatregelen⁶. Dat deze vrees gegrond is ondervinden de advocaten bij al te veel rechtsdagenberichten.

Definite van de achterstand

Het falen van de wetgever bewijst de noodzaak om eerst de achterstand correct te definiëren en daarna de oorzaken ervan op te sporen. Dit zou de opdracht kunnen zijn voor een koninklijk commissaris of een staatscommissie, niet voor een spreker op een openingszitting.

¹ I. VEROUGSTRAETE, «De invloed van de doctrine op de rechtspraak», *T.P.R.-Feestbundel 1984*, blz. 66, nr. 2.

² M. STORME, *Mijmeringen van een jurist bij 1984*, Kluwer Antwerpen, 1984.

³ M. STORME, *op. cit.*, blz. 98.

⁴ Zie bv. R. VERHEYDEN, «Vijf jaar Hof van Beroep Antwerpen», *R.W.*, 1979-80, 557, nr. 23.

⁵ *Parl. St. Kamer*, 4-VI (1984-1985) nr. 2, blz. 9, nr. 9

⁶ Zie bv. J. LAENENS «De rechterlijke macht in beweging», *R.W.*, 1984-85, 2537.

Die kan alleen, zoals de Oosterling het zegt, met zijn vinger naar de maan wijzen zonder ooit de maan te vatten.

Vooraf wil ik duidelijk stellen dat ik alleen de achterstand in burgerlijke zaken zal belichten. Het seponeringsbeleid van onze parketten vermijdt grotendeels de overbelasting bij de strafrechtscollèges⁷. De discussie wordt daarvoor verlegd naar het opportuniteitsoordeel van het openbaar ministerie. In burgerlijke zaken definieer ik de achterstand als de onaanvaardbaar lange termijn die verstrijkt tussen de datum van de aanvraag van rechtsdag bij de rechtbank en de eigenlijke pleitdatum zelf. In het Europees Verdrag over de rechten van de mens wordt deze tijdsbepaling positief maar even abstract uitgedrukt als het recht om zijn zaak behandeld te zien binnen een «redelijke» termijn⁸.

Beperkingen van de definitie

De gekozen definitie houdt beperkingen in. Zij sluit de vertraging uit die het gevolg is van het in gebreke blijven van allen die in de rechtsprocedure betrokken zijn. Niet omdat dergelijke vertragingen niet bestaan, maar wel omdat zij kunnen worden opgelost door een correcte toepassing van de wet en de deontologie. Maar toch zijn deze oplossingen dikwijls zoveel moeilijker omdat de oorzaak ervan in de menselijke natuur zelf ligt. Niet voor niets wordt Justitia voorgesteld als een vrouw of laat ik liever zeggen als een mens en bijgevolg is niets menselijks haar vreemd. Daar mogen de rechtzoekenden heel blij om zijn.

Nochtans had ik maar al te graag met de vinger gewezen naar mijn confraters die in dwaling verkeren en denken dat de wettelijke termijnen om conclusie te nemen zijn voorgeschreven voor de procedure in kort geding. Ook is het verleidelijk de gerechtsdeskundige te verwijten die bij de aanvang van zijn opdracht ontslag vraagt van alle termijnen behalve van die om zijn ereloon te ontvangen. Als advocaat is het misschien wijzer te doen alsof er geen rechters zijn die mede voor de achterstand verantwoordelijk zouden kunnen zijn. Men kan immers met minder risico de gerechtsdeurwaarders ervan langs geven die er steeds weer in slagen de uitvoering van verkoopdag tot verkoopdag te rekenen totdat de schuldenaar zelfs hun kosten niet meer opbrengt. Zo kan iedereen voor zichzelf nog een tijdje doorgaan met het opsommen van wantoestanden en wetsverkrachtingen die achterstand met zich brengen.

De onmiddellijke oorzaak en haar directe gevolgen

In het kader van de hiervoren geformuleerde definitie van de achterstand wil ik meteen het onderzoek naar de oorzaken ervan openen. De onmiddellijke oorzaak is niet zo moeilijk te vinden. Met veel cijfermateriaal vestigen de procureurs-generaal er ieder jaar weer de aandacht op in hun verslagen over de rechtsbedeling. Telkens weer wijzen deze hoge magistraten erop dat de beschikbare personeelsbezetting in de hoven en rechtbanken van hun rechtsgebied het steeds stijgend aantal burgerlijke zaken niet de baas kan.

De inflatie van het aantal burgerlijke zaken werd wetenschappelijk aangetoond in een rechtssociologische studie van E. Langerwerf en F. Van Loon⁹. Deze auteurs bewijzen dat er zich tussen de jaren 1970 en 1980 op burgerlijke gebied een «*litigation explosion*» heeft voorgedaan die groter is naarmate het hiërarchisch niveau van het gerechtcollege hoger is.

Bij de rechtbanken van eerste aanleg verdubbelde het aantal nieuwe burgerlijke zaken in die jaren. De achterstand werd er relatief beperkt gehouden doordat de magistraten hun produktie, *caseload* genoemd, in burgerlijke en strafzaken met 50 % opdreven. Het meest spectaculair was de stijging van de achterstand bij de hoven van beroep. In relatieve cijfers uitgedrukt verhoogde de achterstand van 2,35 jaar tot 5,29 jaar, bij een verdubbeling van het aantal zaken en een lichte stijging van de caseload.

Uit een nota opgesteld naar aanleiding van de opening van het gerechtshuis te Brugge blijkt dat in 1984 voor de Rechtbank van Eerste Aanleg 6.999 nieuwe burgerlijke zaken zijn ingeleid, voor de Rechtbank van Koophandel, afdeling Brugge, is dit getal 2.942 en voor de drie vrederechters samen 4.516. Het is verleidelijk deze getallen te delen door het aantal beschikbare magistraten. Om echter de werkelijke belasting van de rechtbanken te kennen dient rekening te worden gehouden met het aantal uitspraken, waarbij minstens een onderscheid moet worden gemaakt tussen contradictoire en verstekvonnissen. Ook dient het getal te worden bepaald van de magistraten dat zich effectief met de behandeling van burgerlijke zaken bezig houdt.

Confrater Jean Laenens verwijst in een artikel naar de parlementaire stukken voor de Senaat voor 1983-84. Daar werd voor het Hof van Beroep te Antwerpen een wachttijd van 3 jaar vooropgesteld, voor Bergen is dit 23 à 26 maanden, voor Brussel 18 maanden, voor Gent 3 jaar en ten slotte voor Luik 3,5 à 4 jaar¹⁰.

Meteen is bewezen dat de oprichting van nieuwe hoven van beroep te Antwerpen en Bergen, die operationeel zijn sinds januari 1975, de achterstand niet heeft verminderd. Prof. André Mast leerde zijn studenten overigens dat de installatie van deze hoven op zuiver communautaire motieven was geïnspireerd¹¹.

De 5,29 jaar die volgens de statistieken nodig zou zijn om alle hangende zaken bij de hoven van beroep te beslechten, blijkt in de praktijk niet overeen te stemmen met de gemiddelde wachttijd. Dit verschil tussen statistiek en werkelijkheid wordt gedeeltelijk verklaard doordat partijen na de inleiding van de zaak tot regelingen overgaan of de procedure gewoon niet voortzetten. De lange wachttijden spelen daarbij zeker een rol. Langerwerf en Van Loon tonen aan dat in 1974 de index van hangende zaken daalde van 149 tot 113 omdat in dat jaar een groot aantal van dergelijke zaken werd geschrapt.

Conclusies uit het sociologische onderzoek

Uitgaande van de geciteerde rechtssociologische studie

⁷ G. VERHEGGE, «Verslag over het rechtspreken tijdens het kalenderjaar 1983», *R.W.*, 1983-84, 1001.

⁸ E.V.R.M., art. 6.1.

⁹ E. LANGERWERF en F. VAN LOON, «De rechtbanken in de jaren zeventig: een explosie van zaken?», *R.W.*, 1983-84, 369.

¹⁰ J. LAENENS, *op. cit.*, 2540, nr. 10.

¹¹ A. MAST en J. DUJARDIN, *Overzicht van het Belgisch grondwettelijk recht*, 1985, blz. 426, nr. 365.

durf ik voorzichtig een viertal algemene conclusies te formuleren en ze kort te bespreken.

1. Voor de burgerlijke rechtbanken heeft zich sinds 1970 een werkelijke *litigation explosion* voorgedaan en het is niet bewezen dat het einde van dit proces reeds is bereikt. De bestaande kaders hebben deze explosie niet opgevangen.

2. De verschuiving van bevoegdheden van het ene (burgerlijke) gerecht naar het andere kan op termijn geen oplossing bieden, tenzij dit laatste gerecht van andere zaken wordt ontlast.

Een verschuiving kan ook het gevolg zijn van de seponering in strafzaken wanneer geen rekening wordt gehouden met de vergoeding van de getroffenen. Deze zullen zich immers tot de burgerlijke rechter wenden.

3. Alle bestaande en eventueel nieuw voorgestelde rechtsmiddelen die een versnelling van de procedure beogen, kunnen actueel geen effect hebben wegens de saturatie bij de magistraten. De nochtans strikte termijnen in een procedure voor de Raad van State hebben ook daar de achterstand niet kunnen verhinderen.

Het is misschien te cynisch om vast te stellen dat het vlugger in staat brengen van de zaken in de huidige omstandigheden de achterstand acuut zou verhogen door de stijging van het aantal aanvragen van rechtsdag.

4. De cijfers bewijzen de noodzaak van een verhoging van het aantal magistraten. Maar de achterstand heeft zulke desastreuze vormen aangenomen dat, naar gelang van het gerecht, een verdubbeling tot meer dan een verviervoudiging der personeelssterkte nodig is om de wachttijden opnieuw tot redelijke proporties te brengen. Een dergelijke uitbreiding is budgettair niet mogelijk en om redenen van algemene rechtspolitiek niet wenselijk. Bij deze problematiek wil ik even stilstaan.

Voor het gebrek aan financiële middelen heeft de wetgever een oplossing gevonden. Daar het personeel niet kan worden verdubbeld, moet het personeel maar dubbelwerken. Is dat niet de werkelijke draagwijdte van de splitsing van de kamers met drie rechters of raadsheren tot drie kamers met één magistraat? Zij die deze unusrechtspraak verdedigen door onder meer te verwijzen naar de werkelijke werking binnen de meervoudige kamers, zullen zeker beamen dat de maatregel op zich geen verdrievoudiging en zelfs geen verdubbeling van de produktie met zich kan brengen¹². Bovendien kunnen de kwantiteitsproblemen van vandaag de kwaliteitsproblemen van morgen worden. Deze bezorgdheid is blijkbaar in de huidige dramatische omstandigheden een ontoelaatbare luxe geworden.

Niet alleen de begroting verhindert de verdubbeling van het magistratenkorps. Het is ook om vele andere redenen ondenkbaar en zelfs niet wenselijk dat dit korps van de ene op de andere dag zou verdubbelen.

Raadsheer Ivan Verougstraete heeft de mening van velen samengevat toen hij zich afzette tegen een ongebreidelde personeelsuitbreiding in hoven en rechtbanken¹³. Een dergelijke uitbreiding moet leiden tot contactstoringen tussen

de magistraten, zeker op het niveau van de hoven van beroep. Dit onderling contact is precies van groot belang voor de eenheid van de rechtspraak en dus de rechtszekerheid. Kan dezelfde redenering niet worden ingebracht tegen de splitsing van kamers?

Diepere oorzaken van de achterstand

Los van de mogelijkheid en de wenselijkheid van een aanzienlijke verhoging van het aantal magistraten, staat de vraag of daardoor de achterstand ook effectief zou verdwijnen. Om hierop te kunnen antwoorden dient eerst de vraag te worden gesteld of de fameuze inflatie van zaken tot stilstand is gekomen. Indien dit niet het geval is, zal de rechterlijke macht binnen afzienbare tijd opnieuw met dezelfde achterstand worden geconfronteerd, zelfs wanneer het personeelsbestand aanzienlijk wordt uitgebreid. Deze vrees dwingt tot een nader onderzoek van de mogelijke oorzaken van de *litigation explosion*.

De diverse auteurs die er de oorzaken van opsporen, genieten met volle teugen van de intellectuele vrijheid. Immers, elk wetenschappelijk onderzoek ter zake ontbreekt tot op heden. Op basis van de huidige statistieken is dit onderzoek waarschijnlijk niet eens mogelijk.

De maatschappij wordt ingewikkelder en de mensen worden steeds meer onderling betrokken. Dit vergroot de mogelijkheid tot conflicten. Het is een feit dat de wetgever steeds meer tussenbeide komt. Dit gebeurt te veel met grote slordigheid, al kan dit in de huidige wetgevende praktijk moeilijk anders. Onlangs nog heeft de Vlaamse Juristenvereniging aangedrongen op een betere legistiek¹⁴. Ik geloof dat prof. Hugo Vandenberghe ooit heeft gezegd dat de wetten niet meer worden gemaakt per artikel maar per kilo. De juridische informatie, rechtsboeken en -tijdschriften volgen dezelfde weg. De taak van de rechter werd bovendien verzaamd door het feit dat hij moet controleren of de «lage-re» wetgevers hun werk met de nodige zorgvuldigheid hebben uitgevoerd. Misschien moet morgen ook nog de grondwettigheid van de wet onderzocht worden.

De inflatie van rechtszaken wordt verder ongetwijfeld ook belangrijk beïnvloed door de economische crisis met al haar neveneffecten. Ook zouden onze burgers de volwassenheid niet opbrengen om hun betwistingen buiten de rechtbanken te regelen en zouden onze advocaten hun rol als eerste rechter al te veel verwaarlozen, zoals Jean Laenens het ons onlangs voorhield¹⁵.

Naar gelang van de ervaringen en de inspiratie kan men zo nog een tijdje verder gaan op gevaar af van een zeker fatalisme. Immers, de meeste van de opgesomde verschijnselen zijn niet of alleszins niet in een nabije toekomst omkeerbaar. De kwantiteit van de rechtszaken zal er blijvend verder door worden beïnvloed. Toch kan ik niet nalaten nog even verder te mijmeren over bepaalde oorzaken die mij bijzonder hebben getroffen.

Er is al dikwijls gesuggereerd dat enorme aangroei van het aantal advocaten de stijging van het aantal rechtszaken rechtstreeks beïnvloedt. Het is verleidelijk een link te leggen tussen enerzijds de ruime verdubbeling van het aan-

¹² G. DE BAETS, «Bedenkingen bij een noodtoestand», *R.W.*, 1978-79, 1132.

¹³ I. VEROUGSTRAETE, «Een efficiënte rechtspleging in graad van beroep», in *De vereenvoudiging en versnelling van het burgerlijk proces*, Vlaams Pleitgenootschap, Brussel, 1984.

¹⁴ *Vlaams Jurist Vandaag*, 1985, nr. 3, blz. 8, nr. 2, 4.

¹⁵ J. LAENENS, «De advocaat als eerste rechter», *Omnia Fraternae*, 1985, 3, blz. 1.

tal burgerlijke zaken tussen 1970 en 1983 en anderzijds de verdubbeling van het aantal advocaten in dezelfde periode. Het verband tussen beide cijfers is echter nooit wetenschappelijk bewezen. In elk geval zou het verwonderlijk zijn dat het groot aanbod van advocaten de situatie op hun markt niet zou beïnvloeden. In Nederland zijn er relatief minder advocaten, ze zijn over het algemeen duurder dan bij ons en er wordt minder geprocedeerd.

Dat het aantal advocaten het aantal rechtszaken beïnvloedt, wordt gemakkelijk aanvaard. Maar heeft ook het aantal magistraten daar een invloed op? In elk geval heeft procureur-generaal R. Verheyden vastgesteld dat de vestiging van een Hof van Beroep te Antwerpen een stijging tot gevolg heeft gehad van het aantal hogere beroepen tegen vonnissen van de Rechtbank te Antwerpen¹⁶. Is het niet amusant dat ook een verhoging van het aantal magistraten achterstand veroorzaakt?

Ook leert de praktijk van elke dag dat achterstand zelf tot achterstand leidt. Zo is voor slechte betalende de gerechtelijke procedure dikwijls niets anders dan een bedekte vorm van goedkope lening. Daarop kom ik verder nog terug.

Voor de partijen in het rechtsproces en les gens de justice leidt achterstand gemakkelijk tot ontmoediging en demotivering. Spanning en stress zijn voor niemand aangenaam. Zolang hij veroorzaakt wordt door de drang om uit een zaak het beste te halen, kan een lichte stress motiverend werken. Wanneer de spanning over het mogelijk resultaat wordt vervangen door de spanning om zijn cliënt te informeren over de pleitdatum of de spanning omtrent de vraag of de zaak al dan niet zal worden gepleit, wordt het veel droeviger. Het demotiveringsproces leidt in het ergste geval tot inertie en doet veel tijd verliezen, waardoor andere zaken op hun beurt achterstand oplopen.

Achterstand veroorzaakt achterstand, maar bij een versnelling van de procedure zou het aantal rechtszaken waarschijnlijk stijgen. Voor hen die thans besluiten niet te procederen of die van bepaalde rechtsmiddelen afzien wegens de wachttijden, zouden deze drempels wegvallen.

Vergelijkend stelt de economie dat het aanbod de vraag kan scheppen en spreekt men daarnaast ook van een inhaalvraag. Ik durf daarbij nog niet te denken aan wat er zou gebeuren indien onze talrijke medeburgers die thans van rechtshulp verstoken blijven, de gelegenheid zouden krijgen om hun behoeften ter zake te bevredigen.

Het gebrek aan interesse van de andere staatsmachten en de gevaren

Al mijmerend over de achterstand kan men niet voorbij aan het gebrek aan aandacht van de twee andere staatsmachten, het Parlement en de Regering, voor het gerecht.

Het feit dat Vrouwe Justitia een heel goedkope vrouw is zal daar zeker niet vreemd aan zijn. In België wordt slechts ongeveer anderhalf procent van het rijksbudget besteed aan justitie, het gevangeniswezen inbegrepen. Onze Franse confrater Badaintier beschikt als garde des sceaux over ongeveer zes procent van de rijksmiddelen van zijn land.

Gezien dit relatief klein budget is het niet verwonderlijk

dat in België de minister van Justitie zijn ambt heel dikwijls cumuleert met andere opdrachten.

De Franse criminoloog A. Lacassagne schreef reeds in de 19e eeuw: «Les sociétés ont les criminels qu'elles méritent»¹⁷. De maatschappij zal niet alleen de misdaad maar ook het gerecht hebben dat zij verdient. De woordvoerders van de vakbonden, beroepsgroeperingen en pressiegroepen allerhande, consumentenorganisaties misschien uitgezonderd, blijven stom wanneer het de werking van het gerecht betreft. Hoogstens zullen zij op een bepaalde uitspraak reageren.

Niettemin is de gerechtelijke achterstand voor hun leden, wier belangen zij toch verdedigen zeer hinderlijk. Anderzijds komen deze woordvoerders bijna dagelijks tussenbeide in de werking van de andere staatsmachten.

Het algemeen gebrek aan interesse vanwege de publieke opinie voor de rechterlijke macht is een gevaar voor de democratie. Montesquieu droomde ervan «que par la disposition des choses le pouvoir arrête le pouvoir». Daarmee is meteen de grondslag van onze democratie aangeduid. Van de vaststelling dat onze triaspolitica zeer snel evolueert naar een duopolie ligt niemand meer wakker. Maar het is wel een duopolie? Prof. Marcel Storme vergelijkt het Parlement met een nijlpaard waarvan men nooit zeker weet of het nog leeft, dan wel dood is. De uitvoerende macht heeft volgens dezelfde auteur niet alleen de vangarmen gekregen van een inktvis waarmee hij alles naar zich toehaalt, maar bovendien ook de klier waarmee hij alles ondoorzichtig kan maken¹⁸.

Naar gelang van de inspiratie wordt het een strijd tussen de schildpad en de inktvis of tussen de rechter en de prins, met als inzet de vraag van prof. Walter Van Gerven hoe blauw het bloed van de prins is¹⁹.

De burger die steeds meer van het gerecht verwacht, heeft er alle belang bij aan deze staatsmacht de middelen te geven om haar schild te versterken. Deze middelen moeten echter komen via de wetgevende macht die, in ons huidige staatsbestel de uitvoerende macht domineert. Zo komt men tot de paradoxale vaststelling dat de prins aan de rechter de wapens moet verschaffen voor hun onderlinge strijd. Wetende dat macht nooit vrijwillig wordt afgestaan, is het nog maar een kleine stap om te besluiten dat de rechterlijke macht opzettelijk zwak wordt gehouden. Wanneer echter het schild van burgers tegen de overheid afbrokkelt, verzwakt meteen het schild dat de burgers tegen elkaar moet beschermen.

Voorstellen tegen de achterstand

Vele juristen hebben in hun studies en op congressen voorstellen geformuleerd om de achterstand bij de rechterlijke macht weg te werken. Het is niet de bedoeling deze hier te herhalen of samen te vatten. In elk geval laat de wetgever zich niet veel gelegen aan deze doctrine. Zo werd in de wet van 19 juli 1985 helemaal geen rekening gehouden

¹⁷ G. KEMPE, *Inleiding tot de criminologie*, Haarlem, 1967, blz. 21.

¹⁸ M. STORME, *op. cit.*, blz. 87.

¹⁹ W. VAN GERVEN, *Hoe blauw is het bloed van de prins?*, Kluwer, Antwerpen.

¹⁶ R. VERHEYDEN, *op. cit.*, 558, nr. 23.

met de adviezen, die door de Nationale Orde van Advocaten op voorstel van onze confraters Gits en Rasir werden uitgebracht i.v.m. de inrichting van de enkelvoudige kamers in de hoven van beroep. Even symptomatisch is dat, bij de bespreking in het Parlement van de wet van 17 juli 1984 tot vermindering van de gerechtelijke achterstand, het voorstel werd afgewezen om universiteitsprofessoren te laten optreden als plaatsvervangend rechter of raadsheer. Er werd de vrees uitgedrukt dat «door hun theoretische opleiding zij niet bepaald geschikt zijn om concrete oplossingen voor praktische problemen te vinden»²⁰.

Deze impliciete doch zekere hulde aan het adres van de practici maakt het mij gemakkelijker om enkele gedachten op een rijtje te zetten bij wijze van denkoefening.

De gerechtelijke interest

Zeer slecht is in het huidige systeem het tarief van de wettelijke interest. Sinds 1 augustus 1985 is deze van 12 % tot 10 % verminderd. Uit de overwegingen die aan het koninklijk besluit van 17 juli 1985 voorafgaan, blijkt dat de aanpassing is gebeurd wegens het belangrijk verschil dat bestaat tussen de wettelijke rentevoet en die toegepast in de gewone overeenkomsten. De vraag is wat met die gewone overeenkomsten wordt bedoeld. Een gerechtelijke procedure is bovendien geen «gewone overeenkomst», zelfs al neemt men aan dat de partijen er een gerechtelijk contract sluiten.

Blijkens de toelichting bij het vorige koninklijk besluit, dat van 28 juli 1981, werd de rente toen van 8 % naar 12 % opgetrokken ten einde de afwijking met de interest op de geldmarkt te verminderen²¹. In elk geval heeft iemand wiens rekening bij zijn bank of financieringsinstelling in het rood kwam sinds 1 augustus 1981, naar gelang van de periode, minstens meer dan twee tot drie keer zoveel als de wettelijke interest moeten betalen.

Ook in september 1985 moet zonder kaskrediet op een bankdebet van 1,5% tot 1,9% per maand (18 à 23% per jaar) worden betaald. Daarbij wordt nog geen rekening gehouden met het toegepaste anatocisme waardoor interest interest opbrengt, en met het feit dat de bankinterest zonder aanmaning wordt aangerekend in tegenstelling tot hetgeen gebeurt bij veel burgerlijke en handelsschulden.

De motiveringen van de interestbesluiten stemmen niet met de realiteit overeen. Dat het nettorendement van de recente staatslening, met een bruto-coupon van 10,75% voor de meeste inschrijvers lager is dan de huidige wettelijke interest, is geen argument. De inschrijver op een staatslening belegt op een vrij gekozen manier zijn spaargelden.

Van de schuldeiser in een gerechtelijke procedure kan moeilijk worden beweerd dat hij bij zijn schuldenaar geld belegt. Integendeel, de schuldeiser wordt dikwijls gedwongen bij de bank te gaan lenen wat de schuldenaar achterhoudt. Daarbij moeten aanzienlijk hogere interesten worden betaald dan er bij de schuldenaar kunnen worden gecupereerd.

Niet alleen de slechte betalers maken van deze lage inte-

rest gebruik. Ook bij de anderen groeit de verleiding naar mate het verschil tussen de wettelijke interest en die van de binnen- en buitenlandse kapitaalmarkt groter wordt. Niet te versmaden is daarbij het feit dat de interest door de fiscus als bedrijfskosten wordt aanvaard. Alleen heel oude confraters hebben mij lang geleden nog verteld over een tijd dat het als een schande werd aangevoeld zijn schulden niet of niet tijdig te betalen.

Moet iemand die bij zijn schuldeisers leent, niet minstens op dezelfde wijze behandeld worden als iemand die bij zijn bank in het rood staat? Een vlottende wettelijke interest lichtjes hoger dan de debetrente bij de banken zal de procedures vermijden van degenen die thans het voordeel van dit renteverskil misbruiken. Meteen, en dat is minstens even belangrijk, zal een onrechtvaardigheid ten aanzien van de schuldeisers worden weggenomen. Dezen blijven dan nog zitten met bepaalde verliezen zoals hun extra werk met de invordering en hun advocaatkosten.

Omkering van het initiatief bij het procederen

Een tweede voorstel tot wijziging van het systeem gaat veel dieper en raakt de fundamenteën van ons huidige rechtsbestel. Is het voor de goede rechtsorde noodzakelijk dat de schuldeiser zijn schuldenaar steeds eerst voor de rechtbank moet betrekken alvorens tot gedwongen uitvoering over te gaan? Is dit beginsel werkelijk de consequentie van het verbod van eigenrichting?

Prof. Christian De Wulf heeft er destijds in een studie op gewezen dat voor de organieke wet op het notariaat van 1803, de akten door notariële ambtenaren opgesteld, evenveel en zelfs meer uitvoerbare kracht hadden dan de rechterlijke akten²². Historisch blijkt het verbod om zichzelf recht te doen niet steeds even eng geïnterpreteerd te zijn als vandaag.

Blijft de vraag waar de huidige relatie vandaan komt tussen enerzijds het noodzakelijk verbod van eigenrichting en anderzijds het feit dat thans praktisch alleen gerechtelijke beslissingen een executoire kracht hebben. Het antwoord vinden wij bij Henri De Page²³. Deze schrijft dat de schuldenaar die zijn schuld niet betaalt moet worden geacht deze schuld te betwisten. Gezien dit vermoeden van betwisting is het noodzakelijk eerst de rechter om een uitspraak te vragen. Is deze stelling in de huidige tijd nog wel gerechtvaardigd? Dateert deze niet uit een lang vervlogen tijd, toen er nog een morele dwang werd gevoeld om zijn schulden te betalen? Hoeveel schuldenaars is het er niet alleen maar om te doen uitstel van betaling te krijgen? En maakt hun vraag niet precies hén tot eisende partij? In die optiek is het even logisch dat zij het initiatief zouden moeten nemen om naar de rechter te stappen, zoals dit thans het geval is in de procedure van hypotheecaire uitvoering.

Het self-executing effect van de hypotheekakte verantwoordt Henri De Page, hoe eigenaardig ook, niet door een verwijzing naar de tussenkomst van een openbaar ambtenaar maar wel door het consensualisme. Dit laatste begrip is thans bijna tot een fictie uitgehold. Is het niet realistischer gewoon te aanvaarden dat de hypotheekakte uitvoer-

²⁰ Zie J. LAENENS, *op. cit.*, 2544.

²¹ B.S., 8 augustus 1981; zie ook R.W., 1981-82, 773.

²² C. DE WULF, «De uitvoerbaarheid van notariële akte», *T.P.R.*, 1967, 43.

²³ H. De Page, III, *Les obligations*, nrs. 88 en 89.

baar is krachtens de wet? Bestaat daarenboven het consensualisme niet krachtens de wet?

Is het, na deze redeneringen, nog in strijd met het verbod op eigenrichting wanneer de wetgever zou vaststellen dat bepaalde verbintenissen uitvoerbaar zijn zonder tussenkomst van de rechter? De voorwaarde zou zijn dat deze verbintenissen, bijvoorbeeld tot betaling van een geldsom, op duidelijke wijze in een ondertekend geschrift zijn opgenomen. Indien gewenst kan de uitvoerbaarheid afhankelijk worden gesteld van een vermelding daarover in de akte zelf. Daarmee is meteen aan het consensualisme van De Page voldaan. Vooraf zou de schuldeiser de onderhandse akte dienen te betekenen aan de schuldenaar met een bevel tot betaling.

Indien deze laatste zich niet binnen een wettelijk te bepalen termijn tot de rechtbank wendt, kan de eigenlijke uitvoering op de goederen worden aangevat. Misbruiken kunnen worden gesanctioneerd door het toekennen van schadevergoeding wegens tergend en roekeloos bevel. Verder blijft de beslagrechter toezicht uitoefenen op de uitvoering.

Een dergelijk voorstel gaat veel verder dan de uitbreiding van de thans bestaande summie rechtspleging om betaling te bevelen. Daar is nog steeds de tussenkomst van de rechter noodzakelijk, zij het op eenzijdig verzoekschrift van de schuldeiser. Mijn voorstel heeft als voordeel dat de rechtbanken zouden worden ontlast van de grote aantallen verstekvonnissen en het laat verhopend dat nog enkel de verweerders met gegronde betwistingen zich tot de rechtbank zullen wenden. In het huidige systeem wordt de schuldenaar bij de dagvaarding als het ware uitgenodigd tot betwisting, zeker wanneer hij op deze manier nog goedkoop krediet kan krijgen.

Het nadeel van een omkering van het initiatief in het ius agendi zal gedurende een aanpassingsperiode zeker van psychologische aard zijn. Het feitelijk failliet van de procedure inzake de summie rechtspleging doet het ergste vreezen²⁴. Nochtans werd deze procedure volgens stafhouder Charles Van Reepinghen precies ingevoerd om de middelen tot het laten aanslepen van een zaak te verijdelend²⁵. Dat de sociaal-economisch zwakkere schuldenaar de nodige drempels niet zou nemen om zich tot de rechtbank te wenden met zijn verweer, is geen argument tegen het voorstel. Ook in de huidige situatie bestaan dezelfde drempels, die zo spoedig mogelijk door andere middelen moeten worden afgebroken.

Mijn confraters zullen mij verwijten dat ik het aantal potentiële zaken waarin op hen een beroep wordt gedaan, wil verminderen. Het aanbod van de advocaten is inderdaad te groot in verhouding tot de actuele vraag naar rechtshulp. In een recent nummer van *Omnia Fraterne* citeert confrater Monique Blondiau onthutsende cijfers²⁶. Praktisch de helft van onze confraters moet rondkomen met een nettoberoepsinkomen dat schommelt rond het wettelijke bestaansminimum. Indien de vraag naar rechtshulp nog wordt verminderd, zal de situatie voor de advocaten

verder verslechteren. Maar is het aanvaardbaar de ene wan-toestand te handhaven om zo de gevolgen van een andere te beperken? In mijn vorige openingsrede heb ik naar mogelijke oplossingen verwezen²⁷.

Wijzigingen in het materieel recht

Ook het huidige materieel recht dient te worden herdacht wil men de gerechtelijke achterstand werkelijk uitroeien. Er moet met de rechtspraak zuiniger worden omgesprongen. De gevallen waarin de burger zicht tot de rechtbank moet wenden, moeten worden beperkt tot de hoogst nodige. In deze optie pleitte prof. M. Storme onlangs voor het bindend advies als middel om rechtsgedingen te voorkomen²⁸.

Is het bijvoorbeeld nog verantwoord de vrederechters te verplichten hun tijd te besteden aan openbare verkopeningen? Heeft het nog zin de voorzitter van de rechtbank te belasten met de verzoeningsprocedure in de echtscheiding? Kan deze niet onmiddellijk worden afgeschaft in afwachting van een grote hervorming van de echtscheidingswet? Kunnen wij ons nog een drievoudige aanleg in een onteigening veroorloven waar deze zelfs door de wetgever nooit werd bedoeld?²⁹ Kan een deskundige niet op eenzijdig verzoekschrift worden aangesteld wanneer zijn opdracht maar van die aard is dat de rechten van alle partijen worden gevrijwaard? Na een eventuele uitbreiding van de bevoegdheid van de vrederechter ter zake kan de vraag gesteld worden of degenen die weigeren in te stemmen met beslissingen van de familieraad, niet zelf tot verzet moeten overgaan in plaats van in alle gevallen een homologatie voor te schrijven? Is het niet nodig de uitvoerbaarheid van de notariële akten wettelijk uit te breiden? Waarom moet de voorzitter van de rechtbank van koophandel nog optreden inzake verzet bij verloren effecten?

Het is een uitdaging voor de specialisten in de diverse rechtstakken om, na afweging van de verschillende belangen, de gevallen op te sporen waarin de tussenkomst van de rechter overbodig is, niet absoluut noodzakelijk is of minstens niet automatisch hoeft te gebeuren. Zij dienen in hun onderzoek uit te gaan van de idee dat zuiniger met rechtspraak moet worden omgesprongen.

Algemene wijzigingen in het procedurerecht

Ook in het procedurerecht kunnen de gevallen waarin op de rechter een beroep wordt gedaan, worden verminderd. Graag zou ik bijvoorbeeld de vraag uitgediept zien of de verzets- en appelprocedure nog in alle omstandigheden verantwoord is. Dit mag niet leiden tot het willekeurig verhogen van financiële drempels, die alleen de rijken kunnen overschrijden. Ik wil hier echter niet herhalen wat anderen met veel meer gezag hebben uitgewerkt en voorgesteld.

Mondelinge procedure

Er is reeds gewezen op de verschuiving van werk die het

²⁴ M. STORME, «De kruimelrechter», *T.P.R.*, 1980, 350.

²⁵ CH. VAN REEPINGHEN, *Verslag over de gerechtelijke hervorming*, blz. 477.

²⁶ M. BLONDAU, «Fluctuat num mergetur», *De Advokaat*, 1985, 2.

²⁷ R. MICHOLT, «De balie gekontesteerd», *R.W.*, 1972-73, 585.

²⁸ M. STORME, «De bindende derdenbeslissing of het bindend advies als middel ter voorkoming van gedingen», *T.P.R.*, 1984, 1243.

²⁹ L. BELVA, *Les Nouvelles. L'expropriation pour cause d'utilité publique*, blz. 287, nr. 1034.

gevolg kan zijn van de seponering van een strafinformatie door het parket. Wanneer een dergelijke zaak voor de rechtbank komt, is het opvallend hoeveel meer papier er wordt gebruikt dan bij de behandeling voor de strafrechter. De partijen nemen soms meerdere malen conclusie en zelfs in het algemeen heeft de burgerlijke rechter heel wat meer werk met de motivering van zijn vonnis dan de strafrechter.

Waarom zou ook voor de burgerlijke rechtbank in eenvoudige zaken geen mondelinge procedure mogelijk zijn? Of een zaak eenvoudig is hangt in de eerste plaats af van de toe te passen rechtsprincipes en niet zozeer van de financiële gevolgen.

Wijziging van de materiële bevoegdheid

De noodzaak tot specialisatie van de advocaten wordt niet meer betwist. Maar waar staat de magistratuur? De huidige wettelijke bevoegdheidsregelingen beperken de specialisatiemogelijkheden voor de rechter. Daardoor wordt meteen een kwaliteitsverbetering en een arbeidsbesparing bemoeilijkt.

Onze bevoegdheidsregelingen vinden een oorsprong in een ver verleden toen de transport- en communicatiemogelijkheden hun huidige vlucht nog niet hadden genomen en het aantal rechtszaken veel kleiner was. Zowel de vrede-rechter, de rechtbank van eerste aanleg als de rechtbank van koophandel nemen thans kennis van geschillen van dezelfde aard enkel wegens de pecuniaire waarde ervan of de hoedanigheid van de betrokken partijen. Dit heeft tot gevolg dat de drie gerechten dezelfde juridische regels moeten kennen en toepassen.

De algemene bevoegdheden moeten vervangen worden door exclusieve bevoegdheden ongeacht de waarde van het geschil en de hoedanigheid van de partijen. De materiële bevoegdheid van een rechtbank moet worden bepaald door de aard van het geschil en van de voor de oplossing ervan toe te passen rechtsregelen.

Herindeling van de rechtbanken

Moet men echter niet verder gaan en eraan denken de thans bestaande rechtbanken samen te smelten in een grote arrondissementsrechtbank? Deze kan worden onderverdeeld in gespecialiseerde afdelingen. In het Gerechtelijk Wetboek vindt men ter zake een begin van uitvoering. In mijn voorstel zou er naast een kamer die zich bezighoudt met het personen- en familierecht, een andere kamer zijn die zich bezig houdt met bouwrecht, een met het fiscaal recht, het handelsrecht, het vennootschapsrecht, enz. Het aantal rechters in een kamer is daarbij van minder belang. Natuurlijk zullen bepaalde zaken op verschillende rechtstakken betrekking hebben. Maar is het niet mogelijk in dergelijke gevallen de kamer uit te breiden met de specialisten uit andere kamers? Ook deze regeling bestaat reeds embryonaal en wel in de arbeidsrechtbank bij de betwisting over de kwalificatie van een werknemer als arbeider of bediende³⁰.

De hergroepering tot één grote rechtbank zou meteen een efficiëntere besteding mogelijk maken van de hulpmiddelen zoals de bibliotheek en vooral de kostbare informatica.

Wijziging van de bevoegdheid *ratione loci*

De huidige bevoegdheidsregeling *ratione loci* werkt even-

min de specialisatie van de magistratuur in de hand. Is het niet mogelijk om binnen een bepaald rechtsgebied wettelijk een bepaalde rechtbank aan te wijzen belast met de specifieke materies die in dat rechtsgebied vrij weinig voorkomen? Ook nu worden in art. 569 Ger. W. een aantal materies opgesomd waarvoor enkel de rechtbank te Brussel of Antwerpen bevoegd is.

Zo wordt vermeden dat een bepaalde rechter bij gebrek aan ervaring al te veel tijd moet besteden aan een voor hem zelden voorkomend probleem van bijvoorbeeld zeerecht of internationaal privaatrecht. Ter zake kan hij thans bevoegd zijn omdat een verweerder toevallig in zijn rechtsgebied woont.

Informatica en bedrijfseconomische werking

Veel wordt verwacht van de invoering van de informatica. De mogelijkheid tot refereren zal er zeker door worden verruimd. Een uitspraak van raadsheer Georges De Baets parafraserend kan men zeggen dat een van de belangrijkste technische vernieuwingen in het gerecht de vervanging was van de ganzeveer door de balpen en de schrijfmachine³¹. Voor de rechter zelf zal de invoering van de computer slechts nuttig zijn in de mate dat hij er bij de voorbereiding van zijn uitspraak gebruik van kan maken en meteen de juridische databanken ermee kan consulteren. Een onderzoek van de Europese Commissie heeft uitgewezen dat juristen thans tot 30 % van hun tijd aan onderzoekswerk besteden.

Ik ben ervan overtuigd dat in de rechterlijke macht meer bedrijfseconomisch zal moeten worden gedacht en gehandeld. De waardigheid en de onafhankelijkheid wordt daardoor niet aangetast. De justitie heeft een dienstverlenende opdracht in de maatschappij en heeft alles te winnen bij een zo doelmatig mogelijke uitoefening ervan. Het gerecht is er voor de burgers en niet omgekeerd.

In een volgende openingsrede zou eens kunnen worden onderzocht in hoeverre de wetten van de Engelse economist Nothcote C. Parkinson op het gerecht toepasselijk zijn. In deze wetten, die destijds veel ophef maakten, werden de oorzaken samengevat van de inefficiëntie van een administratie.

Besluit

Ik heb gepoogd een paar mijmeringen te verwoorden die ik had tijdens de zomermaanden toen Vrouwe Justitia in feite en in recht haar zomerslaap hield. In dit laatste verschilt de justitie dan toch wezenlijk van de schildpad. Het dier houdt immers alleen een winterslaap en trotseert op deze wijze elke natuurlijke evolutie.

De oorzaken van de gerechtelijke achterstand zijn veel talrijker dan op het eerste gezicht lijkt. Dit maakt het zoeken naar oplossingen zo moeilijk.

Wanneer ik niettegenstaande mijn opzet te veel heb gepleit en gepolemiseerd, is dat niet alleen het gevolg van een beroepsmisvorming maar ook van de persoonlijke frustraties en emoties opgewekt door de gerechtelijke achterstand.

Ik wil ten slotte, na allen te hebben bedankt die mij hielpen en raad gaven, besluiten zoals Max Havelaar het deed tot de hoofden van Lebak: «Ik groet U allen zeer».

³⁰ Art. 81 Ger. W.

³¹ G. DE BAETS, «Bedenkingen bij een noodtoestand», *R.W.*, 1983-84, 1431.

INTERNATIONALE AUTEURSRECHTELIJKE BESCHERMING VAN COMPUTERSOFTWARE

I. Inleiding

Sinds de eerste computergeneratie een dertigtal jaren geleden geboren werd¹ heeft de computertechnologie zich steeds sneller uitgebreid en is er vanaf de jaren zeventig een verschuiving waarneembaar van de hardware- naar de software-industrie². Volgens voorspellingen zou de Amerikaanse software-industrie in 1985 een omzet van dertig miljard \$ hebben³. Men kan terecht van een «softwareboom» spreken.

Computers en de erbij horende software worden over de hele wereld verhandeld. Via telecommunicatiesystemen worden computerprogramma's en data vlot van het ene naar het andere land overgezonden. De piraterij van software viert hoogtij, ook op internationaal niveau⁴. Software is in tegenstelling tot hardware enorm goedkoop om te kopiëren. De enige investering is meestal het aanschaffen van de magneetschijf waarop de kopie komt⁵. Voor heel wat firma's in de computerindustrie is de bescherming van hun kostbare en vaak unieke programma's een acuut probleem⁶. Met fysische en technische maatregelen probeert men computerprogramma's te beveiligen⁷, maar deze methodes zijn niet erg efficiënt⁸.

Er heerst een internationale consensus dat software wettelijk beschermd moet worden. De Wereldorganisatie voor de Intellectuele Eigendom (WIPO) besloot in 1978 dat er een garantie voor de wettelijke bescherming van computersoftware moet bestaan die de investeringen en handel in computersoftware, en zijn toegankelijkheid zal bevorderen⁹.

Deze korte studie zal de nadruk leggen op internationale auteursrechtelijke bescherming voor software. Bescherming in één enkel land is niet erg nuttig zolang de betreffende software probleemloos gekopieerd kan worden in het buitenland¹⁰. Aangezien programma's intellectuele produkten zijn met een wereldwijd afzetgebied, kan hun bescherming pas effectief zijn indien ze internationaal is¹¹.

Heel wat landen geven reeds auteursbescherming aan computersoftware¹². Bescherming onder het octrooierecht is om verscheidene redenen heel wat moeilijker. Niet alleen sluiten een aantal nationale octrooiwetten software uit, ook het Europees Octrooiverdrag is niet toepasselijk op computerprogramma's¹³. Zelfs indien het octrooierecht toepasselijk zou zijn, zou slechts 1 % van alle programma's voldoende uitvindingshoogte vertonen om aan de vereisten van de octrooiwetten te voldoen¹⁴.

II. Bescherming onder de internationale auteursverdragen

Het Comité voor experts inzake de bescherming van computersoftware heeft verklaard dat men zoveel mogelijk op de bestaande internationale verdragen moet steunen om computersoftware te beschermen hoewel deze daar niet specifiek voor ontworpen zijn. Aldus is de noodzaak van een nieuw verdrag ter bescherming van software minder dringend¹⁵.

De twee meest succesvolle verdragen zijn de Wereldconventie voor het auteursrecht¹⁶ en het Verdrag van Bern

¹⁰ VAN HOECKE, «Software piraten», *R.W.*, 1983-84, 1651.

¹¹ SALZMAN, «International protection for computer software», 12 *L. & Computer Tech.*, 3, 7 (1979); NIBLETT, B., o.c., (noot 4), 89; ANDERSON, NIBLETT, «Software protection: a survey of the U.K. industry», 5 *Computer L. Ser.* (Callaghan) § 9-4, art. 8 (juni 1976).

¹² ZIE ARCKENS, «Copyright protection of computer software-international issues», *Fed. Comm. L.J.*, (1985-1986); VANDENBERGHE, G., o.c., (noot 8), 85-105; BORKING, «Copyright protection of software in continental Europe, a status quo», *Computer L. & Prac.*, 42 (1984).

¹³ MELVILLE, L., *Forms and Agreements on Intellectual Property and International Licensing*, 1984, § 5.18(3); Europees octrooi-overdrag (het Verdrag van München, 5 oktober 1973), art. 52, § 2(c), 13 *I.L.M.*, 270, 285 (1974). Verscheidene lid-staten hebben hun octrooiwet reeds in overeenstemming met art. 52, § 2(c) gebracht (bv. West-Duitsland, Italië, het Verenigd Koninkrijk, België); PAGENBERG, «Patentability of computer programs on the national and international level», 5 *I.I.C.*, 1, 1-43 (1974); VAN HOECKE, l.c., (noot 10), 1656-1657; FRANCQ, «Quelques traits de la nouvelle loi belge sur les brevets d'invention», *Ing.-Cons.*, 1984, 283-298.

¹⁴ WIPO model provisions, o.c., (noot 9), 5

¹⁵ WIPO-document LPCS/1/4 (30 november 1979), § 42, in «Report of the expert group on the legal protection of computer software, WIPO, Genève, (27 tot 30 november 1979)», 5 *Computer L. Ser.*, (Callaghan) 383, 390 (1981).

¹⁶ Wereldconventie voor het auteursrecht, 6 september 1952, 6 *U.S.T.*, 2731 (1955), *T.I.A.S.* nr. 3324, 216 *U.N.T.S.*, 132 (versie

¹ ZIE CAPRON, H., WILLIAMS, B., *Computers and Data Processing*, 1984, 45-66, en GOLDSTINE, H., *The Computer from Pascal to Von Neuman*, 1972, voor de geschiedenis van computers. Zie voor een korte beschrijving van de werking van een computer PIERCE, «Copyright protection for computer programs», 30 Copyright Symp. (ASCAP), 1, 2-4 (1983); SCHMIDT, «Legal proprietary interests in computer programs: the american experience», 21 *Jurimetrics J.*, 345, 351-353 (1981).

² PRASINOS, «Worldwide protection of computer programs by copyright», 4, *Rutgers J. Computers & L.*, 42, 42 (1975); GILBERT, «International copyright law applied to computer programs in the U.S. and France», 14 *Loy. U. Chi.L.J.*, 105, 105 (1982).

³ CAPRON, H., WILLIAMS, B., o.c., (noot 1), 277.

⁴ NIBLETT, B., *Legal Protection of Computer Programs*, 1980, 89.

⁵ GILBERT, l.c., (noot 2), 106. Zie voor details over computer-misdrijven: PARKER, D., *Fighting Computer Crime*, 1983; «Computer Crime (part 1 & 2)», 2 *Computer L.J.*, 275, 275-803 (1980).

⁶ PFEIFER, «Legal protection of computer software: an update», 5 *Orange County B.J.*, 226, 226 (1978).

⁷ PARKER, D., o.c., (noot 5), 290-298; CAPRON, H., WILLIAMS, B., o.c., (noot 1), 373-381; KEET, E., *Preventing Piracy — a Business Guide to Software Protection*, 1985, 117-125.

⁸ VANDENBERGHE, G., *Bescherming van computersoftware*, 1984, 52.

⁹ *Model Provisions on the Protection of Computer Software*, WIPO (ed.), 1978, 5 (hierna aangeh. als WIPO model provisions).

voor de bescherming van werken van letterkunde en kunst¹⁷. De bedoeling van beide verdragen is dat de lid-staten aan de onderdanen van een andere lid-staat dezelfde bescherming verlenen als ze aan hun eigen onderdanen toekennen¹⁸.

A. Het Verdrag van Bern

Art. 2 van het Verdrag van Bern definieert werken van letterkunde en kunst als omvattende «alle voortbrengselen op het gebied der letterkunde, wetenschap en kunst, welke ook de wijze of de vorm van uitdrukken zij, ...». Verder omvat art. 2 een enuntiatieve opsomming van werken die onder de conventie vallen, o.a. boeken en andere geschriften, brochures, illustraties, plans en drie dimensionale werken met betrekking tot de aardrijkskunde, architectuur of wetenschappen¹⁹. Deze ruime waaier van beschermde werken en het feit dat het Verdrag van Bern geen enkele beperking inhoudt omtrent het doel of het gebruik van het beschermde werk²⁰, ondersteunt de conclusie dat computer-software in welke vorm ook (brontaal, machinetaal, systeem- of toepassingsprogrammatuur, en de daarbijhorende documentatie) binnen het toepassingsgebied van het Verdrag valt²¹.

Het Verdrag van Bern beschermt enkel de vorm en niet de inhoud van het programma²². De procedures, principes, wiskundige formules en algoritmen die op een of andere wijze worden uitgedrukt in het beschermde werk zijn dus niet beschermd²³.

Art. 3(1)(a) en 3(2) van het Verdrag van Bern beschermt zowel de gepubliceerde als de ongepubliceerde werken van de onderdanen van een unieland of van auteurs die hun gewone verblijfplaats in een van de unielanden hebben. Een auteur die geen onderdaan is van een van de unielanden, kan toch bescherming genieten indien zijn werk ofwel voor het eerst in een unieland gepubliceerd wordt ofwel

gelijktijdig in een unie- en niet-unieland²⁴. Publikatie in de zin van het Verdrag betekent dat met de toestemming van de auteur exemplaren van het werk, op welke wijze ook vervaardigd, in een dergelijk aantal verspreid worden dat ze aan de redelijke vraag van het publiek voldoen²⁵. Deze definitie is voldoende ruim om alle moderne reproductietechnieken te omvatten²⁶. Art. 3(3) van het Verdrag bepaalt dat het verzenden van een werk geen publikatie is. De bescherming van een werk is niet aan vormvereisten onderworpen²⁷. Art. 5(1) van het Verdrag past het principe van gelijkstelling van unionisten met nationale onderhorigen toe met de garantie van een aantal minimumrechten²⁸.

Software beschermen onder het Verdrag van Bern schijnt niet op grote problemen te stuiten. Als men echter bescherming in de Verenigde Staten wil, zal men een beroep op de Wereldconventie moeten doen aangezien de Verenigde Staten geen lid zijn van de Unie van Bern²⁹.

B. De Wereldconventie

Art. I van de Wereldconventie bepaalt dat elke ondertekenaar alle nodige maatregelen zal treffen om op een voldoende en efficiënte wijze de rechten van auteurs van literaire, wetenschappelijke en artistieke werken te beschermen. Dit verdrag gaat niet in op de wijze en omvang van de bescherming, maar laat dat over aan de wetgeving van elke lid-staat³⁰.

Art. I van het Verdrag geeft een enuntiatieve opsomming van literaire, wetenschappelijke en artistieke werken waaronder geschriften. Een «geschrift» is een creatie van het menselijk intellect, uitgedrukt in een taal en vastgelegd in tekens die gelezen kunnen worden. De vorm van het geschrift speelt geen rol en mag zowel in een taal, code als afkortingen zijn³¹. Het begrip literaire, wetenschappelijke

Genève), herzien 24 juli 1971, 25 *U.S.T.*, 1341 (1974), *T.I.A.S.*, nr. 7868, 943 *U.N.T.S.*, 178 (versie Parijs). In België goedgekeurd door de wet van 20 april 1960.

¹⁷ Verdrag van Bern voor de bescherming van werken van letterkunde en kunst, 9 september 1886, aangevuld en herzien te Parijs (4 mei 1896), Berlijn (13 november 1908), Bern (20 maart 1914), Rome (2 juni 1928), Brussel (26 juni 1948), Stockholm (14 juli 1967) en Parijs (24 juli 1971). *UNESCO, Copyright Laws and Treaties of the World*, 1982. Versie van Brussel in België goedgekeurd door de wet van 26 juni 1951.

¹⁸ NIBLETT, o.c., (noot 4), 93.

¹⁹ PEARSON, H., *Computer Contracts, an International Guide to Agreements and Software protection*, 1985, 265; NIBLETT, B., o.c., (noot 4), 92; BISHOP, «Legal protection of computer programs in the United Kingdom», 5 *NW. J. Int'l L. & Bus.*, 269, 272 (1983); KINDERMANN, «Computer software and copyright conventions», 3 *Eur. Intell. Prop. Rev.*, 6, 8 (1981).

²⁰ De werken mogen zowel van esthetische, opvoedkundige als commerciële aard zijn. *Guide to the Berne Convention for the protection of Literary and Artistic Works*, WIPO (ed.), 1978, 13 (hierna aangeh. als *Guide to the Berne Convention*).

²¹ PEARSON, H., o.c., (noot 19), 265; NIBLETT, B., o.c., (noot 4), 8.

²² *Guide to the Berne Convention*, o.c., (noot 20), 13.

²³ KINDERMANN, l.c., (noot 19), 8.

²⁴ Verdrag van Bern art. 3(1)(b) (versie Parijs 1971); MELLEMA, «Copyright protection for computer software: an international view», 11 *Syracuse J. Int'l L. & Com.*, 87, 101 (1984); BOORSTYN, N., *Copyright Law*, 1981, 334.

²⁵ Verdrag van Bern art. 3(3); KINDERMANN, l.c., (noot 19), 8-9; 3 NIMMER, M., *Nimmer on Copyright*, 1984, § 17.04 (D).

²⁶ DURRANDE, «La notion de publication dans les conventions internationales», 111 *R.I.D.A.*, 73, 113 (1982).

²⁷ Verdrag van Bern art. 5(1), (2); de auteurswet van het land van oorsprong van het werk kan de bescherming evenwel aan vormvereisten onderwerpen in het land van oorsprong. Verdrag van Bern art. 5(3). Zie voor een definitie van het land van oorsprong art. 5(4)(a), (b), (c).

²⁸ *Guide to the Berne Convention*, o.c., (noot 20), 32. Zie voor een uitgebreide discussie van het Verdrag van Bern, *Guide to the Berne Convention*, o.c., (noot 20); BERENBOOM, A., *Le droit d'auteur*, 1984, 180-187; SKONE JAMES, E., MUMMERY, J., RAYNER JAMES, J., *Copinger and Skone James on Copyright*, 1980, 563-598; STEWART, S., *International Copyright and Neighbouring Rights*, 1983, 86-132.

²⁹ Amerikaanse auteurs kunnen wel bescherming genieten onder het Verdrag van Bern in geval van eerste of simultane publikatie in een Unieland. Verdrag van Bern, art. 3(1)(b).

³⁰ SKONE JAMES, E., MUMMERY, J., RAYNER JAMES, J., o.c., (noot 28), 600.

³¹ BOGSCH, A., *The Law of Copyright under the Universal Convention*, 1972, 8.

en artistieke werken is ruim genoeg om computersoftware te omvatten, inbegrepen computerprogramma's in machinaal. Verscheidene landen hebben dergelijke programma's als «geschriften» geïnclassificeerd³².

Elke lid-staat moet aan de *ongepubliceerde* werken van auteurs van de andere lid-staten ten minste dezelfde bescherming geven als ze aan zijn eigen auteurs toekent. Verder moet elke lid-staat aan de *gepubliceerde* werken van onderdanen van een andere lid-staat, waar ook voor het eerst gepubliceerd, en aan de gepubliceerde werken van onderdanen van welk land ook, indien voor het eerst gepubliceerd in een lid-staat, dezelfde rechten toekennen als aan werken van eigen onderdanen voor het eerst gepubliceerd binnen zijn grondgebied³³.

De Wereldconventie, versie Parijs (1971), bepaalt dat steeds bepaalde minimumrechten moeten worden gegeven aan de werken die onder de nationale wetten beschermd worden³⁴.

Wanneer een verdragstaat weinig of geen bescherming verleent aan ongepubliceerde werken van zijn eigen onderdanen wordt de publikatie heel belangrijk.

Publikatie onder de Wereldconventie betekent niet alleen dat er tastbare exemplaren van het werk ter beschikking van het publiek gesteld moeten worden maar dat ze bovendien gelezen of op een andere manier *visueel waargenomen* kunnen worden³⁵. De hoeveelheid exemplaren wordt bepaald door de behoeften van het geïnteresseerde publiek³⁶. Men interpreteert het vereiste van visuele waarneembaarheid of leesbaarheid over het algemeen in die zin dat men de kopieën moet kunnen lezen of visueel waarnemen zonder tussenkomst van speciale werktuigen of instrumenten³⁷. Volgens deze interpretatie zou het verzenden van een computersoftwarepakket via telecommunicatie geen publikatie zijn tenzij de consumenten ook een afdruk van de inhoud zouden ontvangen³⁸. De enige bedoeling was grammofoonplaten te kunnen uitsluiten³⁹ en dit om een zuiver pragmatische reden, namelijk de Wereldconventie aanvaardbaar te maken voor de V.S.A. Onder de vroegere United States Copyright Law is de publieke verspreiding van grammofoonplaten geen publikatie van de werken die erin vervat zijn⁴⁰.

³² PEARSON, H., o.c., (noot 19), 265; KINDERMANN, l.c., (noot 19), 10; *Copyright and Design Law, Report of the Committee to consider the Law on Copyright and Designs, Chairman Mr. Justice Whitford*, 1977, 128; NIBLETT, B., o.c., (noot 4), 92; GILBERT, l.c., (noot 2), 110.

³³ Wereldconventie art. II; STEWART, S., o.c., (noot 28), 139; GILBERT, l.c., (noot 2), 109; SKONE JAMES, E., MUMMERY, J., RAYNER JAMES, J., o.c., (noot 28), 599-600.

³⁴ Wereldconventie art. II(1)(2) en IVbis (Versie Parijs). Onder de Versie van Genève (1952) is enkel nationale behandeling vereist. 3 NIMMER, M., o.c., (noot 25), § 17.04 (B).

³⁵ Wereldconventie art. VI.

³⁶ BOGSCH, A., o.c., (noot 31), 77.

³⁷ BISHOP, l.c., (noot 19), 273.

³⁸ KINDERMANN, l.c., (noot 19), 10.

³⁹ BOGSCH, A., o.c., (noot 31), 75.

⁴⁰ BOGSCH, A., o.c., (noot 31), 70; NIMMER, M., o.c., (noot 25), § 4.05(b)(1); zie *Rosette v. Rainbo Record Manufacturing Corp.*, 354 F.Supp., 1183 (S.D.N.Y. 1973) aff'd 546 F.2d 461 (2e Cir. 1976). Publikatie was een voorwaarde om bescherming te ver-

Op 15 oktober 1971 heeft het Amerikaanse Congres echter de eerste wet goedgekeurd die auteursbescherming verleent aan geluidsopnamen vastgelegd op band of grammofoonplaten⁴¹. Deze juridisch-technische uitzondering (Wereldconventie art. VI), bedoeld om grammofoonplaten uit te sluiten, zou dan ook beperkend geïnterpreteerd kunnen worden zodat men kan vermijden dat deze uitzondering bij analogie toegepast wordt op computerprogramma's vastgelegd op band, magneetschijf, ponskaarten of silicon chips⁴². Aldus zou software beschermd worden als ze leesbaar of visueel waarneembaar kan worden gemaakt via een printer, T.V. scherm of andere technieken. Het gebruik van optische, elektronische of andere technische uitrusting is duidelijk toegelaten voor cinematografische werken die ook beschermd zijn onder art. I van de Wereldconventie. Men zou kunnen opwerpen dat de afzonderlijke beelden van een cinematografisch werk visueel waarneembaar zijn zonder gebruik van instrumenten. Het volledige werk kan echter enkel met een projector gezien worden omdat een film meer is dan een serie aparte beelden. De bescherming van films op videocassettes⁴³ benadert nog meer de bescherming van software op magneetschijf, band of cassette.

Wil men echter zeker zijn van bescherming als gepubliceerd werk, dan voorziet men best in een algemene verspreiding onder het publiek van direct leesbare kopieën in een van de lid-staten. In zo'n geval zal het programma op magneetschijf, band, ponskaart of silicon chip ook beschermd worden volgens art. IVbis, dat de auteur het exclusieve recht toekent zijn werk «op welke wijze ook» te reproduceren. Enkel de auteur kan toestemming geven om zijn werk te laten reproduceren. De terminologie «op welke wijze ook» duidt erop dat «reproductie» ruim geïnterpreteerd moet worden⁴⁴ en de nieuwe technieken omvat.

Wanneer de auteurswet van een lid-staat formaliteiten oplegt, zal men aan een aantal minimale vormvereisten moeten voldoen om op grond van de Wereldconventie bescherming te genieten in die lid-staat. Deze vormvereisten stellen echter geen probleem voor computerprogramma's. Alle werken van de auteur moeten vanaf hun eerste publikatie de volgende gegevens bevatten: een «c» omgeven door een cirkel, de naam van de eigenaar van de auteursrechten en het jaar van eerste publikatie⁴⁵. Deze gegevens moeten zodanig vermeld worden in het programma ge-

krijgen onder de Copyright Act van 1909. 1 NIMMER, M., o.c., (noot 25), § 4.01(B).

⁴¹ 1 NIMMER, M., o.c., (noot 25), § 2.10(A) en (A)(1).

⁴² Zie KINDERMANN, l.c., (noot 19), 11; STEWART, S., o.c., (noot 28), 138; PRASINOS, l.c., (noot 2), 74. Zie voor het gebruik van de «voorbereidende werken» of «historische omstandigheden» ter interpretatie van een verdrag «Het Verdrag van Wenen», art. 32; SINCLAIR, I., *The Vienna Convention on the Law of Treaties*, 1984, 144; SIMON, D., *L'interprétation judiciaire des traités d'organisations internationales*, 1981, 367-391.

⁴³ Beelden vastgelegd op videoband, videoschijf, enz., zijn evengoed cinematografische werken. 1 NIMMER, M., o.c., (noot 25), § 2.09 (D)(1).

⁴⁴ KINDERMANN, l.c., (noot 19), 10; GILBERT, l.c., (noot 2), 111.

⁴⁵ Wereldconventie art. III(1); KINDERMANN, l.c., (noot 19), 11; GILBERT, l.c., (noot 2), 111.

schreven in brontaal dat ze ook waarneembaar zullen zijn op een printout van het programma⁴⁶, en op het scherm bij gebruik van het programma. Vermelding op de magneetschijf, band, ponskaart of ander opslagmiddel is eveneens aan te raden. Aangezien het technisch moeilijk kan zijn om de «c» in een cirkel te plaatsen neemt men aan dat een «c» tussen haakjes geplaatst eveneens aan het vereiste voldoet⁴⁷.

De lid-staten kunnen andere formaliteiten opleggen of voorwaarden stellen voor het verkrijgen van bescherming als deze vereisten ook gelden voor de werken van hun eigen onderdanen of voor werken die eerst op hun grondgebied gepubliceerd zijn⁴⁸.

Zelfs indien computerprogramma's binnen het toepassingsgebied van de Wereldconventie vallen, zullen ze enkel in de lid-staten beschermd worden die hun nationale auteurswet op programma's toepassen. Als een lid-staat geen auteursrechtelijke bescherming toekent aan programma's, zullen de programma's van nationalen van andere lid-staten ook zonder bescherming zijn.

III. WIPO-model provisions en WIPO-ontwerp verdrag

In 1977, na zes jaren werk, heeft de Wereldorganisatie voor de Intellectuele Eigendom (WIPO) de «model provisions on the protection of computer software» uitgevaardigd⁴⁹. De modelbepalingen die opgesteld zijn in de vorm van een modelwet, beogen een harmonisatie van de nationale wetten ten einde computersoftware te beschermen. Ze vertonen nauwe verwantschap met het auteursrecht en het recht inzake bedrijfsgeheim maar met een maximale beschermingsduur van 25 jaar⁵⁰. Ze zouden als een leidraad voor de nationale wetgeving moeten dienen⁵¹. Het Internationaal Bureau van de WIPO heeft een ontwerp-verdrag uitgewerkt waarbij ze de benadering van de model provi-

sions heeft gevolgd⁵². Dit ontwerp-verdrag is geschreven op basis van een studie aangaande de beschermingsmogelijkheden voor software onder de bestaande internationale verdragen⁵³. De ondertekenaars zouden zich ertoe verbinden computersoftware in overeenstemming met het Verdrag te beschermen⁵⁴. Het comité van experts inzake de bescherming van computersoftware heeft echter het ontwerp-verdrag verworpen, voornamelijk omdat het van oordeel is dat het auteursrecht en het recht inzake het bedrijfsgeheim voldoende bescherming bieden⁵⁵.

IV. Conclusie

Heel wat landen beschouwen computersoftware als een «creatie van een auteur» beschermbaar door het auteursrecht. Internationale bescherming is mogelijk onder het Verdrag van Bern. Om als een gepubliceerd werk bescherming onder de Wereldconventie te krijgen, verspreidt men best in een der lid-staten visueel waarneembare exemplaren van de software zolang er geen zekerheid bestaat dat de rechtbanken de voorgestelde interpretatie aanvaarden of zolang de definitie van publikatie niet herzien zal zijn in de Wereldconventie.

Het is niet onwaarschijnlijk dat het begrip publikatie van art. VI van de Wereldconventie ruimer opgevat zal worden bij een volgende herziening van het Verdrag⁵⁶.

Ingevolge het principe van nationale behandeling varieert de bescherming echter van land tot land. Een eenvormige internationale bescherming is dan ook onmogelijk zolang de nationale auteurswetten computersoftware verschillend behandelen. Een eenvormige bescherming zou nochtans een sterke stimulans zijn voor de software-industrie en software meer beschikbaar maken voor de gebruikers in de hele wereld. Initiatieven die de harmonisatie van de diverse wetten nastreven zijn dan ook welkom.

Ingrid ARCKENS

⁴⁶ KINDERMANN, *l.c.*, (noot 19), 12.

⁴⁷ PRASINOS, *l.c.*, (noot 2), 72-73; KINDERMANN, *l.c.*, (noot 19), 12.

⁴⁸ Wereldconventie art. III(2); STEWART, S., *o.c.*, (noot 28), 141; BOGSCH, A., *o.c.*, (noot 31), 25-26.

⁴⁹ Zie voor een uitgebreide commentaar op deze model provisions, WIPO model provisions, *o.c.*, (noot 9); MELLEMA, *l.c.*, (noot 24), 278.

⁵⁰ BIGELOW, «International aspects of computer law», *Computers and the Law: an Introductory Handbook*, BIGELOW, R. (ed.), 981, 234, 235.

⁵¹ HART, «Legal protection for software: the international developments», 1 *Computer L. & Prac.*, 62, 62 (1984); WIPO model provisions, *o.c.*, (noot 9), 8.

⁵² Draft Treaty for the protection of computer software, WIPO-International Bureau (doc. LPCS/II/3), Genève, (13 tot 17 juni 1983).

⁵³ *Ibid.*, Introduction; MELLEMA, *l.c.*, (noot 24), 102.

⁵⁴ *Ibid.*, art. 2.

⁵⁵ «Committee of experts on the legal protection of computer software (doc. LPCS/II/6)», 19 *Copyright* 271, 278 (1983); HART, *l.c.*, (noot 51).

⁵⁶ DURRANDE, S., «La notion de publication dans les conventions internationales», *R.I.D.A.*, 73, 126 (1982).

RECHTSPRAAK

HOF VAN CASSATIE

1e KAMER — 5 DECEMBER 1984

Voorzitter : de h. Screvens

Raadsheer-rapporteur : de h. Ghislain

Advocaat-generaal : de h. Janssens de Bisthoven

Advocaat : mr. De Bruyn

Wegverkeer — Voetgangers — Art. 42.4.4 Wegverkeersreglement.

Naar luid van art. 42.4.4 Wegverkeersreglement mogen de voetgangers op de plaatsen waar het verkeer noch door een bevoegde persoon, noch door verkeerslichten geregeld wordt, zich slechts voorzichtig en met inachtneming van de naderende voertuigen op de rijbaan begeven.

Noch die bepaling noch enige andere van het reglement verplicht de voetgangers die zich regelmatig op de rijbaan hebben begeven, stil te staan ter hoogte van de onderbroken witte streep die de rijstroken scheidt, om de voertuigen op de rijbaan voorrang te verlenen.

B. t/ L.

Gelet op het bestreden arrest, op 13 juni 1984 door het Hof van Beroep te Bergen gewezen ;

Over het middel, afgeleid uit de schending van de artikelen 10.1, 1°, 40.1, 40.2 en 42.4.4 van het koninklijk besluit van 1 december 1975 houdende algemeen reglement op de politie van het wegverkeer,

doordat het arrest het niet bewezen acht dat verweerder een onvoorzichtigheid heeft begaan die aan de oorsprong ligt van de aan mevrouw Léopoldine H. toegebrachte slagen en verwondingen, en doordat het bijgevolg het hof van beroep niet bevoegd verklaart om kennis te nemen van de civielrechtelijke vordering van eiser tegen verweerder op grond : «dat uit de gegevens van de zaak blijkt dat verweerder, toen hij met zijn voertuig in de bebouwde kom reed op de derde rijstrook van een in rijstroken verdeelde rijbaan, het zeventig jaar oude slachtoffer heeft aangereden op het ogenblik dat het de rijbaan van rechts naar links gezien vanuit de rijrichting van de autobestuurder, aan het oversteken was ; dat, gezien de richting waarin verweerder reed en de verkeersdichtheid, niet gebleken is dat (verweerder), door de linkerrijstrook te volgen, de artikelen 9.4 en 9.5 van het koninklijk besluit van 1 december 1975 heeft overtreden ; dat niet wordt betwist dat de betrokken weggebruikers elkaar niet konden zien op het ogenblik dat de voetganger de rijbaan begon over te steken ; dat (verweerder) heeft verklaard dat hij met een snelheid van om en bij de 60 kilometer per uur reed toen hij het slachtoffer zag staan in de tweede rijstrook ; dat het slachtoffer ter hoogte van de onderbroken witte streep tussen de tweede en de derde rijstrook even gestopt was, maar met versnelde pas verderliep op het ogenblik dat hij bij haar aankwam ; dat (verweerder), toen hij het slachtoffer zag stilstaan ter hoogte van de onderbroken witte streep, dus gegronde redenen had om te geloven dat die persoon ondanks haar hoge leeftijd zijn

nadering had opgemerkt en hem voorrang verleende overeenkomstig artikel 42.4.4 van het koninklijk besluit van 1 december 1975 ; dat derhalve (verweerder) niet kan worden verweten niet te hebben vertraagd of niet te zijn gestopt om het slachtoffer dat tot op dat ogenblik geen tekenen van verwarring had getoond, de gelegenheid te geven zijn weg na de onderbreking te vervolgen ; dat helemaal niet is aangetoond dat (verweerder), op het ogenblik dat het slachtoffer zijn weg vervolgde, nog ver genoeg van haar verwijderd was om voor die hindernis te kunnen stoppen»,

(...)

Overwegende dat, naar luid van artikel 42.4.4 van het Wegverkeersreglement, op de plaatsen waar het verkeer noch door een bevoegd persoon, noch door verkeerslichten geregeld wordt, de voetgangers zich slechts voorzichtig en met inachtneming van de naderende voertuigen op de rijbaan mogen begeven ;

Overwegende dat het arrest, waar het vermeldt «dat beklagde (thans verweerder), toen hij het slachtoffer zag stilstaan ter hoogte van de onderbroken witte streep, dus gegronde redenen had om te geloven dat die persoon, ondanks haar hoge leeftijd, zijn nadering had opgemerkt en hem voorrang verleende overeenkomstig artikel 42.4.4 van het koninklijk besluit van 1 december 1975», aan de voetgangers een verplichting oplegt die noch door die noch door enige andere bepaling van het Wegverkeersreglement wordt voorgeschreven ;

Dat het arrest, nu het de beslissing onder meer grondt op die considerans, niet wettig beslist dat verweerder geen fout heeft begaan waardoor hij aansprakelijk is jegens het slachtoffer ;

Dat het middel gegrond is ;

(...)

HOF VAN CASSATIE

1e KAMER — 28 JUNI 1985

Voorzitter-rapporteur : de h. Janssens

Advocaat-generaal : de h. Piret

Advocaten : mrs. De Gryse en Bützler

Verzekering — Aansprakelijkheid — Ongeval — Betaling door verzekeraar aan schadelijder die geen rechtstreekse vordering heeft — Art. 20, 9°, Hypotheekwet — Belang — Vergissing betreffende de hoedanigheid van verzekeraar — Onverschuldigde betaling.

Degene die benadeeld is door een ongeval dat door de schuld van de verzekerde is veroorzaakt, heeft krachtens art. 20, 9°, Hypotheekwet het recht om ten laste van de verzekeraar op de som die deze aan de verzekerde verschuldigd is, betaling te vorderen van zijn eigen schuldvordering die hij op de verzekerde heeft, zults binnen de perken van de door de verzekerde opgelopen aansprakelijkheid en van de voorwaarden waarop het verzekeringscontract aan de

verzekeraar de verplichting oplegt zijn verzekerde te vrijwaren.

De verzekeraar van de burgerrechtelijke aansprakelijkheid heeft er belang bij dat de verbintenis van de aansprakelijke verzekerde jegens de benadeelde wordt voldaan. Hij kan derhalve de verbintenis voldoen overeenkomstig art. 1235, eerste lid, B.W.

Uit de artt. 1235, 1236 en 1377 B.W. en 20, 9°, Hypotheekwet volgt dat de artt. 1235 en 1377 B.W. toepassing vinden wanneer een persoon betaald heeft in de mening dat hij de verzekeraar was, in welk geval art. 20, 9°, Hypotheekwet gold, maar achteraf blijkt dat zij zich vergist heeft.

N.V. A.I.C. t/ Coöp. V. F. e.a.

Gelet op het bestreden arrest, op 3 april 1984 door het Hof van Beroep te Gent gewezen;

Over het middel, afgeleid uit de schending van de artikelen 1235, 1236, 1377 van het Burgerlijk Wetboek en 20, 9°, van de wet van 16 december 1851 zijnde titel XVIII van Boek III van het Burgerlijk Wetboek,

doordat het hof van beroep beslist dat eiseres ten onrechte op de onverschuldigde betaling een beroep deed, en daartoe laat gelden: «Krachtens artikel 1235 van het Burgerlijk Wetboek kan hetgeen betaald is zonder verschuldigd te zijn, worden teruggevorderd. Met toepassing van dit beginsel bepaalt artikel 1377 van het Burgerlijk Wetboek dat, wanneer een persoon die bij vergissing meende schuldenaar te zijn, een schuld heeft betaald, hij gerechtigd is het betaalde van de schuldeiser terug te vorderen. Dit artikel veronderstelt een betaling gedaan, voor eigen rekening, door degene die meende dat een bepaalde schuld zijn schuld was. Dit artikel is dan ook vreemd aan het geval waarbij een persoon al dan niet met subrogatie betaalt voor rekening van de werkelijke schuldenaar. In een dergelijk geval heeft degene die de betaling heeft gedaan geen vordering tot teruggave jegens de schuldeiser die hij heeft uitbetaald, zelfs indien hij er niet in zou slagen zich te doen terugbetalen door de schuldenaar. Opdat de N.V. A.I.C. (eiseres) zich op voormeld artikel 1377 van het Burgerlijk Wetboek kan beroepen is het niet voldoende dat zij op een verschoonbare wijze gedwaald heeft over haar hoedanigheid van verzekeraar. Vereist is ook dat de verzekeraar schuldenaar was van de schadelijders. Welnu, dit laatste is alvast niet het geval. Behoudens uitzonderingen, die ter zake niet van toepassing zijn, hebben zij die door een onrechtmatige daad schade hebben geleden immers geen rechtstreekse vordering jegens de verzekeraar van de burgerlijke aansprakelijkheid van de dader en/of van zijn aansteller. Maria B. (derde verweerster), in eigen naam en als beheerster van de goederen van haar minderjarige dochter Sophie G. (vierde verweerster), alsmede de N.V. B. (arbeidsongevallenverzekeraar, vijfde verweerster) hadden dan ook geen schuldvordering jegens de verzekeraar (eerste verweerster) van de burgerlijke aansprakelijkheid van Jozef D. en/of van de N.V. At. (tweede verweerster) en deze verzekeraar had geen schulden jegens deze schadelijders. Het waren alleen Jozef D. en de N.V. At. (tweede verweerster), die overeenkomstig het vonnis van de Correctionele Rechtbank te Kortrijk van 18 april 1972 en het arrest van dit (hof van beroep), derde kamer, van 12 april 1973, een schuld hadden jegens ieder van deze

schadelijders. Deze schulden konden betaald worden door Jozef D. en/of de N.V. At. (tweede verweerster) zelf en verder, met gelijk gevolg, door ieder ander (artikel 1236 van het Burgerlijk Wetboek). Toen de N.V. A.I.C. (eiseres) aan Maria B. (derde verweerster) in eigen naam en als beheerster van de goederen van haar minderjarige dochter Sophie G. (vierde verweerster), alsmede aan de N.V. B. (vijfde verweerster) respectievelijk 296.041 frank en 225.420 frank uitbetaalde, deed zij dit geenszins omdat zij meende dat deze schulden haar schulden waren maar om de schulden van de ware schuldenaren, Jozef D. en de N.V. At. (tweede verweerster), tot kwijting dezer, te betalen. In deze omstandigheden bestaat er in de persoon van Maria B. (derde verweerster) in eigen naam en als beheerster van de goederen van haar minderjarige dochter Sophie G. (vierde verweerster) en in de persoon van de N.V. B. (vijfde verweerster) geen verplichting tot teruggave».

terwijl, eerste onderdeel, overeenkomstig de artikelen 1235 en 1377 van het Burgerlijk Wetboek, de voorwaarden van de terugvordering van hetgeen onverschuldigd is betaald, beperkt zijn tot het voorhanden zijn van een betaling en het onverschuldigd karakter daarvan; krachtens artikel 1236 van het Burgerlijk Wetboek, een betaling kan worden gedaan door ieder die daarbij een belang heeft of door een derde, die daarbij geen belang heeft, wanneer hij handelt in naam en tot kwijting van de schuldenaar, zodat het hof van beroep, door te beslissen dat enkel personen die voor eigen rekening betalen, op de terugvordering wegens onverschuldigde betaling een beroep kunnen doen, de artikelen 1235, 1236 en 1377 van het Burgerlijk Wetboek schendt, aangezien men niet noodzakelijk voor eigen rekening dient te betalen en als toepassingsvoorwaarden van de vordering wegens onverschuldigde betaling enkel in aanmerking komen het bestaan van een betaling en het onverschuldigd karakter ervan, en zodat het hof van beroep, door aan te nemen dat enkel een schuldenaar — van het slachtoffer — jegens dat slachtoffer op de terugvordering wegens onverschuldigde betaling een beroep kan doen, de artikelen 1235, 1236 en 1377 van het Burgerlijk Wetboek schendt, aangezien men niet noodzakelijk als schuldenaar een betaling kan verrichten en als toepassingsvoorwaarden van de vordering wegens onverschuldigde betaling in aanmerking komen het bestaan van een betaling en het onverschuldigd karakter ervan;

tweede onderdeel, overeenkomstig artikel 20, 9°, van de wet van 16 december 1951, het slachtoffer van een ongeval de betaling van zijn vordering tot het bekomen van schadevergoeding tegen de verzekeraar van de aansprakelijke kan vervolgen, binnen de perken van de door de verzekerde opgelopen aansprakelijkheid en van de voorwaarden waarin het verzekeringscontract de verzekeraar de verplichting oplegt die te vrijwaren, zodat het hof van beroep, na te hebben vastgesteld dat er tussen eiseres en de aansprakelijke een verzekeringsovereenkomst bestond en dat de benadeelden (ter zake derde, vierde en vijfde verweerster) een vordering tot het bekomen van schadevergoeding tegen de aansprakelijke — verzekerde van eiseres — instelden, artikel 20, 9°, van de Hypotheekwet schendt, door desondanks aan te nemen dat eiseres geen schuldenaar van die benadeelden was en enkel in naam en voor rekening van haar verzekerde betaalde:

Overwegende dat het arrest uitspraak doet in een zaak waarin de wet van 1 juli 1956 betreffende de verplichte aansprakelijkheidsverzekering inzake motorvoertuigen, niet van toepassing is ;

Overwegende dat de wet van 24 mei 1935 aan artikel 20 van de Hypotheekwet een 9° heeft toegevoegd dat bepaalt : «De uit een ongeval ontstane schuldvorderingen ten bate van een door het ongeval benadeelde derde of diens rechthebbers, zijn bevoorrecht op de vergoeding die de verzekeraar van de burgerrechtelijke aansprakelijkheid verschuldigd is op grond van de verzekeringsovereenkomst. Geen betaling aan de verzekerde bevrijdt, zolang de bevoorrechte schuldeisers niet zijn schadeloos gesteld» ;

Overwegende dat artikel 20, 9°, aan de gelaedeerde van een ongeval geen rechtstreekse vordering toekent tegen de verzekeraar van de voor het ongeval burgerrechtelijk aansprakelijke, in die zin dat de schuldvordering van de verzekerde zou worden toegekend aan de gelaedeerde en dat die vordering zou beschut zijn voor excepties die de verzekeraar tegen de verzekerde kan laten gelden op grond van gebeurtenissen van na het ongeval ;

Dat nochtans artikel 20, 9°, aan de gelaedeerde van het door de schuld van de verzekerde veroorzaakte ongeval het recht toekent, ten laste van de verzekeraar en op de som welke deze laatste aan de verzekerde verschuldigd is, de betaling van zijn eigen schuldvordering tegen laatstgenoemde te vorderen, binnen de perken zowel van de door de verzekerde opgelopen aansprakelijkheid als van de voorwaarden waarin het verzekeringscontract aan de verzekeraar de verplichting oplegt zijn verzekerde te vrijwaren ;

Overwegende dat de verzekeraar van de burgerrechtelijke aansprakelijkheid er belang bij heeft dat de verbintenis van de aansprakelijke jegens de gelaedeerde wordt voldaan ; dat de verzekeraar derhalve de verbintenis kan voldoen overeenkomstig artikel 1236, eerste lid, van het Burgerlijk Wetboek ;

Overwegende dat uit de artikelen 1235, 1236, 1377 van het Burgerlijk Wetboek en 20, 9°, van de Hypotheekwet volgt dat de artikelen 1235 en 1377 van het Burgerlijk Wetboek toepassing vinden wanneer een persoon betaald heeft in de mening dat hij de verzekeraar was, in welk geval artikel 20, 9°, van de Hypotheekwet gold, maar achteraf blijkt dat hij zich vergist heeft ;

Dat het arrest door het tegendeel te beslissen, de in het middel gewezen artikelen schendt ;

Dat het middel gegrond is ;

(...)

RAAD VAN STATE

4e KAMER — 29 MEI 1985

Voorzitter : de h. Baeteman

Staatsraden : de hh. Vander Stichele en Borret

Auditeur : de h. De Wolf

1. Raad van State — Annulatieberoep — Belang — Moreel belang — 2. Administratieve beslissing — Formele motivering.

1. Hoewel het juist is dat, wat het personeel van het rijksonderwijs betreft, voor een benoeming in een selectie- of bevorderingsambt en voor een mutatie statutair de vermelding «goed» geëist wordt, zodat het aantal punten op grond waarvan die vermelding wordt toegekend, geen rol speelt, heeft verzoeker toch een moreel belang om een zo hoog mogelijk cijfer te behouden.

2. Bij ontstentenis van enige uitdrukkelijke wettelijke of verordenende bepaling, moet de beslissing van de minister niet formeel gemotiveerd zijn.

V. t/ Minister van Onderwijs (N)

Arrest nr. 25.370

Gezien het verzoekschrift dat Edgard V. op 5 maart 1981 heeft ingediend om de vernietiging te vorderen van de beslissing van de minister van Nationale Opvoeding van 28 november 1980 (hem ter kennis gebracht op 6 januari 1981) waarbij de beoordeling «goed met 24,5 p. op 40» die hem op 19 mei 1980 toegekend werd door de directeur van het Rijksinstituut voor technisch onderwijs te D. gehandhaafd wordt ;

(...)

Over de gegevens van de zaak

Overwegende dat de wezenlijke gegevens van de zaak kunnen worden samengevat als volgt :

Verzoeker is vastbenoemd leraar technische vakken H.S.O. aan het Rijksinstituut voor technisch onderwijs (R.I.T.O.) te D.

Achtereenvolgens worden aan verzoeker door de directeur van het R.I.T.O. de volgende beoordelingen toegekend :

28 augustus 1964 : goed ; 30 augustus 1965 : zeer goed ; 29 augustus 1966 : uitstekend ; 2 september 1967 : zeer goed ; 22 mei 1968 : zeer goed ; 19 mei 1980 : goed.

De beoordeling «zeer goed» van 22 mei 1968 berust op de volgende appreciaties :

1. beroepsbekwaamheid	9 op 10
2. invloed op de opvoeding	9 op 10
3. houding en voorkomen	4,5 op 5
4. taalzuiverheid	3,5 op 5
5. toewijding aan het onderwijs en aan de inrichting	4 op 5
6. verantwoordelijkheidsbesef	5 op 5
Totaal	35 op 40

De beoordeling «goed» van 19 mei 1980 berust op volgende appreciaties :

1. beroepsbekwaamheid	7,5 op 10
2. invloed op de opvoeding	6 op 10
3. houding en voorkomen	4 op 5
4. taalzuiverheid	3,5 op 5
5. toewijding aan het onderwijs en aan de inrichting	1 op 5
6. verantwoordelijkheidsbesef	2,5 op 5
Totaal :	24,5 op 40

Met verwijzing naar punt 5 wordt op de beoordelingsstaat van 19 mei 1980 aangemerkt : «Betrokkene stuurt zijn drie kinderen naar het vrij onderwijs». Ook wordt verwezen naar vijf bijgevoegde stukken waarop enkele tekortkomingen van verzoeker als ongunstige feiten vermeld zijn.

Na kennisneming van de beoordelingsstaat zendt verzoeker op 24 mei 1980 een bezwaarschrift naar de directeur van het R.I.T.O. waarin hij de lagere beoordeling betwist en de opmerking betreffende het zenden van zijn kinderen naar het vrij onderwijs bestempelt als «een aanval» op zijn privé- en gezinsleven.

Op 29 mei 1980 handhaaft de directeur zijn beoordeling. De directeur stipt aan: «Deze notitie op de beoordeling heeft niets te maken met een aanval op het privaat leven van de heer V. maar gebeurt in toepassing van artikel 5 van het koninklijk besluit d.d. 22 maart 1969.»

Bij brief van 14 juni 1980 dient verzoeker «klacht» in bij de raad van beroep.

Na verzoeker gehoord te hebben, adviseert de raad van beroep op 12 november 1980 de betwiste beoordelingsstaat «goed» met 24,5 punten, te vervangen door «goed» met 30,5 punten.

Het advies steunt hoofdzakelijk op de volgende overwegingen:

— de ongunstige feiten vermeld op de persoonlijke fiche zijn niet van die aard dat zij een zó belangrijke beoordelingsvermindering kunnen verantwoorden;

— de omstandigheid dat verzoeker zijn kinderen naar het vrij onderwijs zendt, bestaat reeds twaalf jaar en werd nooit als ongunstig feit op de persoonlijke fiche genoteerd zodat «daarmee derhalve bezwaarlijk rekening kan worden gehouden».

De raad is eenparig van oordeel dat aan verzoeker de volgende beoordelingsstaat zou mogen worden toegekend;

1. beroepsbekwaamheid	9
2. invloed op de opvoeding	8
3. houding en voorkomen	4,5
4. taalzuiverheid	3,5
5. toewijding aan het onderwijs	3
6. verantwoordelijkheidsbesef	2,5
Totaal:	30,5

Toegekende vermelding: «goed».

Op 28 november 1980 beslist de minister van Nationale Opvoeding dat de beoordelingsstaat «goed» (24,5 punten op 40) gehandhaafd blijft.

Ten aanzien van de ontvankelijkheid

Overwegende dat de verwerende partij in haar memorie van antwoord opwerpt dat het belang van verzoeker onvoldoende aangetoond is; dat zij betoogt dat, zelfs indien de minister het advies van de raad van beroep had gevolgd, de toestand van verzoeker niet veranderd zou zijn omdat het statuut enkel gewag maakt van vermeldingen en niet van cijfers en dat het voor zijn verdere loopbaan geen verschil uitmaakt of hij de beoordeling «goed» met 24,5 of 30,5 punten behaalt, aangezien voor een benoeming in een bevorderingsambt en in een selectieambt en voor een mutatie de beoordeling «goed» geëist wordt;

Overwegende dat, indien het juist is dat voor een benoeming in een selectie- en bevorderingsambt en voor een mutatie statutair de vermelding «goed» geëist wordt zodat het aantal punten geen rol speelt, verzoeker een moreel belang heeft om een zo hoog mogelijk cijfer te behouden, zoveel te meer dat de beoordeling in één jaar van 35/40 terugvalt op 24,5/40; dat anderzijds de minister niet verplicht is de beoordeling van de directeur of het advies van de raad van beroep te volgen en een vermelding «zeer goed» of «buiten-

gewoon» kan toekennen; dat verzoeker derhalve belang heeft bij de eventuele vernietiging van de bestreden beslissing, dat de exceptie derhalve niet opgaat;

Ten aanzien van de rechtmatigheid van de bestreden beslissing

Overwegende dat verzoeker in zijn enig middel de bestreden beslissing onwettig acht doordat de beslissing niet formeel gemotiveerd is, terwijl de minister ingevolge artikel 75 van het koninklijk besluit van 22 maart 1969 verplicht is zijn beslissing formeel te motiveren indien hij afwijkt van het advies van de raad van beroep; dat hij nader betoogt dat, wanneer de minister afwijkt van het eenparig advies van de raad van beroep, zijn beslissing krachtens het koninklijk besluit van 22 maart 1969 «uitdrukkelijk en duidelijk moet worden gemotiveerd» en dat «zonder een ernstige motivering er geen adequate en reële verdediging mogelijk is»;

Overwegende dat artikel 75, laatste lid, van het koninklijk besluit van 22 maart 1969 gesteld is als volgt: «De Minister beslist en kent de beoordeling toe binnen een termijn van één maand ingaande op de datum van de ontvangst van het advies»;

dat deze bepaling, in tegenstelling met artikel 155 van hetzelfde statuut (tuchtzaken), niet voorschrijft dat de beslissing van de minister formeel gemotiveerd moet worden wanneer deze afwijkt van het advies van de raad van beroep; dat verzoeker niet beweert dat de beslissing zou steunen op feiten die niet in overeenstemming zijn met de werkelijkheid; dat meer bepaald wat de rechten van verdediging betreft, verzoeker, bijgestaan door een verdediger, werd gehoord door de raad van beroep en dat deze een omstandig advies heeft uitgebracht, zodat de beslissing van de minister niet gemotiveerd moet zijn om de rechten van verdediging te waarborgen; dat het middel niet gegrond is, (Verwerping)

NOOT—Algemeen wordt aangenomen dat, naar Belgisch recht, bij ontstentenis van uitdrukkelijke andersluidende wettelijke of verordenende bepalingen, een gewone administratieve beslissing — de Raad van State maakt wel een uitzondering voor de categorie van de zg. «quasi-jurisdictionele» beslissingen, waarvan tot nog toe evenwel slechts één type als dusdanig erkend is, Raad van State, 22 juli 1980, nr. 20.538, Steeman — niet de motieven moet aanduiden waarop die beslissing steunt; m.a.w., er is geen formele motiveringsplicht. Hiermee blijft het Belgische recht niet in overeenstemming met de Resolutie (77) 31 van het Comité van Ministers van de Raad van Europa «sur la protection de l'individu au regard des actes de l'administration», zie L.P. Suetens, «Preventieve rechtsbescherming bij overheidsop treden», *T.B.P.*, 1981, inzonderheid p. 62. In de buurlanden bestaat wel een formele motiveringsplicht, althans m.b.t. beschikkingen die belastend zijn voor de betrokkenen; Duitse Bondsrepubliek: *Verwaltungsverfahrgesetz* van 25 mei 1976; Frankrijk: wet nr. 79-587 van 11 juli 1979; Groothertogdom Luxemburg: wet van 1 december 1979 en Groothertogelijk besluit van 8 juni 1979; Nederland. Zie Algemene bepalingen van administratief recht, 1984, p. 138-143.

Vgl. D. Lagasse, «La motivation. Faut-il rendre obligatoire la motivation des actes administratifs?», *Adm. Publ.*, 1981, 69-94.

HOF VAN BEROEP TE BRUSSEL

3e KAMER — 17 JANUARI 1984

Voorzitter: de h. Slachmuylder

Raadsheren: de h. Wijnant en mevr. Lamberty-Schandevely

Openbaar ministerie: de h. Vanoudenhove

Advocaten: mrs. Van Dael en Van Buggenhout

Faillissement — 1. Vordering op grond van de artt. 63ter en 133bis Vennootschappenwet — Bevoegde rechtbank — Kennelijk grove fouten in voorafgaand vonnis vastgesteld krachtens het K.B. nr. 22 van 24 oktober 1934 — Gewijsde — Bepaling omzetcijfer — 2. Pauliaanse vordering — Huwelijksvermogensstelsels — Bevoegde rechtbank — Procedure.

1. De rechtbank van koophandel is uitsluitend bevoegd om kennis te nemen van de vordering die de curator van een failliete vennootschap op grond van de artt. 63ter of 133bis Vennootschappenwet instelt tegen de bestuurder van de vennootschap.

Wanneer de rechtbank van koophandel de bestuurder van een vennootschap verbod heeft opgelegd de taken vermeld in art. 3bis, derde lid, K.B. nr. 22 van 24 oktober 1934 uit te oefenen, geldt de vaststelling van de kennelijk grove fouten die de noodzakelijke en rechtstreekse steun is van de uitspraak, erga omnes, daar zij betrekking heeft op de bekwaamheid van de persoon, en geldt zij ook voor de toepassing van art. 63ter Vennootschappenwet als de daarin vastgestelde fouten eveneens kennelijk grove fouten in de zin van deze laatste bepaling uitmaken.

Om de omvang van de gemiddelde omzet van de vennootschap (art. 133bis Vennootschappenwet) te beoordelen, moet rekening worden gehouden met het werkelijke omzetcijfer, dus ook met verduisterde, niet in de boekhouding opgenomen, bedragen.

2. De pauliaanse vordering van de curator van het faillissement van een failliete vennootschap, die gericht is tegen de wijziging van het huwelijksvermogensstelsel van een bestuurder van de vennootschap (zie nader het arrest) valt niet onder de bevoegdheid van de rechtbank van koophandel.

Hoewel het vonnis tot homologatie van de wijziging, gegeven door de rechtbank van eerste aanleg, onder de pauliaanse vordering kan vallen, kan het door de curator slechts bij wege van derdenverzet worden aangevochten, welke vordering dient te worden gebracht voor de rechter die de bestreden beslissing heeft gegeven. De mogelijkheid om incidenteel de vordering voor een andere rechter, ten deze de rechtbank van koophandel te brengen, doet zich niet voor, daar die rechtbank niet de meerdere of de gelijke is van de rechter die de bestreden beslissing heeft gegeven.

Hetzelfde geldt voor de pauliaanse vordering in zoverre ze gericht is tegen de notariële akte houdende regeling van de wederzijdse rechten van de echtgenoten.

D. en A. t/ Faillissement P.V.B.A. I. e.a.

I. Overwegende dat de P.V.B.A. I., waarvoor eerste geïntimeerde optreedt in zijn hoedanigheid van curator, ge-

faillieerd werd verklaard bij vonnis van de Rechtbank van Koophandel te Brussel op 11 maart 1980;

Overwegende dat deze curator op 20 november 1980 Alex D., zaakvoerder van de gefailleerde vennootschap, zijn echtgenote A. alsook Frans F. en André De M. voor de Rechtbank van Koophandel te Brussel heeft doen dagvaarden ten einde: 1° D., F. en De M. hoofdelijk te doen veroordelen om aan de curator het bedrag te betalen van het netto-passief ontstaan uit het faillissement van de vennootschap, zijnde tien miljoen onder voorbehoud van vermeerdering of vermindering in de loop van het geding; 2° de nietigheid te doen uitspreken van de akten van wijziging van het huwelijksvermogensstelsel van de echtgenoten D.-A. en van de onderliggende verdeling van hun gemeen vermogen bij notariële akte verleden op 8 februari 1980;

Overwegende dat appellant D. de eerste rechter ten grieve duidt hem hoofdelijk met de medeverweerders F. en De M. te hebben veroordeeld om aan de curator het totaal bedrag te betalen van het overblijvend passief na aftrek van het netto-actief, geraamd op 11.500.000 frank, en tot de kosten van het geding;

Overwegende dat appellanten D. en A. bovendien de beschikking van het bestreden vonnis aanvechten luidende als volgt: «Verklaart de wijziging van het huwelijksvermogensstelsel van de heer en mevrouw D.-A. en de onderliggende verdeling volgens notariële akte van 8 februari 1980 verleden nietig»;

II. *Wat betreft de oorspronkelijke medeverweerders F. en De M.*

Overwegende dat appellanten in hun akte van hoger beroep de medeverweerders van appellant D. — de heren F. en De M. — in het geschil betreffende de veroordeling tot betaling van het passief van de gefailleerde vennootschap eveneens als gedaagden in hoger beroep in de zin van artikel 1057, 3°, van het Gerechtelijk Wetboek hebben aangevoerd;

Overwegende dat die gedaagden in hoger beroep, die geen verklaring van verschijning hebben gedaan, noch bij gerechtsdeurwaardersakte noch bij gerechtsbrief werden opgeroepen voor de terechtzitting van 27 oktober 1983 waarop de zaak is behandeld;

Overwegende dat de gedaagden F. en De M. voor de eerste rechter partijen waren in een geschil dat niet onsplitbaar is; dat de gezamenlijke tenuitvoerlegging van onderscheiden beslissingen waartoe het geschil ten aanzien van F. en De M. aanleiding geeft, immers mogelijk is;

Dat daaruit volgt dat de niet-verschijning van die gedaagden de beslechting niet belet van de vordering strekkende tot veroordeling van appellanten om aan de curator van het faillissement het passief te betalen; dat de gedaagden F. en De M. anderzijds geen partijen zijn in het geschil betreffende de wijziging van het huwelijksvermogensstelsel van de appellanten D. en A. en de onderliggende verdeling;

Overwegende dat bovendien dient te worden vastgesteld dat het bestreden vonnis ten voordele van de heren F. en De M. en ten laste van appellanten geen veroordeling heeft uitgesproken noch enige eis heeft afgewezen daar er tussen appellanten en die tien onrechte in hoger beroep gedaagde medeverweerders geen geding aanhangig is gemaakt;

Overwegende dat daaruit volgt dat gedaagden F. en De

M. buiten het geschil staan in zoverre het voor het hof aanhangig is ;

III. *Voorafgaande ophelderingen nopens de akten die het voorwerp uitmaken van de pauliaanse vordering*

Overwegende dat vaststaat dat :

— de heer D., en zijn echtgenote mevrouw A. op 29 maart 1969 in het huwelijk zijn getreden zonder dat zij vóór hun huwelijk een huwelijkscontract hebben afgesloten, zodat zij gehuwd zijn onder het oude stelsel van de wettelijke gemeenschap van goederen ;

— dat die echtgenoten, gebruik makend van de mogelijkheid hun geboden door artikel 1394 van het Burgerlijk Wetboek, gewijzigd door de wet van 14 juli 1976 betreffende de wederzijdse rechten en verplichtingen van echtgenoten en de huwelijksvermogensstelsels, op 8 februari 1980 een huwelijkscontract hebben gesloten waardoor ze de scheiding van goederen hebben bedongen ;

— uit de inventaris opgemaakt op 31 januari 1983, door dezelfde notaris, blijkt dat het woonhuis in villastijl gelegen te (...) door de echtgenoten op 19 december 1972 gekocht, tot hun gemeenschappelijke huwelijksvermogen behoorde ;

— bij de akte van regeling van de wederzijdse rechten der echtgenoten D.-A., verleden op 8 februari 1980 voor dezelfde notaris, inzonderheid werd bedongen, eensdeels, dat voornoemd onroerend goed alsook talrijke meubelen aan de echtgenote worden toebedeeld onder de uitdrukkelijke last de aflossingen in kapitaal en interesten te betalen die nog moeten worden verricht op de hypothecaire leningen en dat, anderdeels, honderd veertig aandelen in de P.V.B.A. I., twee autowagens en enkele roerende goederen aan Alex D. worden toegeedeeld ;

— de echtgenoten op 13 maart 1980 de homologatie van het huwelijkscontract verleden op 8 februari 1980 hebben gevraagd aan de Rechtbank van Eerste Aanleg te Leuven ; dat in het verzoekschrift wordt bepaald dat, samen met de expeditie van de akte van wijziging van huwelijksvermogensstelsel, andere stukken worden neergelegd met name een kopie van het bericht ter bekendmaking in het Belgisch Staatsblad (zie artikel 1319, 1°, van het Gerechtelijk Wetboek) ;

— de Rechtbank van Eerste Aanleg te Leuven de akte houdende wijziging van het huwelijksvermogensstelsel tussen die echtgenoten bij vonnis gewezen op 21 mei 1980 heeft bekrachtigd na te hebben vastgesteld dat die wijziging geen afbreuk doet aan de rechten van derden ;

IV. *Wat de bevoegdheid betreft*

Overwegende dat bij de eerste rechter twee verschillende vorderingen aanhangig werden gemaakt : 1° een eis strekkende tot veroordeling van Alex D. tot betaling van het netto-passief ; 2e een pauliaanse vordering tegen twee akten gesteld door Alex D. en zijn echtgenote A. ;

Overwegende dat de eis strekkende tot veroordeling van appellant D. tot betaling van het passief van de gefailleerde vennootschap een vordering is die rechtstreeks is ontstaan uit het faillissement en waarvan de gegevens voor de oplossing zich bevinden in artikelen 63ter en 133bis van de gecoördineerde wetten op de handelsvennootschappen, gewijzigd bij de artikelen 91 en 94 der wet van 4 augustus 1978, wetsbepalingen die tot het bijzonder recht dat het stelsel van het faillissement beheerst, behoren ; dat artikel

574, 2°, Ger. W. aan de rechtbank van koophandel uitsluitende bevoegdheid verleent om van die eis kennis te nemen ;

Overwegende dat de eerste rechter zich eveneens bevoegd heeft verklaard om van de pauliaanse vordering van de curator kennis te nemen, tegen

— eensdeels de akte houdende wijziging van het huwelijksvermogensstelsel verleden op 8 februari 1980 en gehomologeerd door de Rechtbank van Eerste Aanleg te Leuven op 21 mei 1980,

— anderdeels, de «onderliggende verdeling van het gemene vermogen», hiermee bedoelende de akte verleden op 8 februari 1980 houdende regeling van de wederzijdse rechten van appellanten ;

Overwegende dat de eerste rechter zijn beslissing grondt op de overweging dat «overeenkomstig de artikelen 574, 2°, en 631 Ger. W. het onderhavige geschil behoort tot de uitsluitende bevoegdheid van de rechtbank van koophandel van het arrondissement welke het vonnis van faillissement heeft uitgesproken ; dat voormelde artikelen geen onderscheid maken tussen de vorderingen ontstaan ingevolge het faillissement en de vorderingen waarvan het faillissement slechts de gelegenheid is» ;

Overwegende dat de artikelen 574, 2°, en 631 Ger. W. weliswaar geen onderscheid maken tussen burgerrechtelijke en handelsrechtelijke vorderingen ; dat de rechtbank van koophandel inderdaad bevoegd is om kennis te nemen van dergelijke vorderingen, indien ze aan de noodzakelijke en voldoende voorwaarden voldoen dat zij ontstaan zijn uit het faillissement en dat de gegevens voor de oplossing van die geschillen zich bevinden in het bijzonder recht dat het stelsel van het faillissement beheerst ;

Overwegende dat ten deze de pauliaanse vordering niet gericht is tegen daden gesteld door een gefailleerde tijdens de verdachte periode maar tegen dader gesteld door de gewezen zaakvoerder van de gefailleerde vennootschap die wegens zijn bedrieglijk bestuur persoonlijk gehouden is tot betaling van het netto-passief, alsook tegen de echtgenote van die schuldenaar ; dat die pauliaanse vordering stoelt op artikel 448 van het Wetboek van Koophandel dat herinnert aan het gemene recht van artikel 1167 van het Burgerlijk Wetboek (Cass., 9 juli 1953, *Pas.*, 1953, I, 908) ; Overwegende dat artikel 1167, tweede lid, uitdrukkelijk bepaalt dat de «schuldeisers wat betreft hun rechten vermeld in de titel *Huwelijksvermogensstelsels* zich naar de aldaar voorgeschreven regels gedragen» ;

Overwegende dat bij vereffening van een huwelijksgemeenschap de wet het gebruik van de pauliaanse vordering, wegens de zwaarwichtigheid van de daad, heeft beperkt ; dat de schuldeisers in die verdeling mogen tussenkomen en er zich tegen verzetten, onder voorwaarde zich te gedragen naar de voorgeschreven regels, inzonderheid de artikelen 1395 en 1396 B.W. en 1319 en 1319bis Ger. W. ;

Overwegende dat, ofschoon het vonnis van 21 mei 1980 (waarbij de Rechtbank van Eerste Aanleg te Leuven de akte heeft gehomologeerd houdende wijziging van het huwelijksvermogensstelsel) onder de pauliaanse vordering kan vallen, dit vonnis door de curator slechts bij derdenverzet aangevochten kan worden, welke vordering luidens artikel 1125 van het Gerechtelijk Wetboek dient te worden gebracht voor de rechter die de bestreden beslissing heeft gewezen ;

Overwegende dat, luidens artikel 1125, tweede lid, Ger.

W., derdenverzet voor een andere rechter incidenteel aanhangig kan worden gemaakt indien deze de gelijke of de meerdere is van de rechter die de bestreden beslissing heeft gewezen voor zover alle partijen tussen wie deze beslissing is gevallen in het geding zijn; dat aan deze laatste voorwaarde ten deze is voldaan;

Overwegende dat ten deze de rechtbank, die over de zaak een ander vonnis heeft gewezen — het homologatievonnis van 21 mei 1980 — de Rechtbank van Eerste Aanleg te Leuven is, die luidens art. 565, 1° en 2°, Ger. W. voorrang heeft boven de Rechtbank van Koophandel te Brussel;

Overwegende dat de verweerders D. en A. in eerste aanleg de bevoegdheid van de eerste rechter niet hadden betwist, zodat de Rechtbank van Koophandel te Brussel ambtshalve het middel diende aan te voeren dat uit zijn onbevoegdheid voortkomt (Gerechtigd Wetboek, art. 640);

Overwegende dat appellanten in hoger beroep de exceptie van onbevoegdheid in hun conclusie hebben opgeworpen; dat het hof derhalve over dit middel zonder heropening van het debat uitspraak kan doen;

Overwegende dat de verwijzing van de pauliaanse vordering aan de Rechtbank van Eerste Aanleg te Leuven op grond van artikel 660 Ger. W. niet is geboden; dat, wanneer zoals ten deze het Hof van Beroep te Brussel, — hoger gerecht betreffende zowel de beslissingen gewezen door de Rechtbank van Koophandel te Brussel als betreffende die van de Rechtbank van Eerste Aanleg te Leuven — vaststelt dat de beslissing van de rechtbank van koophandel, die over de grond van de zaak uitspraak heeft gedaan, wegens schending van artikel 640 Ger. W. dient te worden gewijzigd, het hof er dan toe gehouden is, krachtens artikel 1068 Ger. W. en ingevolge de devolutieve kracht van het hoger beroep, over de zaak te beslissen, zelfs indien de rechtbank van eerste aanleg en niet de rechtbank van koophandel ratione materiae bevoegd was om van de eis — ten deze de pauliaanse vordering — kennis te nemen (Cass., 21 januari 1972, *Pas.*, I, 494);

Overwegende dat dezelfde regels toepasselijk zijn op de pauliaanse vordering in zover ze gericht is tegen de notariële akte houdende regeling van de wederzijdse rechten van de echtgenoten D.-A. verleden op 8 februari 1980; dat immers de beoordeling van de inhoud van die regeling van wederzijdse rechten tot de rechtspleging behoort strekkende tot homologatie van de akte houdende wijziging van het huwelijksvermogensstelsel, zodat de vaststelling gedaan in het homologatievonnis van 21 mei 1980, luidens welke «de wijziging waarvoor de homologatie wordt gevraagd, geen afbreuk doet aan de belangen van het gezin of van de kinderen, noch aan de rechten van derden», eveneens slechts door derdenverzet kan worden aangevochten;

Overwegende dat uit de bovenvermelde vaststellingen en overwegingen dient te worden afgeleid:

— dat de Rechtbank van Koophandel te Brussel uitsluitend bevoegd was om kennis te nemen van de vordering van de curator van het faillissement van de P.V.B.A. I. strekkende tot de veroordeling van D. tot betaling van het passief, doch dat die rechtbank onbevoegd was om over de andere eisen tegen de appellanten uitspraak te doen;

— dat de curator in een enkele akte van rechtsingang bij de Rechtbank van Koophandel te Brussel onderscheiden vorderingen aanhangig heeft gemaakt waarvan sommige

niet onder de materiële bevoegdheid van die rechtbank vallen en die, zelfs wegens samenhang, wegens regels die de openbare orde raken, aan de bevoegdheid van de rechtbank van eerste aanleg niet mochten worden onttrokken omdat ze tot de uitsluitende bevoegdheid van die voorranghebbende rechter ingevolge de artikelen 1395 B.W. en 569, 1°, Ger. W. behoren (A. Fettweis, *Bevoegdheid*, Standaard Uitgeverij, 1971, nrs. 205, 321, 391);

— dat de rechters in hoger beroep echter bevoegd zijn om kennis te nemen van alle vorderingen en geschillen tussen geïntimeerden en de appellanten;

V. Wat de toelaatbaarheid betreft

Overwegende dat de appellanten bij mondelinge conclusie van 27 september 1983 verklaard hebben afstand te doen van de exceptie afgeleid uit de regel dat het strafonderzoek een beslissing op handelsgebied in staat houdt;

Overwegende dat de voorwaarden gesteld door artikel 4 der wet van 17 april 1878 ter zake niet zijn vervuld omdat het middel in feite faalt; dat er immers ter zake geen strafvordering hangend is over punten die als gemeen met huidige betwistingen zou kunnen worden beschouwd; dat de eerste rechter aldus terecht die exceptie heeft afgewezen;

VI. Wat betreft de toepassing van artikelen 133bis en 63ter van de wet op de handelsvennootschappen

Overwegende dat enkel appellant D. de beslissing mag aanvechten waarbij hij veroordeeld is om het passief van de gefailleerde vennootschap te betalen;

Overwegende dat aan appellant D., zaakvoerder van de vennootschap P.V.B.A. I., door dit hof op 31 maart 1981 verbod werd opgelegd om de taken uit te oefenen vermeld in artikel 3bis, derde lid, van het koninklijk besluit nr. 22 van 24 oktober 1934; dat dit verbod stoelt op de vaststelling dat Alex D. door kennelijke grove fouten, die worden beschreven, tot het faillissement heeft bijgedragen; dat deze vaststelling de noodzakelijke en rechtstreekse steun is van de uitspraak die geldt erga omnes, nu zij betrekking heeft op de bekwaamheid van een persoon;

Overwegende dat de grove fouten die in bovenvermeld arrest bewezen worden verklaard, inzonderheid betrekking hadden op het verduisteren, door Alex D., van ontvangsten van de gefailleerde vennootschap door het niet-factureren van talrijke werken; dat die gedragingen eveneens kennelijke grove fouten uitmaken in de zin van artikel 63ter van de gecoördineerde wetten op de handelsvennootschappen, gedragingen die tot het faillissement van de P.V.B.A. I., waarvan het actief ontoereikend is, hebben bijgedragen;

Overwegende dat D. ten onrechte zijn middel van onontvankelijkheid handhaaft ertoe strekkende de toepassing van de artikelen 133bis en 63ter van voornoemde wet uit te sluiten omdat de gefailleerde firma in de loop van de drie jaren die het faillissement voorafgingen, geen gemiddeld omzetcijfer van 25 miljoen frank zou hebben gerealiseerd;

Overwegende dat, voor de begroting van bedoeld omzetcijfer, niet alleen de vervalste gegevens van de boekhouding van die vennootschap (18.907.497 frank buiten de belasting op de toegevoegde waarde) in aanmerking komen, maar ook de verduisterde en in de boekhouding niet opgenomen bedragen van de niet gefactureerde werken, die ook deel uitmaken van het werkelijk omzetcijfer; dat vaststaat eensdeels, dat het werkelijk omzetcijfer in de loop van de drie jaren die het faillissement voorafgingen, aanzienlijk hoger

was dan het minimumbedrag van 25 miljoen frank bepaald in artikel 133*bis* van de gecoördineerde wetten en, anderdeels, dat de balans van het jongste boekjaar 15 miljoen frank overtrof;

Overwegende dat de verzoeken van appellant strekkende tot aanstelling van een deskundige en tot getuigenverhoor dienen te worden afgewezen omdat het bewijs van kennelijke grove fouten te zijnen laste door voormeld arrest van 31 maart 1981 is bewezen en omdat de hoegrootheid van de verduisteringen genoegzaam is bewezen door de stukken overgelegd door de curator;

Overwegende dat de eerste rechter, om oordeelkundige redenen die bij deze worden overgenomen, aldus terecht heeft beslist dat de voorwaarden om Alex D. te veroordelen tot betaling van de vennootschapsschulden binnen de perken van het netto-passief verenigd zijn;

Overwegende dat eerste geïntimeerde, handelende in zijn hoedanigheid van curator van de P.V.B.A. I., bij tweede conclusie vraagt «het vonnis a quo te bevestigen met dien verstande dat het overblijvend passief voorlopig wordt beperkt tot de som van twee miljoen frank»;

Overwegende dat in deze omstandigheden dient te worden vastgesteld dat de ongenoegzaamheid aan actief slechts is bewezen ten belope van twee miljoen frank; dat het hof derhalve de ten aanzien van Alex D. uitgesproken solidaire veroordeling tot voormeld bedrag beperkt, zijnde het geheel van het overblijvend passief na aftrek van het netto-actief;

VII. Over de grond van de pauliaanse vordering

Overwegende dat krachtens de artikelen 1167, tweede lid, 1394 tot en met 1396, B.W., 1319 en 1319*bis* Ger. W., de pauliaanse vordering van de curator, ten gevolge van de aard van de aangevochten akten, aan bijzondere rechtsvormen en termijnen is onderworpen; dat met name vereist is dat die pauliaanse vordering tijdig binnen de termijn van een jaar bepaald in artikel 1319*bis* Ger. W. werd ingesteld aangezien de akte van rechtsingang op 20 november 1980 werd betekend;

Overwegende dat die pauliaanse vordering een collectieve vordering uitmaakt die de boedel van de schuldeisers ten goede komt (Wb. Kh. art. 444);

Overwegende dat de eisende partij ten deze de pauliaanse vordering heeft ingesteld tegen de akten verleden op 8 februari 1980 (akte inhoudende regeling van de wederzijdse rechten van de echtgenoten en de akte houdende wijziging van hun huwelijksvermogensstelsel) welke beantwoorden aan de akten bedoeld in de artikelen 1394 en 1395, § 1, B.W.;

Dat dient te worden vastgesteld dat de vordering niet gericht is tegen een akte van vereffening naar luid van artikel 1395, § 4, B.W. en 1319*bis* Ger. W.;

Overwegende dat de rechters in hoger beroep zich over het derdenverzet tegen de door de curator aangevochten akten niet kunnen uitspreken zonder vooraf vast te stellen dat die litigieuze akten nog uitwerking kunnen hebben;

Overwegende dat de akte houdende wijziging van het huwelijksvermogensstelsel krachtens artikel 1395, § 4, geen gevolg heeft indien de vereffening en de overdracht van goederen van het ene vermogen naar het andere niet bij notariële akte is vastgesteld binnen een jaar na de bekendmaking van een uittreksel uit de homologatiebeslissing in

het Belgisch Staatsblad (Raucent, L., «Les régimes matrimoniaux», U.C.L., Centre de droit patrimonial de la famille, Ed. Bruylant, 1976, bl. 63 en 64; Watelet, Pierre, «Le régime légal, dissolution et liquidation», in *Sept leçons sur la réforme des régimes matrimoniaux*, Univ. Liège, Faculté de droit, 1977, blz. 121 e.v.);

Overwegende dat het hof vaststelt dat partijen noch de bekendmaking in het Staatsblad noch een akte van vereffening — verdeling opgemaakt na de homologatiebeslissing, hebben overgelegd;

Dat desaangaande de heropening van de debatten dient te worden bevolen;

HOF VAN BEROEP TE ANTWERPEN

8e KAMER — 31 MEI 1985

Voorzitter: de h. Vanderhoeft

Raadsheren: de h. Vandeplas en mevr. Beeckman (rapporteur)

Advocaat-generaal: de h. Van Camp

Advocaat: mr. Verhoeven

Prijsregeling — Prijs van aanneming — Prijsverhogings-aangifte.

De wet op de economische reglementering en de prijzen, die o.a. de prijs reglementeert van grondstoffen die op de nationale markt worden verkocht, is eveneens toepasselijk op de prijs van aanneming en uitvoering van prestaties, met uitzondering van die welke worden geleverd ter uitvoering van een arbeids-, bedienden-, leer- of dienstbodencontract of door specifieke wetten worden geregeld.

G.

Overwegende dat uit het strafrechtelijk opsporingsonderzoek gebleken is dat de beklaagde juridisch verantwoorde lijke zaakvoerder is van de P.V.B.A. E. met zetel te B. en dat de activiteit van de P.V.B.A. erin bestaat sunfilterfilms voor uitstalramen te fabriceren en te plaatsen, hetgeen door de zaakvoerder zelf wordt uitgevoerd; dat de prijs van toepassing van 1 januari 1981 af 900 fr. tot 1080 fr. per m² bedraagt, naar gelang van de glasoppervlakte van de ramen, terwijl de vorige prijs van toepassing vanaf 1 januari 1980 700 fr. tot 895 fr. per m² bedroeg;

Overwegende dat beklaagde zelf heeft toegegeven dat voor deze prijsverhoging vooraf geen prijsverhogingsaangifte bij de prijsdienst van het Ministerie van Economische Zaken werd ingediend noch door de P.V.B.A. zelf noch door een beroepsvereniging; dat hij echter stelt dat de P.V.B.A. hiertoe niet verplicht was;

Overwegende dat de wet op de economische reglementering en de prijzen, die onder andere de prijs reglementeert van grondstoffen die op de nationale markt worden verkocht, eveneens toepasselijk is op de prijs van aanneming en uitvoering van prestaties, met uitzondering van die welke geleverd worden ter uitvoering van een arbeids-, bedienden-, leer- of dienstbodencontract of door specifieke

wetten worden geregeld; deze uitzondering zich ten deze echter niet voordoet;

Overwegende dat uit de strafrechtelijke informatie tevens blijkt dat de P.V.B.A. weliswaar een omzetcijfer heeft van minder dan 7,5 miljoen fr. per jaar doch dat zij niet is onderworpen aan de forfaitaire aanslag voor de B.T.W. zodat de uitzondering vermeld in artikel 1, § 6, eerste lid, van het M.B. van 22 dec. 1971 ten deze ook niet van toepassing is;

Overwegende dat uit het voorgaande dient te worden besloten dat beklaagde wel degelijk de voorschriften vervat in het M.B. van 22 december 1971 diende na te leven, hetgeen hij niet heeft gedaan, dat hij derhalve schuldig dient te worden verklaard aan de hem ten laste gelegde feiten;

NOOT—De prijsregeling en de prijsverhogingsaangifte

1. Krachtens artikel 1, § 1, van het ministerieel besluit van 22 december 1971 houdende verplichting tot aangifte der prijsverhogingen moeten de producenten en invoerders drie maanden vooraf bij de Prijzendienst van het Ministerie van Economische Zaken een voorgenomen prijsverhoging aangeven. Die verplichting geldt voor alle produkten, grondstoffen, eet- of koopwaren en voor alle prestaties, die op de Belgische markt aangeboden worden. Artikel 1, § 6, stelt van de verplichte prijsverhogingsaangifte vrij de ondernemingen waarvan het jaarlijks omzetcijfer niet hoger ligt dan 7,5 miljoen frank, B.T.W. niet inbegrepen, voor zover zij onderworpen zijn aan de regeling bepaald bij het koninklijk besluit nr. 2 van 7 november 1969 met betrekking tot de vaststelling van forfaitaire grondslagen van aanslag voor de B.T.W.

Van die vrijstelling werden dan weer uitgesloten de ondernemingen waarvan de activiteit een produkt of een prestatie betreft die in de beschouwde sector een homogeen karakter vertoont of het voorwerp uitmaakt van vergelijkbare tarieven.

Als homogeen worden met name beschouwd, de hierna vermelde sectoren: onderhoud, herstelling en wassen van motorvoertuigen; parkings; onderhoud en herstelling van installaties en toestellen voor verwarming en loodgieterij; schoonmaak en ontsmetting van gebouwen, schouwvegen; herstelling van schoenen; wasserijen, wassalons en stome-rij; kapsalons; hotels, pensions, restaurants en campings; bioscopen.

Op de verplichting tot prijsverhogingsaangifte bestaan ook nog algemene uitzonderingen. Van de verplichting zijn namelijk ook uitgesloten:

— de prijsverhogingen m.b.t. produkten en/of prestaties geleverd en/of uitgevoerd door ondernemingen gebonden door een programmaovereenkomst;

— de prijsherzieningsbedingen bedoeld in artikel 57 van de wet van 30 maart 1976 betreffende de economische herstelmaatregelen (De Vroede P., *Handboek van het Belgisch economisch recht*, tweede druk, nrs. 814, 837 en 868).

2. Het koninklijk besluit nr. 2 van 7 november 1969 voorziet in de mogelijkheid voor de administratie om per bedrijfssector en na overleg met de betrokken bedrijfsgroeperingen voor belastingplichtigen die aan in het koninklijk besluit bepaalde voorwaarden voldoen, een forfaitaire grondslag van B.T.W.-aanslag vast te stellen.

Om voor de vaststelling van een forfaitaire B.T.W.-aan-

slag in aanmerking te komen, moet de belastingplichtige aan de volgende voorwaarden voldoen (art. 1 K.B.): 1° een fysieke persoon zijn of een vennootschap onder gemeenschappelijke naam, een vennootschap bij wijze van eenvoudige geldschieting of een personenvennootschap met beperkte aansprakelijkheid; 2° beroepswerkzaamheden uitoefenen die voor ten minste 75 pct. van de omzet bestaan uit handelingen waarvoor geen verplichting bestaat tot uitreiking van een factuur voor de heffing van de belasting over de toegevoegde waarde; 3° een jaaromzet hebben die niet meer bedraagt dan een bepaald bedrag, exclusief belasting over de toegevoegde waarde.

De jaaromzet werd eerst bepaald op 5 miljoen frank. Van 1 april 1973 tot 31 december 1975 was hij 7,5 miljoen frank, van 1 januari 1976 tot 31 maart 1978 10 miljoen frank, van 1 april 1978 tot 31 december 1982 15 miljoen frank: hij bedraagt thans 20 miljoen frank.

De forfaitaire grondslagen van aanslag werden door de administratie vastgesteld per bedrijfssector. Er werden forfaitaire grondslagen vastgesteld voor een twintigtal beroepen, o.m.: detaillisten in levensmiddelen; slagers; bakkers; kappers; caféhouders; apothekers; drogisten; kleermakers; taxibedrijven; krantenverkopers.

Voor ieder beroep bestaat een speciale aanschrijving, uitgegeven door de administratie (Tiberghien A., *Handboek voor fiscaal recht*, uitgave 1979, nr. 57.81.1).

3. Van het begin af werd de vraag gesteld of een ondernemer nu daadwerkelijk aan een forfaitaire B.T.W.-aanslag onderworpen moet zijn, dan wel of het voldoende is dat hij aan de theoretische voorwaarden hiertoe beantwoordt. De administratie heeft blijkbaar steeds de eerste interpretatie voorgestaan. Reeds in 1973 poneerde Bourgoignie de tweede (Bourgoignie Th., *La réglementation du prix en Belgique*, p. 77). De Vroede geeft toe dat de eerste interpretatie de letterlijke is.

Hij maakt evenwel melding van brieven van de minister van Economische Zaken, die aankondigt dat hij opdracht heeft gegeven aan de administratie opdat alle ondernemingen die geen jaaromzet hebben van 5 miljoen frank (dat bedrag is dus thans 7,5 miljoen frank) van de verplichting tot prijsverhoging vrijgesteld worden, wat ook hun fiscaal statuut is (De Vroede P., *Prijsregeling*, A.P.R., nrs. 265 en 266).

4. Het is goed te begrijpen dat kleine ondernemingen die een bepaalde omzet niet halen en die niet behoren tot een sector die een homogeen karakter vertoont of het voorwerp uitmaakt van vergelijkbare tarieven, vrijgesteld worden van de verplichting tot prijsverhogingsaangifte. Wat moeilijker te begrijpen valt is het onderscheid dat gemaakt wordt tussen de kleine ondernemers op wie een forfaitaire B.T.W.-aanslag wordt toegepast en de kleine ondernemers voor wie dat niet het geval is. Verlaat men hier niet het terrein van de geoorloofde differentiatie, om dat van de verboden discriminatie te betreden? (zie over de gelijkberechtiging; De Vroede P., *Prijsregeling*, A.P.R., nrs. 199 e.v.).

Misschien was het motief voor het onderscheid de omstandigheid dat tekortkomingen aan de verplichting tot prijsverhogingsaangifte door ondernemers die aan een forfaitaire B.T.W.-aanslag onderworpen zijn en geen vergelijkbare prijzen toepassen toch niet in hun boekhouding vast te stellen is?

De verwijzing naar de fiscale wetgeving levert nog andere

moeilijkheden op. Oorspronkelijk vermeldde het ministerieel besluit van 22 december 1971 hetzelfde omzetcijfer als het fiscale uitvoeringsbesluit waarnaar het verwees. Sinds 1 januari 1976 zijn die omzetcijfers niet meer dezelfde. Vanaf die datum kan het dus gebeuren dat een ondernemer die wel aan de forfaitaire B.T.W.-aanslag onderworpen is en niet tot de zogenaamde homogene sectoren behoort, toch de prijsverhoging moet aangeven. Hoe is dat nog aan mekaar te rijmen?

4. Sinds het in werking treden van het ministerieel besluit van 22 februari 1982 tot blokkering der prijzen zijn de meeste bepalingen van het ministerieel besluit van 22 december 1971 impliciet opgeschort (vgl. Raad van State, arrest nr. 19.716 van 22 juni 1979). Alleen artikel 6, § 2, houdende verplichting tot kennisgeving van de prijzen of tarieven van nieuwe produkten of prestaties is nog van toepassing.

Het nieuwe ministerieel besluit is krachtens artikel 3, 3°, als gewijzigd bij het ministerieel besluit van 29 mei 1985 (B.S., van 5 juni 1985) niet van toepassing «op de productie-, invoer- of dienstverlenende ondernemingen waarvan het jaarlijks globaal omzetcijfer, belasting over de toegevoegde waarde niet inbegrepen, niet hoger ligt dan 20 miljoen frank, met uitzondering op grond van hun sociaal en economisch belang, van de hierna genoemde sectoren: bejaardentehuizen; hotels, campings en vakantiecentra; waredistributie; teledistributie; transport van goederen en personen; onderhoud en herstelling». (Zie nopens de prijzenblokkeringen van de laatste jaren: Swennen H., Herbert F., Verougstraete I., «Kroniek Belgisch economisch recht, augustus 1980 - juni 1981», *S.E.W.*, 1981, 725; Verougstraete I., «Kroniek Belgisch economisch recht, juli 1981 - april 1982», *S.E.W.*, 1982, 733; Swennen H. en Verougstraete I., «Kroniek Belgisch economisch recht, 1 juni 1982 - 30 juni 1983», *S.E.W.*, 1983, 638; Verougstraete I., Swennen H., «Kroniek Belgisch economisch recht, juli 1983 - augustus 1984», *S.E.W.*, 1985, 46.)

Thans zijn dus alle kleine ondernemers die een bepaalde omzet niet halen en niet tot een bepaalde sector behoren, vrijgesteld van de prijzenblokkering. Het moeilijk te verantwoorden onderscheid tussen ondernemingen die wel of niet onderworpen zijn aan de forfaitaire B.T.W.-aanslag is gelukkig verdwenen. Mocht ooit het ministerieel besluit van 22 december 1971 opnieuw in werking worden gesteld, dan mag de minister stellig niet vergeten artikel 1, § 6, te herschrijven.

L. Huybrechts

ARBEIDSHOF TE ANTWERPEN

3e KAMER — 14 JANUARI 1985

Voorzitter: de h. Boes

Raadsheren in sociale zaken: de hh. Van den Eede en De Voecht

Advocaat: mr. De Schrijver

1. Ondernemingsraad — Beschermde werknemer — Procedure tot erkenning van dringende reden — Hoger be-

roep van interprofessionele werknemersorganisatie — 2. Vakvereniging — Optreden in rechte — Vertegenwoordiging — Procedure tot ontslag van beschermde werknemer — Instellen van hoger beroep.

1 en 2. Uit de artt. 24, §§ 1 en 2, Bedrijfsorganisatiewet, 1, 4°, 78ter en 78bis, 6, K.B. 18 oktober 1978 volgt dat een professionele werknemersorganisatie, die aangesloten is bij een nationale representatieve interprofessionele werknemersorganisatie, hoger beroep kan instellen, vertegenwoordigd door een schriftelijk gevolmachtigde, in een procedure tot erkenning van een dringende reden tot onmiddellijk ontslag van een beschermde werknemer, ook al was de bedoelde organisatie in eerste aanleg niet verschenen als in het geding betrokken partij.

D. en Gewestelijk Verbond Z. t/ N.V. C.

1. Overwegende dat luidens artikel 78ter van het koninklijk besluit van 18 oktober 1978 betreffende de ondernemingsraden en de comités voor veiligheid, gezondheid en verfraaiing van de werkplaatsen, ingevoegd bij artikel 32 van het koninklijk besluit van 5 november 1982, de representatieve werknemersorganisatie, die in het kader van de procedure in het geding wordt betrokken, een betrokken partij is; dat de representatieve werknemersorganisatie als in het geding betrokken partij het recht heeft om te samen met de bij haar aangesloten werknemer, insgelijks in het geding betrokken partij, hoger beroep in te stellen tegen een gewezen vonnis; dat dit recht onverkort blijft bestaan wanneer de representatieve werknemersorganisatie, hoewel als in het geding betrokken partij bij gerechtsbrief opgeroepen, in eerste aanleg niet ter zitting is verschenen;

2. Overwegende dat, luidens artikel 1, 4°, van voormeld koninklijk besluit van 18 oktober 1978, als representatieve werknemersorganisaties die de kandidatenlijsten kunnen voordragen worden beschouwd: 1) (...); 2) de beroeps- en interprofessionele organisaties die aangesloten zijn bij of deel uitmaken van een onder 1) genoemde interprofessionele organisatie;

3. Overwegende dat luidens artikel 78bis, 6, van voormeld koninklijk besluit van 18 oktober 1978, op de in het kader van de bij artikel 24 van de wet van 20 september 1948 bedoelde beroepen — hiermee worden blijkbaar niet enkel procedures in hoger beroep bedoeld, maar de in rechte ingestelde vorderingen (recours en justice) — de volgende procedureregels van toepassing is: de representatieve organisaties van de werknemers mogen zich voor de arbeidsrechten laten vertegenwoordigen door een afgevaardigde voorzien van een geschreven volmacht. Deze mag namens de organisatie waartoe hij behoort alle handelingen verrichten die bij deze vertegenwoordiging behoren, pleiten en alle mededelingen ontvangen betreffende de rechtsingang, de behandeling en de berechting van het geschil;

dat het een bijzondere procedureregels betreft die afwijkt van de bepalingen van het artikel 728 van het Gerechtelijk Wetboek;

Overwegende dat luidens artikel 24, § 2, van de wet van 20 september 1948, de Koning voor de onder § 1 van dit artikel bedoelde geschillen inderdaad in bijzondere regelen van rechtspleging kan voorzien; dat luidens § 1, 1°, van dit artikel, de werkgevers, de werknemers en hun representa-

tieve organisaties bij de arbeidsgerechten een vordering kunnen inleiden tot beslechting van alle geschillen in verband met de toepassing van deze sectie en van haar uitvoeringsbesluiten; dat met «sectie» in dit artikel bedoeld wordt: sectie IV van de wet van 20 september 1948, in het bijzonder handelende over «De ondernemingsraden» (artikelen 14 en volgende);

Overwegende dat geïntimeerde ten onrechte stelt dat de procedure tot erkenning van een dringende reden tot onmiddellijk ontslag van een beschermde werknemer, als omschreven in artikel 21, §2, van de wet van 20 september 1948, met betrekking tot de toepassing van voormeld artikel 78bis van het koninklijk besluit van 18 oktober 1978, niet bedoeld is in artikel 24, § 1, van de wet van 20 september 1948, aangezien het hier niet om een vordering gaat door de representatieve werknemersorganisatie ingeleid, maar door de werkgever; dat artikel 24, § 1, 1°, van de wet van 20 september 1948 evenwel alle geschillen beoogt met betrekking tot de sectie «Ondernemingsraad» van de wet van 20 september 1948, ingeleid hetzij door de werkgever, hetzij door de werknemer, hetzij door de representatieve organisaties; dat appellant het Gewestelijk Verbond X. diensgevolge regelmatig vertegenwoordigd werd door zijn volmachtdrager en deze gerechtigd was het verzoekschrift tot hoger beroep namens appellant te ondertekenen nu hij bijzonder gemachtigd was om hoger beroep in te stellen;

(...)

BURGERLIJKE RECHTBANK TE TURNHOUT

2e KAMER — 2 DECEMBER 1982

Voorzitter: de h. Vanermen

Rechters: de hh. Niesmans en Kortleven

Advocaten: mrs. Huysmans loco Luyten en Sol loco Diercxssens

Onrechtmatige daad — Aansprakelijkheid — Dieren — Bewaring.

De veehandelaar die bij wijze van vriendendienst voor een collega een dier vervoert naar het slachthuis, is ervoor aansprakelijk in de zin van art. 1385 B.W. Hij heeft over het dier een macht gelijk aan die van de eigenaar, ten deze bestaande in vervoer, afladen en afleveren aan het slachthuis.

S. t/ P.V.B.A. D.

Overwegende dat de oorspronkelijke vordering van appellant strekte tot veroordeling van verweerster tot betaling aan appellant, oorspronkelijk eiser, van het bedrag van 30.000 frank te vermeerderen met de vergoedende interest sinds 13 december 1979, onverminderd de gerechtelijke interest en de gerechtskosten, als schadevergoeding wegens een beschadiging op 13 december 1979 door een ontvluchte koe, eigendom van oorspronkelijk verweerster, van een grassilo, eigendom van oorspronkelijk eiser, en gelegen in de nabijheid van het gemeentelijk slachthuis, met als gevolg

dat het opgeslagen voer ongeschikt werd voor gebruik, schade begroot volgens expertise en niet betwist qua grootte;

Overwegende dat partijen het eens zijn omtrent de feitelijkeheden op gezegd tijdstip te Geel in de nabijheid van het gemeentelijk slachthuis, toen een koe, eigendom van geïntimeerde, uit de vrachtwagen bestuurd door een zekere Jozef G. ontvluchtte, in de weide van appellant gelopen kwam tegen een zich aldaar bevindende grassilo, zodat het daarin opgestapelde voer beschadigd werd en ongeschikt voor gebruik;

Overwegende dat appellant doet gelden dat G. geen vervoerder voor derden was in casu, en eerder toevallig, als bevriend collega-veehandelaar, op verzoek van geïntimeerde zaakvoerder, het dier naar Geel vervoerde, volledig kosteloos;

Overwegende dat appellant derhalve beweert dat er geen sprake is van overdracht van juridische bewaking daar de derde in kwestie, G., geen winst of profijt bij de bewaking van het dier had, wat volgens hem een essentieel bestanddeel is voor de toepassing van artikel 1385 Burgerlijk Wetboek;

Dat hij eveneens opwerpt dat tussen geïntimeerde en G. afgesproken was dat de aansprakelijkheid voor het dier ten laste van geïntimeerde bleef, en hierbij steunt op de verklaring van de zaakvoerder van geïntimeerde die stelde dat G. niet aansprakelijk is voor de schade daar hij in opdracht van geïntimeerde handelde;

Overwegende dat geïntimeerde terecht aanvoert dat deze verklaring evenwel niet als een erkenning van aansprakelijkheid mag worden beschouwd, te meer daar niet betwist wordt dat G. in werkelijkheid geen aangestelde was van geïntimeerde doch bij wijze van vriendendienst voor het vervoer van het dier zorgde;

Overwegende dat op het ogenblik van de feiten G. onbetwistbaar de zelfstandige macht had om materieel het dier te leiden en onder zijn toezicht te houden, waarbij G. de nodige voorzorgsmaatregelen diende te treffen bij het afladen;

Overwegende dat de eerste rechter volkomen terecht heeft geoordeeld dat de aansprakelijkheid bepaald bij artikel 1385 Burgerlijk Wetboek enkel doelt op diegene die het dier in feite in gebruik of in bewaring heeft, onafhankelijk van het bestaan van een winst of profijt voor de gebruiker of de bewaarder, aangezien in casu G. het meesterschap had over het dier.

Dat dit meesterschap over het dier veronderstelt dat de eigenaar aan de bewaarder een macht toevertrouwd heeft gelijk aan die van de eigenaar, zoals in het onderhavige geval: vervoer, afladen en afleveren aan het slachthuis (Cass., 3 april 1975, Arr. Cass., 1975, 948).

ARBEIDSRECHTBANK TE KORTRIJK AFDELING ROESELARE

6e KAMER — 22 JUNI 1984

Voorzitter: de h. Vanden Weghe

Rechter: de h. Lecleir

Rechter in sociale zaken: de h. Vandepitte

Openbaar ministerie : mevr. Verhamme
Advocaten : mrs. Maerten en De Keukelaere

Sociaal statuut zelfstandigen — Onderwerping — Echtgenote medevennote in een B.V.B.A.

Aan het sociaal statuut der zelfstandigen is niet onderworpen de echtgenote-medevennote in een B.V.B.A. die daarin geen beroepsbezigheid uitoefent.

Multipen t/ C.

Overwegende dat de vordering betrekking heeft op bijdragen, interesten, beheerskosten, rappel- en aanmaningskosten met betrekking tot het sociaal statuut der zelfstandigen over het derde en vierde kwartaal van het jaar 1981 en het eerste kwartaal van het jaar 1982;

Overwegende dat verweerster de gegrondheid van de vordering betwist;

Overwegende dat uit de conclusies en uit de stukken van de partijen blijkt dat verweerster samen met haar echtgenoot stichtend vennoot is van de P.V.B.A. J., waarvan de aandelen hun gemeenschappelijke eigendom zijn;

Overwegende dat volgens verweerster zichzelf en haar echtgenoot hun gemeenschappelijke eigendom slechts tellen voor één vennoot; dat alleen haar echtgenoot in het aandelenregister is ingeschreven en zichzelf geen werkende vennote is;

Overwegende dat volgens verweerster haar echtgenoot een deel van zijn netto-inkomsten aan haar toekent, namelijk 110.000 frank voor het jaar 1981 en 150.000 frank voor het jaar 1982; dat dit geen bedrijfsinkomsten zijn in de zin van artikel 20 van de fiscale wet, en dat zij niet bijdrageplichtig is in het kader van het sociaal statuut der zelfstandigen;

Overwegende dat overeenkomstig artikel 3 van het koninklijk besluit nr. 38 van 27 juli 1967 houdende inrichting van het sociaal statuut der zelfstandigen, voor de onderwerping aan het sociaal statuut der zelfstandigen, de uitoefening van een beroepsbezigheid is vereist;

Overwegende dat verweerster stelt dat zij in het kader van de P.V.B.A. geen enkele activiteit uitoefent en dat zij geen werkende vennote is;

Overwegende dat eiseres uit het feit dat verweerster medestichtende vennote is, meent te mogen afleiden dat zij de hoedanigheid heeft van werkende vennote; dat eiseres evenwel in gebreke blijft het bewijs te leveren dat verweerster een activiteit uitoefent;

Overwegende dat de overdracht van een deel van de inkomsten van de echtgenoot, een fiscale aangelegenheid is die buiten het terrein van het sociaal statuut valt;

Overwegende dat verweerster niet in het aandelenregister is ingeschreven;

Overwegende dat verweerster dan ook dient te worden beschouwd als een vennoot wiens inkomsten enkel de vergoeding van de geïnvesteerde kapitalen vertegenwoordigen, zonder dat er sprake is van een activiteit in het kader van de P.V.B.A.;

Dat verweerster dan ook niet als bijdrageplichtig kan worden beschouwd (Arbrb. Hasselt, 5 februari 1982, T.S.R., 1983, 160; Arbrb. Dinant, 16 februari 1981, J.T.T., 1981, 175);

(...)

NOOT—Onderwerping van de echtgenote-medevennote in een B.V.B.A. aan het sociaal statuut der zelfstandigen

Opdat er onderwerping aan het sociaal statuut der zelfstandigen kan zijn, is de uitoefening van een beroepsbezigheid vereist.

Wanneer zowel man als vrouw vennoten zijn in een B.V.B.A. kunnen betwistingen nopens de onderwerping van beide echtgenoten ontstaan. De man is meestal zaakvoerder of toch werkend vennoot en nopens zijn onderwerping zal er weinig betwisting bestaan.

Door de sociale verzekeringskassen of het R.S.V.Z. wordt veelal tot onderwerping van de echtgenote-medevennote besloten wanneer inkomsten op haar naam bij de belastingen worden aangegeven. Er zijn evenwel diverse fiscale bepalingen op grond waarvan inkomsten op naam van de echtgenote-medevennote kunnen of moeten worden aangegeven.

Worden de inkomsten toegekend als vergoeding voor de prestaties als werkend vennoot, dan valt de belanghebbende onder het sociaal statuut der zelfstandigen: een werkend vennoot is hij die in een vennootschap een activiteit uitoefent om het kapitaal dat gedeeltelijk het zijne is, te doen renderen (Cass., 16 jan. 1978, A.C., 1977-78, 590; Cass., 2 febr. 1981, R.W., 1981-82, 2751).

Aan een stille vennoot, die geen enkele activiteit in de vennootschap uitoefent, kunnen eveneens inkomsten worden toegekend, hetzij als vergoeding voor het geïnvesteerd kapitaal, hetzij als deel in de winst in verhouding tot zijn deelbewijzen of hem toegekend bij beslissing van de algemene vergadering. Heeft de B.V.B.A. geopteerd voor de onderwerping van haar winsten aan de personenbelasting, dan wordt, op fiscaal gebied, het winstaandeel van elke vennoot beschouwd als bedrijfsinkomste (artt. 20, 1°, en 95 van het Wetboek van de Inkomstenbelastingen; Arbrb. Hasselt, 5 februari 1982, vermeld in het geannoteerde vonnis).

Vorenbedoelde stille vennoot is niet onderworpen aan het sociaal statuut der zelfstandigen. Het weerlegbaar vermoeden gegrond op het fiscaal criterium (art. 3, § 1, tweede lid, van het koninklijk besluit nr. 38 van 27 juli 1967) is ter zake niet aanwezig, omdat er geen beroepsbezigheid bestaat op grond waarvan de in de reglementering bepaalde inkomsten kunnen worden verworven.

Worden aan de echtgenote-medevennote door de man (zaakvoerder of werkend vennoot) inkomsten toegekend als «medewerkende echtgenote» dan is er onderwerping, omdat aldus de beroepsbezigheid vaststaat. Die activiteit komt de vennootschap ten goede en doet het kapitaal dat gedeeltelijk het hare is renderen, zodat zij werkend vennoot is. Wanneer echtgenoten beiden werkend vennoot zijn in dezelfde B.V.B.A. kan de ene niet als helper van de andere worden beschouwd (Cass., 16 jan. 1978, hiervoren vermeld).

Het is niet vereist, om als werkend vennoot in een B.V.B.A. te worden beschouwd, dat de activiteit binnen de vennootschap het karakter heeft van een beheer met de bevoegdheid om de vennootschap te verbinden (Cass., 15 sept. 1980, A.C., 1979-80, 44). Evenmin wordt het begrip «beroepsbezigheid» bepaald door de hoogte van het inkomen dat die activiteit oplevert. Een activiteit kan een beroepsbezigheid zijn ook wanneer de gemaakte kosten de

inkomsten benaderen of zelfs overtreffen (Cass., 9 mei 1983, *R.W.*, 1984-85, 385).

Gh. Dhayer

RECHTBANK VAN KOOPHANDEL TE GENT

6e KAMER — 10 MAART 1983

Voorzitter: mevr. Sevens

Advocaten: mrs. Zymmer loco Van Peeterssen en Tack

Bewaargeving — Restauranthouder — Feest — Vestiaire — Diefstal van nertsmantel — Aansprakelijkheid.

Wanneer een restauranthouder aan de genodigden van een privé-feest meldt dat er een speciale ruimte van de lokalen waar het feest plaatsheeft, als vestiaire is ingericht, kennen de genodigden een plaats waar zij hun mantels en jassen kunnen onderbrengen en worden zij verzocht hiervan gebruik te maken. In dit geval is er sprake van vrijwillige en kosteloze bewaargeving.

De lichtere aansprakelijkheid van de bewaarnemer (art. 1927 B.W.) wordt strenger toegepast indien, zoals ten deze, de bewaarnemer zich zelf heeft aangeboden om de zaak in bewaring te nemen (art. 1928, 1°, B.W.), in welk geval de zorgen van een goed huisvader toch vereist zijn.

In de gegeven omstandigheden (privé-feest, bijeenkomst van vrienden) dient de restauranthouder geen speciaal en bestendig toezicht te organiseren op de door hem ingerichte vestiaire van de kleren van de genodigden, daar hij niet moet veronderstellen dat er zich bij de genodigden van het feest iemand bevindt die een opgehangen kledingstuk zal ontvreemden, zodat hij ook niet aansprakelijk is voor deze diefstal.

L. t/ P.V.B.A. G

De vordering strekt ertoe solidair van verweerster en van Marcel G. betaling te krijgen van 75.000 fr., te vermeerderen met de vergoedende interest vanaf 19 november 1980, de gerechtelijke interest en de kosten van het geding, ter vergoeding van het verlies door eiseres geleden ten gevolge van de diefstal van een haar toebehorende nertsmantel, die tijdens een privé-feest in de feestzaal S., die door verweerster geëxploiteerd wordt, verdwenen is nadat de kelners van verweerster, die de jassen der genodigden aannamen, deze nertsmantel in ontvangst hadden genomen en hem hadden weggebracht naar de vestiaire. Eiseres acht verweerster aansprakelijk voor de verdwenen nertsmantel wegens een gebrek aan toezicht door haar aangestelden. Zij vordert als vergoeding de tegenwaarde van de nertsmantel, die zij op 75.000 fr. vaststelt.

Allereerst betwist verweerster dat zij de mantel in bewaring zou hebben genomen. Zij roept een vonnis in van 21 oktober 1976 van de Burgerlijke Rechtbank van Dinant, waarin het aannemen van de jassen van een klant door de restaurateur als een loutere daad van wellevendheid (of als een gedoogzaamheid) wordt bestempeld, die geen verband houdt met enig contract van bewaargeving.

Vervolgens, voor het geval dat er toch zou worden geoordeeld dat er ter zake een bewaargeving is geschied, stelt zij de vraag welk soort bewaargeving dit zou zijn, daar het in elk geval om een kosteloze bewaargeving gaat. Onmiddellijk werpt zij op dat elk bewijs van deze kosteloze bewaargeving ontbreekt en dat eiseres zelfs geen aanbod doet dit bewijs te leveren.

Ten slotte, voor het geval dat er bewaargeving zou zijn, doet zij gelden dat zij slechts aansprakelijk kan zijn voor de culpa levis in concreto, m.a.w. voor het niet besteden aan de haar toevertrouwde nertsmantel van de zorg die zij aan een eigen zaak zou hebben besteed (art. 1927 B.W.). In dit verband stelt zij de vraag of zij de diefstal had kunnen beletten in de gegeven omstandigheden, namelijk wanneer in haar restaurant een privé-feest met 296 genodigden wordt ingericht. In dit opzicht doet zij gelden dat niets eiseres belette haar kostbare nertsmantel mee te nemen in de zaal waar het privé-feest plaats had. Zij betwijfelt daarom dat deze mantel de waarde had die eiseres er thans wil van bekomen, te meer daar sinds het bal van 1980 er opnieuw een bal met hetzelfde publiek in haar lokalen heeft plaatsgehad (eveneens georganiseerd door de PVV-afdeling van Sint Martens Latem) en dat er ditmaal een jasje in namaaknerts bij haar is achtergebleven na afloop van dit feest.

Verweerster betwist eveneens de omvang van de beweerdde schade van eiseres, die zij onbewezen acht, en werpt ook nog op dat Marcel G. niet solidair met haar kan worden veroordeeld daar hij niet gedagvaard werd en niet in zake is.

Verweerster concludeert tot de ongegrondheid van de vordering.

Eiseres weerlegt dit verweer door aan te voeren dat er ter zake ongetwijfeld een bewaargeving is geschied, aangezien een vestiaire was ingericht in een speciale ruimte van verweersters instelling om er de jassen van de genodigden in onder te brengen, dat de aansprakelijkheid van verweerster als bewaarneemster strenger dient te worden beoordeeld omdat haar kelners hebben aangeboden de kleren der genodigden aan te nemen en dat verweerster dus het bewijs zou moeten leveren dat zij geen schuld draagt aan de verdwijning van het kledingstuk maar alle voorzorgen heeft genomen om diefstal te voorkomen. Zij oordeelt bovendien dat het hier niet ging om een vrijwillige bewaargeving, maar om een bewaargeving uit noodzaak, daar zij onmogelijk de balzaal kon binnentreden gehuld in haar nertsmantel, zodat de aansprakelijkheid van verweerster hierdoor nog duidelijker tot uiting komt.

Zij biedt subsidiair aan te bewijzen door alle middelen de door haar uiteengezette omstandigheden en feiten, bepaaldelijk dat er een vestiaire was ingericht, dat verweersters aangestelden hebben aangeboden haar kledingstuk aan te nemen, dat er geen toezicht werd gehouden door verweerster in de voor de genodigden georganiseerde vestiaire, dat de genodigden na afloop van het feest zelf op zoek moesten gaan naar hun kledingstukken omdat geen personeel meer aanwezig was en dat haar nertsmanteltje in een onberispelijke staat verkeerde. Verder vraagt zij, indien nodig, de aanstelling van een deskundige om de waarde van het verloren kledingstuk te bepalen.

Uit het vorenstaande blijkt dat de betwisting de aanspra-

kelijkheid van verweerster voor het beweerde verlies van eiseresses nerts mantel betreft.

Verweerster kan niet ernstig opwerpen dat er ter zake geen bewaargeving is geweest. Zodra verweersters aangeelden aan de genodigden van het privé-feest melden dat er een speciale ruimte van de lokalen waar het bal werd georganiseerd, als vestiaire is ingericht, kennen de genodigden een plaats, waar hun mantels en jassen kunnen worden ondergebracht tijdens het verloop van het avondfeest en worden de genodigden verzocht hiervan gebruik te maken. Dit is een bewaargeving.

Deze bewaargeving gebeurde niettemin kosteloos.

Anderzijds was de vestiaire niet verplicht. De genodigden konden, indien zij zulks verkozen, hun mantels en jassen bij zich houden of ze ook nog in hun voertuig, dat buiten verweersters inrichting geparkeerd stond en slotvast kon worden gemaakt, laten liggen.

In het geval van eiseres was het logisch dat zij een kostbaar jasje, klein van omvang, niet aan een vestiaire zou toevertrouwen waar de kleren dienden te worden opgehangen van niet min dan 296 genodigden, maar het veeleer op zich zou dragen minstens tot aan haar zitplaats of het zelfs als een stola over de arm hangen. De bewaargeving was dus zeker niet uit noodzaak: eiseres zou geen kleingeestig of zonderling figuur hebben geslagen indien zij haar jasje bij zich had gehouden.

De wet legt in artikel 1927 B.W. aan de bewaarnemer een aansprakelijkheid op die lichter is dan die van artikel 1137, namelijk verplicht zij de bewaarnemer slechts om aan de in bewaring genomen zaak de zorgen te besteden die hij aan eigen zaken besteedt, terwijl artikel 1137 hem die zich verbonden heeft voor het behoud van de zaak te zorgen, verplicht daaraan alle zorgen van een goed huisvader te besteden. Daar de wet in artikel 1928 nochtans deze lichtere aansprakelijkheid strenger toepast in het geval o.m. dat de bewaarnemer zelf aangeboden heeft de zaak te bewaren — wat ter zake het geval is geweest —, mag worden aangenomen dat hier de zorgen van een goed huisvader toch vereist zijn (zie Laurent, *Principes de droit civil*, t. 27, nrs. 95 en volgende).

De aansprakelijkheid van de bewaarnemer voor de beschadiging, de vernieling of de ontvreemding van zaken die hij in bewaring heeft, bestaat uitzonderlijk voor de hotelhouder (art. 1952 B.W.) ten aanzien van de zaken die een gast, die in zijn hotel zijn intrek neemt en er logeert, in het hotel meebrengt: enerzijds beschouwt de wet deze vorm van bewaargeving als een bewaring uit noodzaak, anderzijds werd deze strenge bepaling aan de wetgever ingegeven door de bedoeling de veiligheid te verzekeren van de oorden waar reizigers geherbergd worden, zulks in tijden waarin deze veiligheid niet altijd voorhanden was.

Tot besluit dient er in het onderhavige geval nagegaan te worden of het jasje van eiseres verdwenen is omdat verweerster aan de bewaring van dit jasje niet de zorg van een goed huisvader heeft besteed.

Wanneer aan een goed huisvader wordt gevraagd genodigden te ontvangen, d.w.z. personen die goede bekenden van de inrichters zijn of die goede bekenden vergezellen en die onderling deel uitmaken van dezelfde vriendenkring (P.V.V. Sint-Martens-Latem), dan zal deze goede huisvader moeten veronderstellen dat de genodigden boven verfiende avondkledij mantels en jassen dragen tegen het gure winter-

weer, en dat zij deze mantels en jassen niet zullen blijven dragen binnen in de feestzaal. Daarom zal hij er voor zorgen dat er in een daartoe bestemde speciale ruimte kapstokken opgesteld zijn, waar deze mantels en jassen behoorlijk kunnen worden opgehangen om niet bevuild of beschadigd te worden, en zal hij zelfs aan zijn aangestelden opdracht geven om deze kledingstukken in ontvangst te nemen om ze aan de kapstokken te hangen.

Hij zal echter niet veronderstellen dat er zich bij de genodigden van de inrichters van het feest een dief bevindt, die een opgehangen kledingstuk zal ontvreemden.

Een dergelijke ontvreemding is in de gegeven omstandigheden — een bijeenkomst van vrienden — iets totaal abnormaals en moet niet worden verondersteld, zodat de goede huisvader niet verzuimt alle zorg aan de hem toevertrouwde zaak te besteden door niet te veronderstellen dat er zich in het uitgenodigde gezelschap iemand bevindt die het zal aandurven het kledingstuk van een ander te ontvreemden, reden waarom een speciaal en bestendig toezicht op de vestiaire zou moeten worden ingericht.

Verweerster had aanvaard in haar inrichting een gezelschap van eerbare burgers te ontvangen, niet van misdadigers.

Zij moet geen speciaal en bestendig toezicht organiseren op de door haar ingerichte bewaarplaats der kleren van de genodigden. Een dergelijke verplichting overtreft de zorg van een goed huisvader in de gegeven omstandigheden.

De vordering is ongegrond.

Vanzelfsprekend is de vordering niet geldig aangebracht en geformuleerd ten aanzien van Marcel G., die niet werd gedagvaard.

(...)

NOOT—Zie en vergelijk Kh. Brussel, 23 juli 1976, *B.R.H.*, 1976, 529; Kh. Antwerpen, 14 september 1976, *B.R.H.*, 1976, 534.

POLITIERECHTBANK TE TONGEREN

23 OKTOBER 1985

Politierechter: de h. Vandeplas

Advocaat: mr. Vandecasteele

Strafvordering — Voorrecht van rechtsmacht — Emeritus rechter — Wegverkeersreglement.

Een emeritus vrederechter heeft het statuut van magistrat, zelfs al oefent hij zijn ambt niet meer uit. De politierechtbank is niet bevoegd om wanbedrijven gepleegd door een emeritus vrederechter te beoordelen.

B.

Telastlegging: als bestuurder van een motorvoertuig, personenauto, op de openbare weg: a) bij het gereden komen uit een openbare weg of een rijbaan met een verkeersbord B1 (omgekeerde driehoek) of met een verkeersbord B5 (stop), aan de bestuurder die op de openbare weg of de rijbaan reed, die hij opreed, de voorrang niet ver-

leend te hebben (art. 12.3.1, 2°, a, Wegverkeersreglement); b) die voorrang moest verlenen, verder gereden te zijn alhoewel hij zulks gelet op de plaats van de andere weggebruikers, hun snelheid en de afstand waarop zij zich bevonden, niet kon doen zonder gevaar voor ongevallen (art. 12.5 Wegverkeersreglement);

Overwegende dat gedaagde B.A., vrederechter emeritus is zoals blijkt uit het K.B. van 9 maart 1976;

Dat hij bijgevolg het statuut van rechter heeft;

Dat de feiten, waarvoor vervolging, strafbaar zijn met straffen van acht dagen tot één maand gevangenisstraf en/of een boete van 50 frank tot 500 frank;

Dat krachtens art. 479 van het Wetboek van Strafvordering alleen het hof van beroep bevoegd is.

Gezien de hoger- en navermelde artikelen van wetten en besluiten, de voorzitter aangeduid: Wetboek van Strafvordering artt. 145-152-153, wet 15 juni 1935 artt. 11 tot 41.

Om die redenen,

De rechtbank, uitspraak doende op tegenspraak, verklaart zich onbevoegd; verwijst de partijen naar de procureur des konings; houdt de kosten aan.

NOOT—*Misdrijven gepleegd door emeritus magistraten*

1. Luidens artikel 391, Ger. W. heeft de magistratuur die wegens leeftijd in ruste is gesteld en dertig jaren dienst heeft, waarvan ten minste vijftien in de magistratuur, aanspraak op het emeritaat. Hoewel in ruste gesteld, blijft deze magistratuur dan met zijn ambt bekleed, zelfs al oefent hij dit niet meer daadwerkelijk uit (Cass., 8 juni 1973, *Pas.*, 1973, I, 929, en de noot van W. Ganshof van der Meersch).

Aan het emeritaat zijn niet alleen geldelijke voordelen verbonden, de emeritus magistratuur heeft het recht zijn ambtstitel te dragen, hij behoudt een bepaalde rang op het tableau, hij heeft het recht zijn toga te dragen, deel te nemen aan ceremoniële vergaderingen en hij behoudt het voorrecht van rechtsmacht.

2. Een emeritus magistratuur die in verband met zijn ambt of buiten zijn ambt een misdaad of een wanbedrijf heeft gepleegd, is bijgevolg onderworpen aan de bijzondere rechtspleging voorgeschreven door de artt. 479 e.v. Sv. (Cass., 5 januari 1959, *R.W.*, 1958-59, 1198, en de conclusie van advocaat-generaal F. Dumon).

Ook de plaatsvervangende magistraten hebben het statuut van magistratuur en ook zij hebben bijgevolg het voorrecht van rechtsmacht (Cass., 11 september 1967, *Pas.*, 1968, I, 49). Hetzelfde geldt voor de emeritus plaatsvervangende magistratuur (Hof Luik, 26 maart 1968, *R.D.P.*, 1968-69, 59).

3. Voorrecht van rechtsmacht geldt alleen inzake misdaden en wanbedrijven, niet inzake overtredingen (Cass., 25 juni 1877, *Pas.*, 1877, I, 272; Hof Luik, 14 februari 1888, *Pand. pér.*, 1888, nr. 1346; J. Constant, *Crimes commis par les juges*, nr. 35 in *Nov.*, *Procédure pénale*, II, 2).

Overtredingen van het Wegverkeersreglement waarvan de minimumstraffen het karakter van politiestraf hebben terwijl de maximumstraffen van correctionele aard zijn, hebben het karakter van een wanbedrijf.

4. De politierechtbank is bijgevolg niet bevoegd om kennis te nemen van een overtreding van het Wegverkeersreglement en a fortiori niet van de in het K.B. van 7 april 1976 bedoelde zware overtredingen (Pol. Neufchâteau, 17 april 1937, *R.G.A.R.*, 1937, 2402; Cass., 11 september 1967, *Pas.*, 1968, I, 49; Cass., 7 april 1975, *Pas.*, 1975, I, 772).

Het is de procureur-generaal die de strafvordering uitoeft inzake wanbedrijven (Cass., 4 april 1966, *Pas.*, 1966, I, 1024; Hof Antwerpen, 29 februari 1984, *R.W.*, 1984-85, 351, met noot): het is een alleenrecht dat zowel voor het commune strafrecht als voor het bijzonder strafrecht geldt.

Ten deze was niet alleen de politierechter onbevoegd om kennis te nemen van de zware overtredingen gepleegd door een emeritus vrederechter, maar noch de procureur des Konings, noch de politiecommissaris die hem bijstaat konden rechtsgeldig de strafvordering uitoefenen t.a.v. deze magistratuur.

A. Vandeplas

RECHTSPRAAK IN KORT BESTEK

Hof van Cassatie (1e Kamer), 31 mei 1985

1. Jeugdbescherming — Vonnis gewezen in een aangelegenheid bedoeld in titel II, hoofdstuk II, van de Jeugdbeschermingswet — Hoger beroep — Vorm — 2. Adoptie — Weigering van toestemming — Onverantwoorde weigering — Onaantastbare beoordeling door de feitenrechter.

1. Het bestreden arrest (Hof Antwerpen, jeugdkamer, 9 maart 1984) heeft het hoger beroep van verweerder in een zaak van adoptie ontvankelijk verklaard. In hun eerste middel voeren de eisers aan dat zulks ten onrechte is geschied, omdat 1) de akte van hoger beroep gericht was aan de jeugdrechtbank en de rechter in hoger beroep niet vermeldde, en het feit dat de akte uiteindelijk ter griffie van het hof van beroep werd neergelegd, de nietigheid niet verhelpt (derde onderdeel) en 2) de akte ook niet de rechtbank vermeldde die het vonnis had uitgesproken, noch de dag, uur of plaats van verschijning (vierde onderdeel).

«Wat het derde onderdeel betreft:

«Overwegende dat, krachtens het ten deze toepasselijke artikel 58, tweede lid, van de wet van 8 april 1965, hoger beroep bij verzoekschrift wordt ingesteld ter griffie van het hof van beroep;

«Overwegende dat uit een op het verzoekschrift tot hoger beroep door de griffie van het Hof van Beroep te Antwerpen aangebrachte vermelding blijkt dat dit proceduristuk er werd neergelegd;

«Dat het onderdeel niet kan worden aangenomen;

«Wat het vierde onderdeel betreft:

«Overwegende, enerzijds, dat bedoeld artikel 58, tweede lid, bepaalt dat de griffier van de jeugdkamer voor die kamer van het hof van beroep de partijen oproept die voor de jeugdrechtbank waren opgeroepen;

«Dat uit die wetsbepaling voortvloeit dat het verzoekschrift tot hoger beroep ten deze de plaats, de dag en het uur van de verschijning niet hoefde te vermelden, daar deze

vermeldingen dienen voor te komen in de oproeping die de griffier aan de partijen moet opsturen;

«Overwegende, anderzijds, dat de akte van hoger beroep preciseerd dat zij gestuurd is aan de Jeugdrechtbank te Mechelen en dat zij gericht is tegen een vonnis dat tussen partijen «ter zitting van 23 november 1983» is gewezen, wat geen twijfel overlaat over het rechtscollege dat het beroepen vonnis heeft uitgesproken;

«Dat het onderdeel op het eerste punt naar recht faalt en op het tweede punt feitelijke grondslag mist.»

2. De zaak betrof een wettiging door adoptie door eiser van een kind van eiseres en verweerder. De eisers beweren dat de weigering van verweerder om zijn toestemming te geven onverantwoord was, zodat het arrest ten onrechte het verzoek van de eisers tot homologatie afwijst. Dit middel is echter niet ontvankelijk:

«Overwegende dat krachtens de artikelen 353, § 1, en 369, eerste lid, van het Burgerlijk Wetboek, wanneer een toestemming vereist door artikel 348 van dit wetboek wordt geweigerd, de rechtbank de wettiging door adoptie kan uitspreken, indien zij deze weigering onverantwoord acht;

«Overwegende dat de feitenrechter, rekening houdend met de gedraging van verweerder tegenover het kind, op onaantastbare wijze oordeelt of de weigering van laatstgenoemde al dan niet onverantwoord is.»

(Voorzitter: de h. Janssens — Raadsheer-rapporteur: de h. Mahillon — Advocaat-generaal: de h. Declercq — Advocaten: mrs. Houtekier en Bayart — In de zaak Van V. en Van H. t/ De B.)

Hof van Cassatie (1e Kamer), 7 juni 1985

Inkomstenbelastingen — Door werkgever aan werknemers uitgekeerde gratificaties die niet krachtens art. 41, § 4, W.I.B. zijn vrijgesteld — Niet vermeld op individuele fiches en samenvattende opgaven — Komen niet in mindering van de inkomsten van de werkgever — Ongeacht of de fiscus de genietters kent — Vennootschapsbelasting — Toepassing van art. 132 W.I.B.

Het bestreden arrest (Hof Antwerpen, 13 februari 1984) wordt om de volgende redenen vernietigd:

«Overwegende dat het arrest erop wijst dat verweester zich verzet tegen de toepassing van artikel 132 van het Wetboek van de Inkomstenbelastingen voor de aanslagjaren 1976 en 1977 op voordelen in natura die zij aan personeelsleden heeft toegekend;

«Overwegende dat, volgens artikel 47, § 1, van dit wetboek, zoals het door artikel 17 van de wet van 25 juni 1973 is gewijzigd, de lasten bestaande uit toevallige of niet toevallige gratificaties en enigerlei andere vergeldingen die door de verkrijgers inkomsten zijn in de zin van artikel 20, 1°, 3° en 4°, slechts in aftrek worden aangenomen wanneer daaromtrent bewijs wordt verstrekt door juiste aanduiding van de naam en de woonplaats van de verkrijgers, alsmede van de datum der betalingen en van de aan ieder van hen toegekende sommen, de lasten slechts mogen worden afgetrokken voor zover daaromtrent bewijs wordt verstrekt door overlegging van individuele fiches en samenvattende

opgaven, opgesteld overeenkomstig de bepalingen tot uitvoering van artikel 220, en de voormelde lasten, bij gebreke van een dergelijke verantwoording, worden gevoegd bij de winsten of de baten van degene die ze betaald of toegekend heeft, onverminderd de bij de wet bepaalde sancties in geval van ontduiking; dat artikel 132, eerste lid, van hetzelfde wetboek, zoals het door artikel 43 van voormelde wet is gewijzigd, bepaalt dat een bijzondere aanvullende aanslag wordt gevestigd over de niet bewezen lasten of bedragen die ingevolge de artikelen 47, § 1, en 101 in de belastbare grondslag zijn opgenomen;

«Overwegende dat uit die wetsbepalingen voortvloeit dat de belastingplichtige, om de bedoelde lasten te mogen aftrekken, de identiteit van de verkrijgers, alsmede de datum der betalingen en de aan ieder van hen toegekende sommen moet verstrekken; dat het bewijs van de beloningen die inkomsten zijn in de zin van artikel 20, 2°, uitsluitend door overlegging van de vermelde documenten mag worden verstrekt; dat bij ontstentenis van het vereiste bewijs overeenkomstig de voorgeschreven vormen de lasten in de belastbare grondslag worden opgenomen en een bijzondere aanvullende aanslag wordt gevestigd;

«Overwegende dat het arrest, doordat het beslist dat voormeld bewijs niet moest worden geleverd, nu de fiscus tijdig en met zekerheid wist wie de genietters waren van de toegekende bedragen, de artikelen 47, § 1, en 132, eerste lid, van het Wetboek van de Inkomstenbelastingen schendt.»

(Voorzitter-rapporteur: de h. Mahillon — Advocaat-generaal: de h. Ballet — Advocaat: mr. Van Passel — In de zaak: Belgische Staat t/ N.V. H.)

Hof van Cassatie (3e Kamer), 10 juni 1985

Werkloosheid — Recht op uitkeringen — Uitsluiting — Onjuiste of onvolledige verklaring waardoor onverschuldigde uitkeringen worden ontvangen — Onachtzaam ondertekenen van een door de werkgever verkeerd ingevuld inlichtingsformulier — Administratieve sanctie.

Het bestreden arrest (Arbeidshof Antwerpen, afd. Hasselt, 15 september 1983) wordt om volgende redenen vernietigd:

«Overwegende dat, naar luid van artikel 194, eerste lid, van het koninklijk besluit van 20 december 1963 betreffende arbeidsvoorziening en werkloosheid, van het recht op uitkering wordt uitgesloten voor een periode van ten minste één week en ten hoogste dertien weken, onder meer, de werkloze die een onjuiste of onvolledige verklaring heeft afgelegd en daardoor onverschuldigde uitkeringen heeft ontvangen;

«Overwegende dat het arrest vaststelt: dat de werkgever van verweester, op 11 oktober 1974, op het 'Inlichtingsblad voor de gedeeltelijk werklozen' — formulier C 4.9 — verkeerdelijk het bruto-uurloon van verweesters zuster had vermeld en dat verweester die verklaring had bevestigd en ondertekend; dat het arrest, dat aanneemt dat verweester door die onjuiste verklaring een daguitkering van 551 frank in plaats van 504 frank had ontvangen, beslist dat voor-

meld artikel 194 op verweerster niet toepasselijk is, op de navolgende gronden: 'Normaliter moet (verweerster) deze foutieve vermelding hebben vastgesteld alvorens onder aan het blad haar handtekening te plaatsen. Het (arbeidshof) meent dat rekening mag worden gehouden met de omstandigheid dat betrokkene in 1974 nog zeer jong was en geen voldoende aandacht geschonken heeft aan al de in te vullen en over te leggen formulieren en attesten bij een aanvraag om werkloosheidsuitkeringen. Bovendien betreft het hier het uurloon van haar zuster dat verkeerdelijk door de werkgever vermeld werd';

«Overwegende dat de administratieve sanctie bepaald in artikel 194, eerste lid, van het koninklijk besluit van 20 december 1963 toepasselijk is op de werkloze die een door zijn werkgever verkeerd ingevuld inlichtingsformulier uit onachtzaamheid bevestigt en ondertekent, en daardoor onverschuldigde uitkeringen ontvangt;

«Dat het arrest derhalve de beslissing ter zake niet wettelijk verantwoordt.»

(Voorzitter: de h. Soetaert — Raadsheer-rapporteur: de h. Rauws — Advocaat-generaal: de h. Lenaerts — Advocaat: mr. Simont — In de zaak: R.V.A. t/ M.)

Hof van Cassatie (1e Kamer), 13 juni 1985

Faillissement — Bij verificatie definitief aangenomen schuldvordering — Onherroepelijkheid — Uitzonderingen.

Uit de vaststellingen van het bestreden arrest (Hof Brussel, 14 december 1985) blijkt dat verweerster, na bevestiging en verificatie van haar schuldvordering, in het passief van het faillissement van de N.V. E. werd opgenomen voor een bedrag van 658.086 fr., waaronder een opzeggingsvergoeding van 548.500 fr. op basis van tien maanden loon. Achteraf ontdekten de curators dat verweerster nog steeds op proef in dienst was en diensgevolge slechts recht had op een vergoeding van 12.290 fr. Zij stelden een rechtsvordering in tot nietigverklaring van de aanneming van verweersters schuldvordering in zoverre ze betrekking had op de opzeggingsvergoeding. Het arrest wijst die vordering af. Daartegen voeren de curators aan dat de aanneming van een schuldvordering, zoals elke overeenkomst of eenzijdige handeling, kan worden vernietigd als ze lijdt aan een gebrek in de toestemming of heeft plaatsgehad zonder oorzaak, uit een valse oorzaak of uit een ongeoorloofde oorzaak, zodat het arrest hun vordering tot nietigverklaring wegens substantiële dwaling of valse oorzaak niet ongegrond heeft kunnen verklaren (beweerde schending van de artt. 1108, 1109, 1110, 1131 en 1134 B.W. en 500, 502 en 503 Faillissementswet).

«Overwegende dat de regel volgens welke de geldigheid van een rechtshandeling afhankelijk is van het ontbreken van een gebrek in de toestemming of van het bestaan van een oorzaak niet van toepassing is wanneer de wetgever bepaald of aangenomen heeft dat erop uitzondering wordt gemaakt;

«Overwegende dat de bepalingen van boek III van het Wetboek van Koophandel, waarvan de schending door het

middel wordt aangevoerd, tot doel hebben de collectieve afwikkeling van de gezamenlijke schuldvorderingen zo vlug en zeker mogelijk te kunnen doen geschieden;

«Dat blijkbaar, gelet op dat doel, de aanneming van een schuldvordering in het passief van een faillissement, zonder voorbehoud of tegenspraak binnen de voorgeschreven termijn, na verificatie door de rechter-commissaris, volgens de wil van de wetgever, in beginsel een onherroepelijke rechtshandeling is die belet dat de aangenomen schuldvordering nog kan worden betwist;

«Dat dit doel echter de onherroepelijkheid van de aanneming niet kan rechtvaardigen, hetzij wanneer die aanneming het gevolg is van bedrog of arglist van de indiener of heeft plaatsgehad op grond van wegens bedrog of arglist nietige handelingen, hetzij wanneer regels van openbare orde zijn miskend, hetzij nog wanneer overmacht heeft belet dat de waarheid aan de dag wordt gebracht;

«Overwegende dat het bestaan van dergelijke omstandigheden niet door het arrest wordt vastgesteld en trouwens niet door de eisers wordt aangevoerd;

«Dat bijgevolg het arrest, door de vordering niet gegrond te verklaren, de in het middel aangewezen wettelijke bepalingen niet schendt.»

(Voorzitter: de h. Mahillon — Raadsheer-rapporteur: de h. Helvétius — Advocaat-generaal: de h. Velu — Advocaat: mr. Kirkpatrick — In de zaak: Faillissement N.V. E. t/ De M.)

Hof van Cassatie (3e Kamer), 24 juni 1985

Arbeidsovereenkomst — Beëindiging met onderling goedvinden — Vrijstelling van verplichting tot arbeiden — Verdere uitbetaling van normale wedde gedurende opzeggingstermijn — Overeenkomst niet noodzakelijk vóór het verstrijken van opzeggingstermijn beëindigd.

«Overwegende dat het middel, voor het overige, geheel steunt op de stelling dat de overeenkomst waarbij een werknemer, na zijn ontslag, zich akkoord verklaart tijdens de door de werkgever in acht genomen opzeggingstermijn vrijgesteld te zijn van de verplichting tot het verrichten van arbeid, en waarbij de werkgever er zich toe verbindt verder de 'normale' maandwedde uit te betalen tot het einde van de zogenaamde 'opzeggingstermijn', noodzakelijk dient te worden opgevat als een beëindiging van de arbeidsovereenkomst op het tijdstip van het tot stand komen van de eerstbedoelde overeenkomst, met vaststelling van de modaliteiten tot uitbetaling van de toegekende opzeggingsvergoeding;

«Overwegende dat partijen de arbeidsovereenkomst die door één van beiden is opgezegd, niet noodzakelijk vóór het verstrijken van de opzeggingstermijn beëindigen door overeen te komen dat de werknemer ervan is ontslagen de bedongen arbeid te verrichten en dat de werkgever het verschuldigde loon regelmatig blijft doorbetalen.»

(Voorzitter-rapporteur: de h. Soetaert — Advocaat-generaal: de h. Lenaerts — Advocaten: mrs. Bützler en Houtekier — In de zaak: A.B.V.V. t/ De W.)

Hof van Cassatie (3e Kamer), 24 juni 1985

Werkloosheid — Recht op uitkeringen — Bereidheid een passende dienstbetrekking te aanvaarden — Voorbehoud — Bereidheid enkel in een ononderbroken uurregeling te werken — Onbeschikbaarheid voor de algemene arbeidsmarkt.

Het bestreden arrest (Arbh. Brussel, 19 april 1984) wordt op de volgende gronden vernietigd :

«Overwegende dat, luidens artikel 133, vierde lid, van voormeld koninklijk besluit, geacht wordt niet bereid te zijn een passende dienstbetrekking te aanvaarden, de werkloze die voor de hervatting van de arbeid zodanig voorbehoud maakt dat hij onbeschikbaar wordt voor de algemene arbeidsmarkt ;

«Dat een werkloze onbeschikbaar is voor de algemene arbeidsmarkt wanneer hij zijn bereidheid om enige dienstbetrekking te aanvaarden beperkt tot de bereidheid enkel in een ononderbroken uurregeling te werken ;

«Overwegende dat het arrest oordeelt : 'De verklaring van (verweester) afgelegd naar aanleiding van het concreet werkaanbod, dient begrepen te worden als de uitdrukking van haar wens om onder een ononderbroken uurschema te werken, hetgeen een normaal einde van de dagtaak rond 17 uur met zich brengt' ;

«Overwegende dat het arrest, dat in de aldus uitgelegde verklaring van verweester geen voorbehoud ziet waardoor zij onbeschikbaar wordt voor de algemene arbeidsmarkt, artikel 133, vierde lid, van het koninklijk besluit van 20 december 1963 schendt.»

(Voorzitter : de h. Soetaert — Raadsheer-rapporteur : de h. Rauws — Advocaat-generaal : de h. Lenaerts — Advocaat : mr. Simont — In de zaak : R.V.A. t/ P.)

Hof van Cassatie (3e Kamer), 24 juni 1985

Werkloosheid — Recht op uitkeringen — Bereidheid een passende dienstbetrekking te aanvaarden — Voorbehoud enkel betreffende het aangeboden werk in de concrete omstandigheden waarin het moet worden verricht — Geen onbeschikbaarheid voor de algemene arbeidsmarkt.

De voorziening tegen het bestreden arrest (Arbh. Brussel, 22 maart 1984) wordt op de volgende gronden verworpen :

«Overwegende dat, ingevolge artikel 133, vierde lid, van voormeld koninklijk besluit, geacht wordt niet bereid te zijn een passende dienstbetrekking te aanvaarden, de werkloze die voor de hervatting van de arbeid zodanig voorbehoud maakt dat hij onbeschikbaar wordt voor de algemene arbeidsmarkt ;

«Overwegende dat het arrest vaststelt dat het door verweerder gemaakte voorbehoud enkel betrof het aangeboden werk in de concrete omstandigheden waarin het moest worden verricht, dit is : uitsluitend weekendwerk in ploegendienst, en niet ploegenarbeid als zodanig ; dat het de bevestiging van deze vaststelling vindt in het feit dat verweerder, nadat hij dat voorbehoud had gemaakt, een dienstbetrekking heeft aangenomen, waarin hij in ploegen-

dienst werd tewerkgesteld ;

«Dat het arrest op grond van die gegevens wettig heeft kunnen beslissen dat eiser aldus niet zodanig voorbehoud heeft gemaakt dat hij onbeschikbaar werd voor de algemene arbeidsmarkt.»

(Voorzitter : de h. Soetaert — Raadsheer-rapporteur : de h. Rauws — Advocaat-generaal : de h. Lenaerts — Advocaat : mr. Simont — In de zaak : R.V.A. t/ V.).

Hof van Cassatie (1e Kamer), 5 september 1985

Faillissement — Art. 445, derde lid, Fw. — Inbetalinggeving door levering van koopwaar onder voorwending van een verkoop.

Het bestreden arrest (Hof Antwerpen, 7 mei 1984) is in *T.B.H.*, 1985, 26, gepubliceerd onder de volgende kop : «Wanneer pp. bij een zg. koop-verkoop met levering en betaling enkel de bedoeling hadden een door art. 445, derde lid, Fw. verboden schuldvergelijking te verstoppen, is er sprake van wetsontduiking en is de koop-verkoop zonder gevolgen t.a.v. het faillissement.»

Eiser (de beweerde koper) voert aan : 1) schending van art. 1134 B.W., doordat het arrest, dat vaststelt dat er een koopovereenkomst tot stand was gekomen, de verbindende kracht ervan miskent door, op grond van zg. wetsontduiking, te weigeren rekening te houden met de overeenkomst, terwijl wetsontduiking «vreemd» is aan het Belgisch intern positief recht ; 2) schending van art. 445, derde lid, Fw., doordat het arrest de op grond van de koopovereenkomst verrichte betaling nietig verklaart, hoewel ze in geld gedaan was.

«Wat het eerste onderdeel betreft :

«Overwegende dat, krachtens artikel 445, derde lid, van het Wetboek van Koophandel, nietig en zonder gevolg zijn ten aanzien van de boedel, wanneer zij gedaan zijn door de schuldenaar sedert het door de rechtbank bepaalde tijdstip waarop hij heeft opgehouden te betalen, of binnen de tien dagen die dit tijdstip zijn voorafgegaan : alle betalingen van vervallen schulden die anders dan in geld of handelseffecten zijn gedaan ;

«Dat de opzet van die bepaling is de toepassing te verzekeran van het beginsel van gelijkheid tussen de schuldeisers van de gefailleerde ;

«Overwegende dat het arrest vaststelt : dat John M., die opgehouden had te betalen en niet bij machte was het hem geleende bedrag van 2.131.250 fr. aan eiser terug te betalen, die vervallen schuld in de verdachte periode heeft gekweten door een levering van wijn, die op 19 maart 1979 plaats had ; dat John M. die wist dat zijn faillissement nakend was, door die betaling in koopwaar eiser ten nadele van de andere schuldeisers heeft bevoordeeld ; dat, om 'de toepassing van artikel 445 van de Faillissementswet te ontwijken', op 12 april 1979 een 'koop-verkoop met levering en betaling' werd geënceneerd, dat eiser een partij wijn ten bedrage van 2.145.000 frank aankocht bij John M. ; dat zij samen op 18 april 1979 naar de Kredietbank te D. gingen, alwaar eiser een bedrag van 2.145.000 frank stortte op de rekening van John M. en deze laatste aan eiser een loketcheque van 2.131.250 frank overhandigde ;

«Overwegende dat het arrest met het in het onderdeel bekritiseerde begrip 'wetsontduiking' te kennen geeft dat eiser en de gefailleerde een overeenkomst van 'koop en verkoop met levering en betaling' hebben voorgewend met het oogmerk de betaling in koopwaar, die in werkelijkheid had plaatsgehad, te verbergen en aldus te trachten zich aan de toepassing van artikel 445, derde lid, van het Wetboek van Koophandel te onttrekken;

«Overwegende dat het arrest, zonder artikel 1134 van het Burgerlijk Wetboek te schenden, uit die vaststellingen wetig heeft kunnen afleiden dat de overeenkomst van koop en verkoop enkel schijn was en in werkelijkheid een geldschuld werd betaald met wijn;

«Wat het tweede onderdeel betreft:

«Overwegende dat het arrest, door te constateren dat de koop en verkoop met levering en betaling van de koopwaar slechts in schijn heeft plaatsgehad en dat de gefailleerde zijn leenschuld jegens eiser tijdens de verdachte periode in werkelijkheid met koopwaar heeft betaald, de nietigverklaring van die betaling, krachtens artikel 445, derde lid, van het Wetboek van Koophandel, naar recht verantwoordt.»

(Voorzitter : de h. Janssens — Raadsheer-rapporteur : de h. Matthijs — Advocaat-generaal : de h. Declercq — Advocaat : Mr. De Gryse — In de zaak : C. t/ Faillissement M.)

NOOT—Zie François 't Kint, «La résolution conventionnelle du contrat de vente en période suspecte au regard de l'article 445, alinéa 3, de la loi sur les faillites», *R.C.J.B.*, 1985, 184-206.

Hof van Cassatie (1e Kamer), 27 september 1985

Milieurecht — Water — Winning van grondwater — Te vergoeden schade.

Tengevolge van het pompen van grondwater door eiser kwamen twee waterputten van verweerder droog te liggen. Vastgesteld werd dat verweerder maximaal 6 m³ water per dag verbruikte, maar dat een winning van 10 m³ mogelijk was. De voorziening van eiseres tegen het bestreden vonnis (Rb. Ieper, 12 oktober 1983), dat aan verweerder een vergoeding toewijst, wordt om de volgende redenen verworpen:

«Overwegende dat artikel 1, eerste lid, van de wet van 10 januari 1977 houdende regeling van de schadeloosstelling voor schade veroorzaakt door het winnen en het pompen van grondwater, een stelsel invoert van objectieve aansprakelijkheid vanwege de exploitant van een grondwaterwinning en de opdrachtgever van openbare of private werken die door hun toedoen de daling van de grondwaterlaag veroorzaken, maar de vergoedingsplicht beperkt tot de schade die daardoor bovengronds wordt toegebracht aan onroerende goederen, grond, beplantingen en bestaande grondwaterwinningen van meer dan 10 m³/dag;

«Overwegende dat het bestreden vonnis vaststelt enerzijds dat de beweerdte schade ontstaan is door de daling van de grondwaterlaag ten gevolge van de aanleg van de autosnelweg A 19 en de uitgravingen welke hiertoe werden verricht en, anderzijds dat de opbrengst van de op de hoeve van verweerder gelegen waterputten die in de maand juli

1977 droog vielen, vóór de uitvoering van de bedoelde werken, ten minste 10 m³ water per dag bereikte;

«Overwegende dat de appelrechter door rekening te houden met de capaciteit van de bestaande grondwaterwinningen, met andere woorden het debiet ervan, en niet met het aantal m³ water dat door verweerder werd gebruikt om aan zijn eigen behoeften of aan de behoeften van zijn bedrijf dagelijks te voldoen, zijn beslissing wettelijk verantwoordt.»

(Voorzitter : de h. Mahillon — Raadsheer-rapporteur : de h. Poupart — Procureur-generaal : de h. Krings — Advocaten : mrs. De Bruyn en Simont — In de zaak : Wegenfonds t/ V.)

NOOT—De wet van 10 januari 1977 is wat haar toepassing in het Vlaamse Gewest betreft opgeheven door het decreet van 24 januari 1977 van de Vlaamse Gemeenschap houdende maatregelen inzake grondwaterbeheer. Art. 14, §1, van dit decreet houdt de in art. 1, eerste lid, van de wet van 10 januari 1977 voorkomende beperking niet in.

Hof van Cassatie (1e Kamer), 27 september 1985

Verjaring — Vordering tot schadevergoeding op grond van een fout in de zin van de artt. 1382 en 1383 B.W. — Fout die misdrijf uitmaakt — Termijn.

Naar aanleiding van een verkeersongeval dagvaardde verweerder G. de gemeente Sint-Pieters-Leeuw tot schadevergoeding. Het bestreden arrest (Hof Brussel, 8 juni 1983) veroordeelt de gemeente provisioneel tot betaling van een vergoeding, stelt een medisch deskundige aan en veroordeelt de N.V.H., verzekeraar, om de gemeente te vrijwaren. Zowel de gemeente als de verzekeraar zijn van het arrest in cassatie gekomen. In hun middelen, gegrond op de verjaring, worden de volgende overwegingen van het arrest geciteerd: «dat het betreffende de litigieuze feiten ingestelde opsporingsonderzoek werd geseponneerd, dat (de gemeente) nooit werd vervolgd en dat dientengevolge geen enkel misdrijf te haren laste bewezen werd geacht; dat de door G. tegen (de gemeente) ingeleide vorderingen trouwens niet stoelen op enig misdrijf, maar op de artikelen 1382 en volgende en 544 van het Burgerlijk Wetboek; dat de door (de gemeente en de verzekeraar) ingeroepen wetsbepaling ter zake geen toepassing kan vinden». Het arrest wordt om de volgende redenen vernietigd:

«Overwegende dat elke fout, hoe licht zij ook zij, een gebrek aan voorzichtigheid of voorzorg in de zin van artikel 418 van het Strafwetboek kan opleveren;

«Overwegende dat, naar luid van artikel 26 van de wet van 17 april 1878, de burgerlijke rechtsvordering volgend uit een misdrijf, verjaart door verloop van vijf jaren, te rekenen van de dag waarop het misdrijf is gepleegd; dat zij echter niet kan verjaren vóór de strafvordering;

«Overwegende dat uit het arrest blijkt dat op 26 juni 1972 op het grondgebied van de gemeente Sint-Pieters-Leeuw een verkeersongeval plaatsvond, dat te wijten was aan een over de weg hangende rookwolk afkomstig van een vuilnisbelt van de gemeente; dat verweerder G., die bij het ongeval gewond werd, de gemeente tot schadeloosstelling

dagvaardde onder meer op grond van de artikelen 1382 en 1383 van het Burgerlijk Wetboek; dat de gemeente een vordering tot vrijwaring richtte tegen haar verzekeraar, de N.V. P.;

«Overwegende dat het arrest de door de gemeente en de N.V. P. op artikel 26 van de wet van 17 april 1878 gebaseerde grond van niet-ontvankelijkheid van de vordering van G. verwerpt met de in de middelen weergegeven considerans; dat het arrest voorts beslist dat de gemeente een fout heeft begaan in de zin van de artikelen 1382 en 1383 van het Burgerlijk Wetboek, de gemeente veroordeelt tot betaling van schadevergoeding aan G. en de vordering tot vrijwaring gegrond verklaart;

«Overwegende dat aldus uit het arrest blijkt dat G. zijn vordering tot vergoeding van schade die het gevolg was van het ongeval, baseerde op een fout die een misdrijf in de zin van artikel 418 van het Strafwetboek uitmaakt;

«Dat het arrest derhalve niet wettig beslist dat het door de gemeente en de N.V. P. ingeroepen artikel 26 van de wet van 17 april 1878 geen toepassing vindt;

«Overwegende dat weliswaar de strafvordering volgend uit een wanbedrijf, bij ontstentenis van een verjaringschorsende grond, noodzakelijk verjaard is wanneer sinds de feiten zes jaren zijn verlopen;

«Dat verweerder G. daaruit echter ten onrechte afleidt dat, nu ten deze tussen de dag van het ongeval en de datum van de dagvaarding meer dan vijf jaren, maar minder dan zes jaren verstreken zijn, het middel niet ontvankelijk is omdat het de mogelijkheid dat de strafvordering nog niet verjaard was, niet in aanmerking neemt;

«Dat immers de rechter die uitspraak moet doen over een op een misdrijf gegronde rechtsvordering tot schadevergoeding, moet onderzoeken of die rechtsvordering nog niet verjaard is; dat het hof van beroep ten deze weigert zulks te onderzoeken, aangezien het beslist dat artikel 26 van de wet van 17 april 1878 geen toepassing vindt, dat de eiseressen er zich derhalve in hun middel toe konden beperken erop te wijzen dat die weigering onterecht was, zonder dat nog moest worden aangetoond dat, indien het nodige onderzoek werd verricht, zou komen vast te staan dat de strafvordering verjaard was;

«Dat het middel gegrond is.»

(Voorzitter: de h. Mahillon — Raadsheer-rapporteur: de h. Caenepeel — Procureur-generaal: de h. Krings — Advocaten: mrs. De Bruyn, Houtekier, Dassel, De Gryse en Simont — In de zaken: N.V. P. t/ Gemeente Sint-Pieters-Leeuw en G.; Gemeente Sint-Pieters-Leeuw t/ N.V. D. e.a.)

NOOT—Zie Cass., 11 oktober 1971, *Arr. Cass.*, 1972, 161; 28 oktober 1976, *Arr. Cass.*, 1977, 247; 31 januari 1980, *R.W.*, 1980-81, 438, en de conclusie van de procureur-generaal Dumon in *Pas.*, 1981, I, 622; 24 december 1981, *Arr. Cass.*, 1980-81, nr. 271; 4 oktober 1984, *R.W.*, 1984-85, 2843; vgl., voor het geval dat het misdrijf tevens een contractuele tekortkoming is, Cass., 1 juni 1984 (twee arresten), *R.W.*, 1984-85, 478 en 479.

BALIE

Belgische Nationale Orde van Advocaten — Vergadering van 5 december 1985

1. De Algemene Raad heeft de samenstelling goedgekeurd van de commissies opgericht in de schoot van de Algemene Raad voor het gerechtelijk jaar 1985-1986.

2. Op verslag van mr. Franchimont (Luik) beslist de Algemene Raad tussen te komen bij de minister van Justitie om te bekomen dat, overeenkomstig artikel 792 Ger. W., copies van bevelschriften, vonnissen en arresten in strafzaken automatisch, door de griffies, aan de partijen en aan hun raadslieden worden overgemaakt.

3. De Algemene Raad duidt uiteraard de Stafhouders Driessen en Lefèbvre, oud-stafhouder de Stexhe, de deken en de vice-deken aan, om een wetsvoorstel te onderzoeken dat het beroep van advocaat beter moet beschermen, meer bepaald op het vlak van de consultatie.

4. De Algemene Raad duidt Stafhouders Berrewaerts (Nijvel) en Schrijvers (Turnhout) aan met de taak voorstellen te formuleren tot bespoediging van de regeling van de gevolgen van de verkeersongevallen.

Seminarie te Zürich over het beroepsgeheim van de advocaat

Onder de auspiciën van de Union Internationale des Avocats, de International Bar Association en de Association Internationale des Jeunes Avocats wordt van 30 januari t/m 1 februari 1986 te Zürich een seminarie gehouden over «Het Beroepsgeheim van de advocaat: juridische grondslag en actuele internationale aspecten».

30 januari namiddag: Juridisch karakter van het beroepsgeheim van de advocaat. Grondslag in de mensenrechten en het natuurrecht; opvatting in «civil law» en «common law» landen. Voorzitter en verslaggever: dr. Harro Gurland, advocaat te Keulen.

31 januari voormiddag: Het beroepsgeheim en de Staat. Bescherming van het beroepsgeheim door en tegenover administraties en openbare organisaties; gevolgen van bekentenissen jegens staatsorganen — beperkte afstanddoening van het geheim; gemeenschappelijke openbare interesse; het geheim van de advocaat en de accountants in fiscale zaken; uitzondering in geval van overtrekking en andere mededelingen gedekt door het beroepsgeheim. Voorzitter: dr. Franz Reichenbach, advocaat te Zürich; verslaggever: Laura B. Bartell (New York).

31 januari namiddag: Het beroepsgeheim in de internationale betrekkingen, o.a. binnen de E.E.G. De betrekkingen met de cliënten en het A.M.S.-arrest; de betrekkingen met de buitenlandse advocaten en de Verklaring van Perugia; de betrekkingen met de buitenlandse administraties en rechtbanken.

Voorzitter: dr. Hans Ulbich Freimüller, advocaat te Zürich; verslaggever: mr. Pierre Lambert, advocaat te Brussel.

1 februari voormiddag: Het beroepsgeheim en de onafhankelijkheid van de advocaat als werknemer, bv. als verantwoordelijke van een juridische dienst, als lid van een raad van, of van toezicht. Voorzitter: dr. Max Oesch, advocaat te Zürich; verslaggever: Albert Louis Dupont-Willemin, stafhouder van Genève.

1 februari namiddag: conclusies.

Inlichtingen: Conference Department — International Bar Association, 2 Harewood Place, London W1R 9 H B (GB), telex: 8812664 Inbar G.

Inschrijvingsrecht: 600 ZwF of 185£ voor leden, 650 ZwF of 200£ voor niet-leden.

BERICHTEN

Honderd jaar auteursrecht

Op 19 en 20 maart 1986 worden te Brussel twee studiedagen gehouden gewijd aan «Honderd jaar auteurswet» en waaraan me-

dewerken : prof. P. Eeckman (UIA), prof. F. Gotzen (KUL), prof. H. Cohen Jehoram (Universiteit Amsterdam), de heer W. Juwet (ontvanger van het Volgrecht), prof. A. Berenboom (ULB), prof. M. Flamée (VUB), prof. L. Van Bunnan (UCL), mr. J. Perlberger, advocaat, dr. A. Dietz (Max Planck Instituut), de heer J. Vermeire, staatsraad en prof. J. Corbet (VUB).

TIJDSCHRIFTEN

Revue de droit international et de droit comparé, 1985

nr. 1

Herbots, J., Le «duty of care» et le dommage purement financier en droit comparé; Kostigoff, M., Quelques aspects des règles américaines de compétence pénale internationale; Pinto, M. e.a. Chronique de législation, Argentine, Mexique.

Revue de droit pénal et de criminologie, 1985

nr. 4, april

Briat, M., La fraude informatique : une approche de droit comparé; Pradel, J. en Feuillard, Chr., Les infractions commises au moyen de l'ordinateur; Jaeger, M., La fraude informatique; Spreutels, J.P., Infractions liées à l'informatique en droit belge; De Schutter, B., La criminalité liée à l'informatique.

nr. 5, mei

Dautricourt, J.Y., Problèmes actuels posés par la loi concernant la suspension, le sursis et la probation; Kiraly, T., L'état de la criminalité en Hongrie; Shoham, S.G., La marque de Cain; G.K., «Inter-Labos» sur la délinquance des affaires.

Revue du notariat belge, 1985

april

Rousseau, L., Le retrait de pièces.

mei

Le Maire, B., La méthode du calcul des récompenses et les incidences en matière de droits de succession; Blockx, J., noot onder Rb. Antwerpen 19 december 1984 (schenkingen en testamenten, directeur van verzorgingsinstelling, art. 909 B.W.); Delobbe, F., noot onder Luik, 19 mei 1982 (schenkingen tussen samenwonenden).

Revue pratique des sociétés, 1985

nr. 2

Delahaye, A., La scission d'une société. Situation actuelle et perspectives d'avenir.

S.E.W., 1985

nr. 4, april

Vanavermaete, Ph., De overheid als aandeelhouder : gezond ondernemerschap of vermomd steunbeleid; Audretsch, H.A.H., noot onder H.v.J., 9 november 1983, Afwentelen : wat komt ervan terecht?

nr. 5, mei

Geelhoed, L.A., De RSV-enquête en verder; Ludding, R., Groepsvrijstelling octrooicenties; Vermulst, E.A.L.M., Judicial review in trade policy matters in the United States and the European Community; Akyurek-Klevits, H.E., noot onder H.v.J., 2 maart 1983 (misbruik van machtspositie); Timmermans, C.W.A., noot onder H.v.J., 10 juli 1984 (verbod van visserij voor in een andere lid-staat geregistreerde vaartuigen).

Sociaalrechtelijke kronieken, 1985

nr. 3, maart

Spaey, R., Stalport, J. en Swennen, R., De beroepsloopbaan-onderbreking; Palsterman, P., Le contrôle du juge sur les décisions administratives en matière de chômage.

nr. 4, april

Jacmain, J., Le travail à domicile : un malentendu juridique? Funk, H., noot onder Cass., 8 oktober 1984 (bestaansminimum, begrip samenwonen in de wet van 7 augustus 1974).

Tijdschrift voor Belgisch handelsrecht, 1985

nr. 4, april

Faes, P., Juridisch onderzoek naar de geoorlooftheid van verlieslatende maximumprijsbesluiten; Y.D., noot onder Mons, 24 januari 1984 (ontbinding ambtshalve, bevoegdheid van de rechtbank van koophandel, hoger beroep niet toelaatbaar tegen vonnis dat de ontbinding beslist); Devos, D., Propos sur la répression de la fraude en droit privé (noot onder Brussel, 8 juni 1984 en 8 september 1984); I.V., noot onder Kh. Antwerpen, 8 november 1984 (kort geding, bevoegdheid ratione materiae, vordering in betaling van een geldsom, onbevoegdheid van de voorzitters).

nr. 5, mei

Mersch, M., Note sur la liquidation des sociétés commerciales; Van Buggenhout, C. en Parijs, R., Stand van zaken inzake de verkoop van de onroerende goederen toebehorende aan de gefailleerde; M.K., noot onder Cass., 19 oktober 1984 (faillissement, rechtsmiddelen, beslissing nopens de dag waarop de koopman op hield te betalen, rechtsmiddelen, aanvangsdatum van de termijn, rechten van de mens).

Tijdschrift voor sociaal recht, 1985

nr. 4, april

Arets, P., Loi du 3 juillet 1978.

nr. 5, mei

De Clercq, Y., La loi du 15 mai 1984; Elst, R., Opzet als uitsluitingsgrond der sociale prestaties.

Weekblad voor privaatrecht, notariaat en registratie, 1985

4 mei

Loonstra, C.J., Art. 1639 B.W., een jurisprudentiële analyse.

11 mei

Van Heijningen, J.A.M., De standaardregeling een novum in het Nieuwe Burgerlijk Wetboek; Kraan, C.A., Schenking of lastgeving? Of geen van beide?

18 mei

Koekkoek, A.K., De betekenis van grondrechten voor het privaatrecht; Van Maanen, G.E., Stoomtreinen en aansprakelijkheid; Wesseling-Van Gent, E.M., Minimumvereisten voor een civiele procedure.

25 mei

Koekkoek, A.K., De betekenis van grondrechten voor het privaatrecht; Van Maanen, G.E., Stoomtreinen en aansprakelijkheid; Polak, M.V., Van oud naar nieuw : ontwikkelingen in het overgangsrecht; Duintjer-Tebbens, H., Overzicht der Nederlandse rechtspraak. Internationaal privaatrecht. Onrechtmatige daad.

1 juni

Koekkoek, A.K., De betekenis van grondrechten voor het privaatrecht; Polak, M.V., Van oud naar nieuw : ontwikkelingen in het overgangsrecht; Duintjer-Tebbens, H., Overzicht der Nederlandse rechtspraak. Internationaal Privaatrecht. Onrechtmatige daad.

15 juni

Notaris en geldverkeer. Inleidingen en verslag van het symposium Notaris en Geldverkeer, gehouden te Leiden op 10 mei 1985.

22-29 juni

Sassenburg, J.M., Evolutie van recht voor jeugdigen; Niessen, R.E.C.M., Lijfrecht en levensverzekering in de inkomstenbelasting; Tomlow, M.H.J.M., Elke partij draagt haar eigen kosten; Kraan, C.A., Hoe moet een gemeenschapsschuld verhaald (betaald) worden?

Administration publique (trimestrielle), 1985

nr. 2

Parisis, A., L'Etat règle les comptes des communautés et des régions; Crabbé, V., La pièce montée d'Henri Bergé; Koekkoek, F., Licéité de la délégation de pouvoir : avant tout une question de limites (noot onder R.v.St., nr. 24.514, 27 juni 1984, in zake Crab-bé).